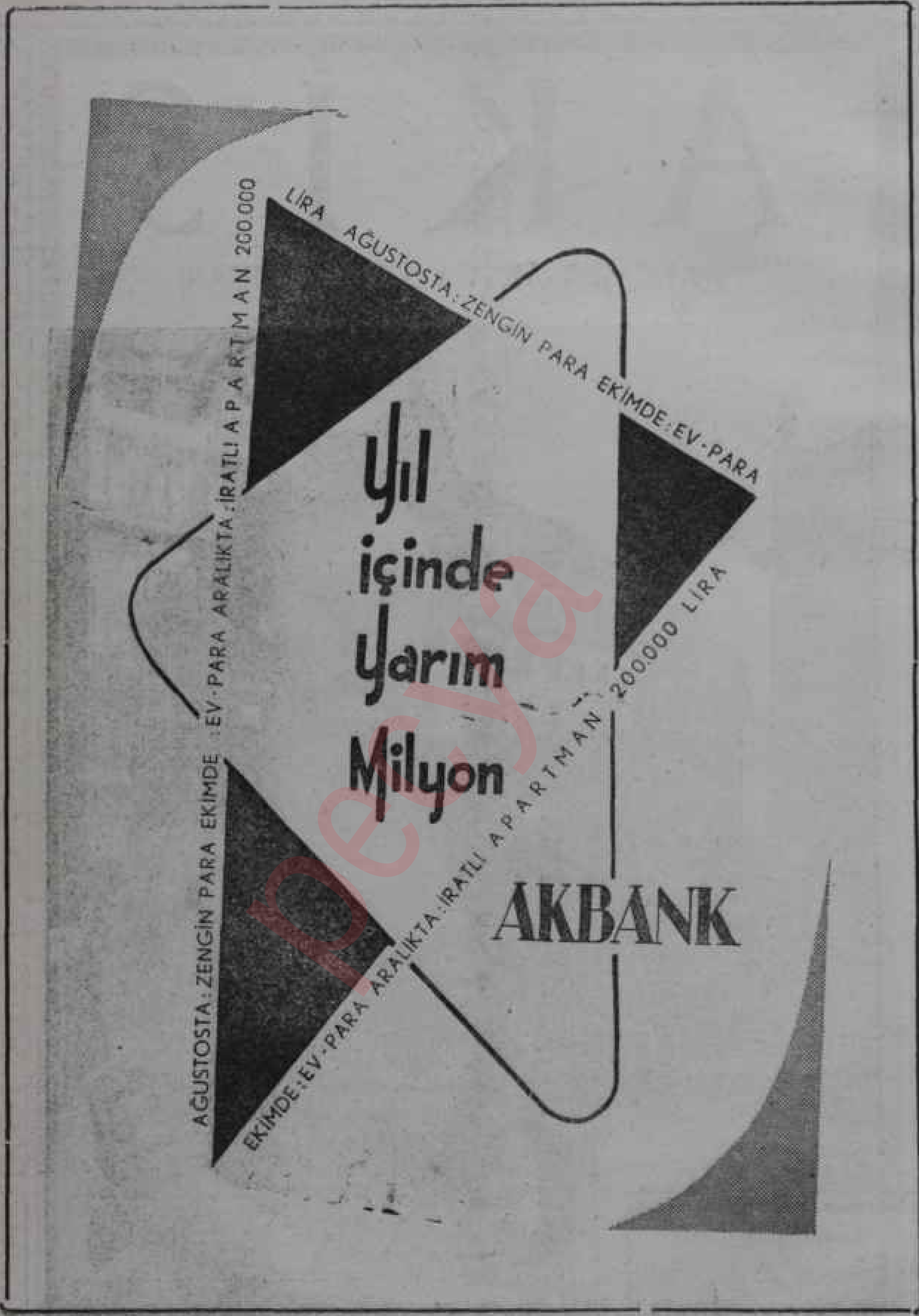
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

AĞUSTOSTA: ZENGİN PARA EKİMDE: EV-PARA ARALIKTA: İRATLI APARTMAN 200000 LİRA
AĞUSTOSTA: ZENGİN PARA EKİMDE: EV-PARA
Yıl
içinde
Yarım
Milyon
EKİMDE: EV-PARA ARALIKTA: İRATLI APARTMAN 200000 LİRA
AKBANK

AKİS

Haftalık Aktüalite Mecmuası
Sene: 2, Cilt: IV, Sayı: 69

Denizciler Caddesi
Yeni Matbaa - Ankara
***P. Kİ* 582 — *Tel:* 18992**

Fiatı: 60 Kuruş

●

İmtiyaz Sahibi:
Metin TOKER

●

Umumî Neşriyat Müdürü
Cüneyt ARCAYÜREK

Bu nüshada Yazı işlerini fiilen idare eden mes'ul Müdür:
Yusuf Ziya ADEMHAN

*

Teknik Sekreteri
M. Nevzat ÜNLÜ

●

Ressam:
İzzet ÇETİN

Karikatür:
TURHAN

Fotoğraf:
ASSOCIATED PRESS — HÜSEYİN EZER

*

Klişe:
Doğan TORUNOĞLU
Haşmet EGEMEN

Abone Şartları :

3 aylık . (12 nüsha)': 6 lira
6 aylık (25 nüsha) : 12 lira
1 senelik (52 nüsha) : 24 lira

İlân Şartları :

4 Renkli arka kapak (Tam sayfa): 359 lira
Kapak içi 399 lira ve metin sayfaları Santimi 4 Lira

*

Dizildiği ve Basıldığı Yer :
Yeni Matbaa Ankara

Kapak Resmimiz

Prenses Margaret

Büyük karar arefesinde

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

Eğer dünyanın siyasî coğrafyası sadece ve sadece etnik faktörler göz önünde tutularak çizilseydi Kıbrıs adasının Yunanlılara verilmesine itiraz etmeyi hatırından geçirecek Ur tek Türk çıkmazdı. Zira bu adada halen Türkten fazla yunanlının yaşadığı hiç kimsenin meçhulü değildir. Ama o takdirde Batı Trakyanın Türkiye'ye devredilmesine de karşı koymak isteyecek bir tek Yunanlının bulunmaması gerekirdi. Kıbrısa mukabil Batı Trakya'da, hele Lozan andlaşmasının müzakere edildiği günlerde yunanlıdan çok türkün yalamakta olduğa unutulmamıştır.

Hakikat şudur ki etnik faktör dünyanın siyasi coğrafyasını çizen faktörlerden ancak bir tanesidir ve tek başına bir mana ifade etmemektedir. Eğer bir mana ifade etseydi yer yüzünde siyasî ihtilafların sebebi hikmeti olmazdı. Bir muayyen bölgedeki halkın ekseriyeti hangi millete mensupsa o bölge o milletin devletine bağlanır, böylece kavgaya lüzum kalmazdı. Halbuki tarih ve hal şahittir ki bu gibi çâreler hiç bir zaman milletleri tatmin etmemiş, bilâkis daima karışıklık doğurmuş, huzursuzluğa yol açmış, çok zaman yeni yeni harplerin kaynağını teşkil etmiştir.

Birinci Dünya savaşında Wilson'un şampiyonluğunu yaptığı "self determination - kendi mukadderatına bizzat hakim olma" prensibinin tatbikile çizilen Avrupa haritasının şekli hatırlardadır. Bu harita İkinci Dünya Savaşının başlıca sebebi olmuştur. Prensibin milletler arasında yol açtığı bazen kanlı ihtilâflar da unutulmamıştır. Südet meselesi, Taşen meselesi, Transilvanya meselesi, Besarabya meselesi, Kareli meselesi, Saar meselesi, Memel meselesi birer çıban başı halinde iki harp arasındaki barış yılları politikasına hâkim kalmıştır. Bu meseleler ben etnik faktörlerin adeta tek başlarına kaale alınmasını isteyen bir zihniyetin dünyaya hediyesidir. Şimdi, vaziyet bu iken yunanlıların aynı prensibin tatbikini isteyerek dünyanın Sükûna en ziyade muhtaç bulunduğu bir bölgesinde huzursuzluk yaratmalarını iyi niyete yormaya imkân yoktur.

Türkiye elbette ki Kıbrıslı 199 bin Türkün mukadderatıyla yakından ilgilenecektir. Bu, bizim için bir vazifedir. Ama bunun da üstünde mühim olan memleketimizin niyet ve selâmetidir. Ada Yunanlılara geçerse Atina hükümeti Türk ekalliyetine bugün sahip olduğu hakların da ilerisinde haklar tanıyacağım vaad eder ve belki hakikaten - zannedilmez ya - bu vaadini gerçekleştirir. Ancak meselenin 199 bin Türkün 'hayat şartlarından çok yüksek bir seviyede olduğunu hatırlamak icap eder. Kıbrıs gibi Anadolunun bağrına hançer gibi saplanan bir adanın Yunanistan fitti bir komşunun elinde bulunması Türkiye için daimi bir tehdit, daimi bir tehlikedir. Buna hiç bir Türk hükümeti asla ve asla müsaade etmiyecek, icap ederse zora zorla mukabele ederek haklarımızı koruyacaktır. Türk hükümetinin bu yoldaki bir hareketinin bütün Türk milleti tarafından hararetle ve candan destekleneceğinden kimsenin şüphesi bulunmamalıdır.

Yunanistan gibi bir komşunun... Zira bu komşumuz öküze hased eden kurbağanın hastalığına müptelâdır. Bir kaç defa çatladığı halde uslanmamıştır ve ilk fırsatta öküzü yeniden taklide kalkışacağından zerrece şüphemiz yoktur. Yunan milleti iyi millettir, hoş millettir; ancak ne istediğini bilmez, hele neyi gerçekleştirebileceğinden tamamiyle habersizdir. İkinci Dünya Harbinden sonra bir punduna getirip On iki Adayı ele geçirmiş bulunması bizim için kâfi bir tehlikedir. Bunu, Kıbrısı da vererek arttırmayı arzulamayacağımızı Atina hükümetinin pek alâ bilmesi lâzımdır. O Atina hükümeti ki, hakikaten- başbakan Adnan Menderes'in dediği gibi bir kasaba papazının elinde oyuncaktır. *

Kıbrıs bugünkü halile de Türk değildir. Ama öyle bir devletin elindedir ki adanın bir takım maceralar için tramplen vazifesi görmesine imkân yoktur. Zira Londrada hiç Ur zaman Atina'da her gün kurulup bozulan hükümetler nevinden bir hükümet olmayacaktır. Sadece Kıbrıslı Türklerin değil, aslında Türk olan bu toprakların da İngiltere gibi durmuş, oturmuş ve daima aklı selimi tehsil eden bir memleketin idaresinde bulunması yüreklerimize emniyet ve rahatlık veriyor. Biliyoruz, ırkdaşlarımız huzur içindedir; biliyoruz Kıbrıs bizim için bir tehlike değildir. Meselenin ehemmiyeti o bakımdandır, yoksa sadece 199 bin Türk'ün mukadderatı davasından ibaret değildir.

Akdenizin doğusunda sulh ve sükûn hakikaten bozulabilir, ama statüko değiştiği takdirde.. İşte Türkiye bunu düşünerek ortaya bir "Kıbrıs meselesi" çıkarmamıştır. Zira doğrusu istenilirse ada üzerinde en büyük hak bizimdir. Yunanistan İngiltere'den adayı kendisine vermesini istiyor. Bizim isteyeceğimiz, adanın iadesinden ibaret olacaktır

Saygılarımızla

AKİS

Kıbrıs Meselesi

Adnan Menderes
Kıbrıs Türktür

Tek bir cephe

Bu satırlar yazıldığı sırada Londrada Doğu Akdeniz meseleleriyle il' gilenecek Üçlü Konferans çalışmalarına başlamıştı. Türkiye, İngiltere ve Yunanistanı temsil eden heyetler bir masanın başında buluşmuşlar ve müzakereye girişmişlerdi. Şu ana kadar temaslar hakkında resmî bir açıklama yapılmış değildir. Gazetelere aksedenler ya sızan havadislerdir, ya da Londrada bulunan muhabirlerin tefsirleri. Bunların içinden bizim gazetelerimizde yer alanları pembe gözlüklerle hazırlanmış intihamı vermektedir. O kadar ki en ciddi tanınan bazı gazeteler daha toplantının arefesinde, Londradan hususi surette aldıkları haberlere atfen "Yunan tezinin şimdiden hezimete uğradığını" bildirmekten çekinmemişler, diğerleri Amerikanın bizimle beraber olduğu yolunda bir hava yaratmışlar, Başbakan Adnan Mende; resin Uman lokantasında yaptığı beyanatın her tarafta iyi karşılandığını yazmak suretiyle dünya umumi efkârının Türk tezini desteklediği intibaını vermek istemişlerdir. Eğer hadiselerin aslı böyle olsaydı İngilteredeki heyetimizin işi son derece kolaylaşırdı. Halbuki AKİS'in kendi istihbaratiyle öğrendiğine göre delegelerimiz konferansın bizim için müsbet bir neticeyle kapanması için tek kelimeyle pençeleşmekte, türlü güçlüklerle mücadele etmektedirler. Bu güçlüklerin başında mevcut gayrımüsalt hava gelmektedir. Yunanlılar, konferansın toplandığı İngilterede hile umumî efkârı bizden fazla kendi taraflarına çekmeye muvaffak olmuşlardır. Bu bakımdan Londra müzakerelerinin son derece çetin olduğunu kabul etmek ve davayı kazanabilmek için hükümetimizin etrafında tam bir birlik halinde durmamızın elzem bulunduğunu belirtmek lâzımdır.

Hava yalnız Londra'da gayrimüsait değildir. Amerikada da, Kıbrıs meselesinin geçen yıl Birleşmiş Milletlerde geri çevrilmesinden bu yana değişiklikler olmuş, umumi efkâr yunanlıların kesif propagandası, hükümet ise önümüzdeki yıl yapılacak seçimlerde rey verecek Yunanlı ekalliyeti kazanma gayreti yüzünden karşı tarafa kaymıştır. O kadar ki Knowland gibi nüfuzlu senatörler Yunan tezini desteklediklerini açıkça ilân etmekten kaçınmamışlardır. İngiltere hükümetine gelince, adayı muhafaza etmeyi elbette ki istemekle beraber bu işi "imkânın nisbetinde" yapacağını hissettirmiştir. Londradaki siyasi çevreler statükonun devamının çok müşkül olacağını saklamamaktadırlar ve öyle anlaşılmaktadır ki Yunanlılara bazı tavizlerin verilmesi ve "self determination" a giden yolda adımlar atılması fikri bazı kimselere munis gelmektedir. Bunların arasında İngilterenin en selâhiyetli politika tefsircileri de vardır. Hattâ Londradaki heyetimiz asalarından bazıları temas ettikleri İngiliz şahsiyetlerde böyle bir temayül müşahede etmişlerdir.

Başbakan Adnan Menderesin Liman lokantasında yaptığı ve başta muhalefet liderleri istisnasız bütün milletimiz tarafından desteklenen enerjik beyanatının İngilterede ve Amerikada endişelere yol açtığını giz-

İsmet İnönü
Kıbrıs Türktür

Güzel Olmayan Hareket

Kıbrıs Türktür. Kıbrıs Türktür de Falih Rıfkı Atay Türk değü midir? Hüseyin Cahid Türk değil midir ? Bedii Faik Türk değil midir? Muhlis Sırmalı ve C.H.P. nin İstanbul İl İdare Kurulu azaları, Suphi Batur ve C.M.P. nin İstanbul İl İdare Kurulu azalan Türk değil midir ?.Ya, şu elinizde tuttuğunuz mecmuayı moskoflar mı çıkarıyor? Ama, hayır! Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı başka mevzuda görüşmek üzere değil, Kıbrıs hakkında demeçte bulunmak için bir basın toplantısı tertipler.ve kendisini iç meselelerde tenkid edenleri çağırmaya lüzum görmez. Bir basın toplantısı bu! Bir vazife toplantısı.. Hususi yemek, hususi parti, hususi hasbıhal değil.. Üstelik ele alman mevzu ne Demokrat Partinin, ne Adnan Menderesin davasıdır; Türk milletinin davasıdır. Türk milleti tarafından topyekûn müdafaasına zaruret vardır. Bu uğurda kuvvetin katresi ziyan edilmemeli, en ufak parçasından memleket mahrum bırakılmamalıdır.

Evet, ama hayır! Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı Liman lokantasına muhalif olmayan gazetecilerle Demokrat Partinin İstanbul teşkilâtı İleri gelenlerini davet etmiştir. Ne muhalifler, ne yabancı basın.. Sadece dostlar, sadece ahbaplar.. Bunun güzel bir hareket olduğu iddia edilebilir mi? Varsın dostlar, ahbaplar bu münasebstle tertiplenen kokteyllere, ziyafetlere şeref versinler. Varsın dostlarla, ahbaplarla içkiler içilsin, yemekler yensin. Bunlarda hiç kimsenin gözü yoktur. Meseleyi o taraftan ele almak küçüklüklerin en büyüğüdür. Ama başbakana, bir basın toplantısı tertiplediği zaman sadece kendisini tenkid etmeyenleri değil, tenkid edenleri de çağırmasının vazifesi olduğunu söylemekten bıkıp usanmıyacağız.

Hele mevzu, Kıbrıs oluma... O zaman vazife, aynı zamanda vatanseverliğin de icabı haline gelir.

Osman Bölükbaşı
Kıbrıs Türktür

lemenin de lüzumu yoktur. Bir çok Amerikan gazetesi buradaki basın temsilcilerinden başbakanın sözlerinin Türkiyenin , Kıbrıs meselesinde harbe mi gireceği mânasına geldiğini sormuşlardır. İngiliz hükümetinin sözcüsü ise İngilterenin Kıbrıstaki 100 bin Türkün can, mal ve ırzlarının muhafazası hususunda Türkiyeye garanti verdiğini bildirdikten sonra bir noktayı bilhassa belirtmekte fayda görmüştür. Sözcü bu mevzudaki beyanatının sonunda adadaki Türk ekalliyetin muhafazasının sadece İngiltere'ye düştüğünü hatırlatmayı ihmal etmemiştir. Bu cümlenin altında gizli olan. mana tefsir istemiyecek kadar açıktır. Şurası bir hakikattir ki statükoda yapılacak değişiklik deyince İngilizler dahil, dünyada herkesin aklına Yunanistanın lehine tadilât gelmektedir. Bu arada belirtilen husus, Türk ekalliyetin haklarının da korunması lüzumudur. Fakat maalesef hemen herkes eğer İngiltere adayı bırakırsa buranın Yunanistana geçmesi gerektiği husussundaki uzun ve kesif Yunan propagandasının tesirine kendini kaptırmış bulunmaktadır. Bir çok çevrede Kıbrıs meselesi halâ Yunanistanla İngiltere arasında bir mesele olarak bilinmektedir.

Buna mukabil heyetimiz Londrada İngiliz hükümetinin perde arkasından müzaheretine maliktir ve o bakımdan kuWetlidir. İngiltere de adayı terketmek niyetinde değildir. Fakat AKİS'in geçen sayısında haber verdiği gibi çeşitli tazyiklerin altındadır. Bu bakımdan o da bize bir kurtarıcı gibi sarılmıştır. Ankara ve İstanbulda hükümet adamlarımızla ingiltere maslahatgüzarı Mr. Steward arasında yapılan müzakerelerde bu husus belirtilmiştir. Hadiselerin gelişmesinden Amerika Büyük Elçisi Mr. Avra Warren de daimi surette haberdar tutulmaktadır? Fakat Amerika daha ziyade bir anlaşma İmkânının bulunmasını istemekte ve sert hareketlerden kaçınılmasını tavsiye etmektedir.

Kıbrıs meselesi Atlantik paktında müttefiklerimiz olan Batı Avrupa, memleketlerinde de akisler yapmaktadır. (Bunların içinde Fransa, başı Kuzey Afrikada ramen aynı şekilde dertte bulunduğu için İngiliz tezini 'Müdafaa etmektedir. Küçük müttefiklerimiz ise her şeyden ziyade "bir dert" çıkmaması temennisindedirler. Bu müttefiklerimizin kendilerini doğrudan doğruya alâkadar etmiyecek bir harpten nasıl çekindikleri bilinmektedir. Atlantik Paktına Türkiye ve Yunanistanın alınmamasını istemelerin deki bir sebep de bu iki memleketin coğrafi vaziyetini tehlikeli bulmalarıydı. Şimdi orada bir hadisenin çıkması ihtimali kendilerini endişelendirmektedir.

Arap âlemine gelince hemen hemen kütle halinde Yunanistanı tutmaktadır. Bunun sebebi Kıbrısta Yunanlılara hak vermeleri değildir.- Fakat Yunanlılar mahir bir propaganda -neticesinde Kıbrıs işini Kuzey Afrika işiyle birleştirmişler, aslında zerrece alâkası bulunmayan iki da'vayı bir gibi gösterip arapları kandırmışlardır. Şimdi Kuzey Afrikanın Fransız müstevliden temizlenmesi için harekete geçmiş bulunan araplar, Kıbrıstan da ingiliz müstevlinin çıkarılması için Atina hükümetini desteklemek zorunda bırakılmışlardır.

(Müttefiklerimizin sonuncusu Yugoslavya ise Kıbrıs meselesinde Yunanistanın tarafını tuttuğunu uzun zaman evvel belli etmişti.

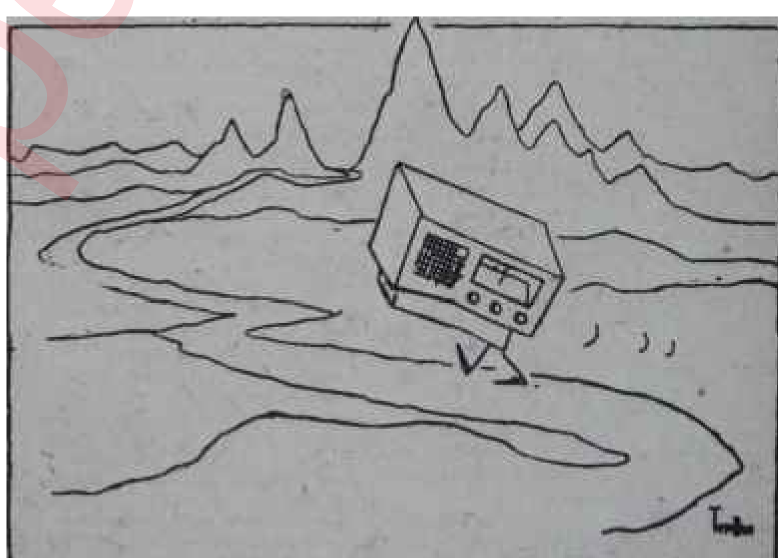
Tehlikeli nikbinlik

Bunlar, elbette ki inşirah verici havadisler değildir. Bir tek vasıfları vardır: hakikati aksettirirler. Kıbrıs meselesinde milletimizin aşırı bir nikbinliğe kapılması doğru olmaz, zira bir hayal sukutunda herkes hükümeti itham etmeğe kalkacaktır. Halbuki heyetimizin Londraya varışında hava, yukarıda ana çizgileri belirtilen havaydı. Delegelerimizi çok çetin bir vazife bekliyordu; şu satırlar yazıldığı sırada onlar bu vazifeyi başarmaya çalışmaktaydılar. Kolay bir muvaffakiyet bekliyenlerin yanıldıklarına' şüphe yoktur. Eğer Londradan bizim için sevindirici bir .neticeyle dönerlerse hakikaten büyük ve fevkalâde bir hizmet yapmış sayılacaklardır.

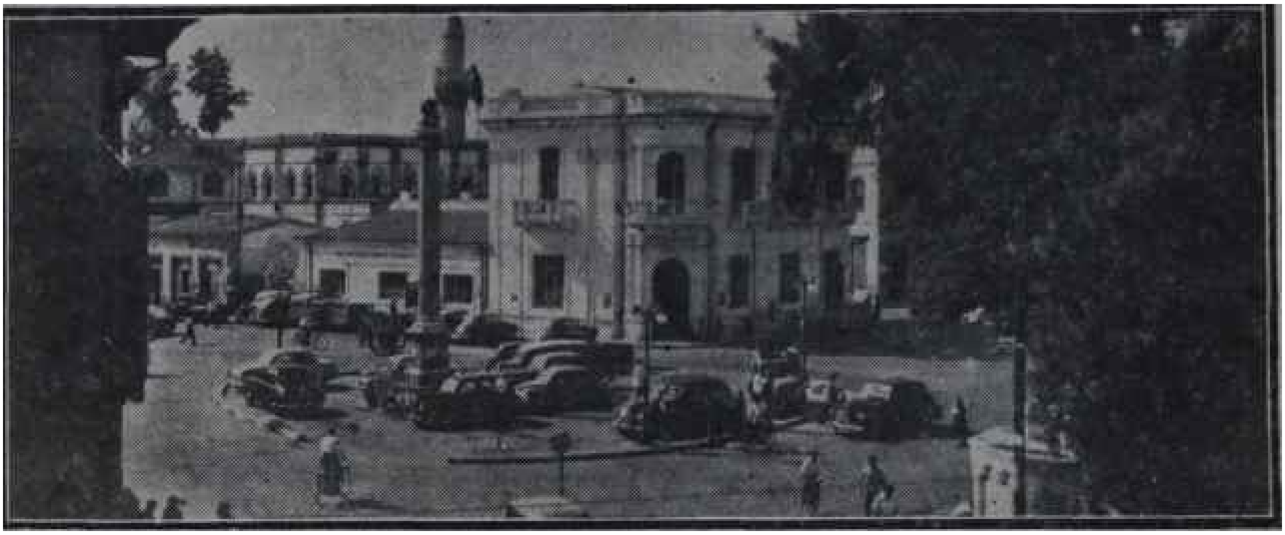
O halde haklı davamızın muzaffer olması için milletçe gayret göstermek zorunda bulunuyoruz. Bunun yolu, hükümetin etrafında tam bir birlik teşkil etmek ve yılmadan mücadele etmektir. Dünyaya Kibrisin Türk olduğunu ve Türkiye için ifade ettiği mânayı anlatmak elzem hâle gelmiştir.

Muhalefetin verdiği ders

Geçen haftanın sonunda Taşlıkta İsmet İnönünün evinde Genel Başkanın bizzat hazırladığı bir beyanat iç politika çekişmelerine muhalefet yönünden son verdi. Ayni gün, hemen aynı saatte Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı da Sirkecide özipek Palas otelindeki odasında meali aşağı yukarı eş bir yazı hazırlıyordu. İki beyanat o akşam, hava karardıktan sonra hasma verildi. Gerek İsmet İnönü, gerekse Osman Bölükbaşı bir noktaya parmaklarını basıyorlardı: Kıbrıs bütün Türk milletinin meselesidir, iç politikamızın havası Londra konferansı devam ettiği müddetçe Kıbrısla

D.P. SÖZCÜLERİ YURT GEZİSİNE ÇIKTILAR!...

Lefkoşa'da Atatürk meydanı
10 bin Türk ve Türkiye'nin emniyeti

dolu olmalıdır.. Muhalefet fiilen mütareke ilân ediyordu. Konferansın sonuna kadar iç meselelerimiz bir tarafa bırakılacaktı.

Fakat iki muhalefet lideri başka bir hususta hüsranlarını ifadeden kendilerini alamadılar: dış politika meselelerinde iktidarın muhalif partilerle temas etmesi ananesi maalesef henüz teessüs etmemişti. Bu ifadede acı bir serzeniş hissetmemek kabil değildi. Yunanistan heyetinin Londraya hareketinden eWel Başbakan Vekili Stefanopulos iç meselelerde adeta kanlı bıçaklı olduğu muhalefet partileri liderlerini davet etmiş, onlarla istişarede bulunmuş, hükümetin, plânım anlatmıştı. Yunan hükümeti de hür, seçimler neticesinde iş başına gelen ve bu sıfatla Yunanistam gelecek seçimlere kadar temsile tam selâhiyetli bir ekseriyetin hükümetiydi. Ama Stefanopulos Kıbrıs gibi Yunanlılar için de milli sayılan bir meselede muhalefetin desteğini haiz olmanın ancak kuvvet kazandıracağını görmüştü. Başbakan Adnan Menderesin de bu hususu hatırlaması çok iyi olurdu. Muhalefet liderleri bizzat harekete geçmekle iktidara mükemmel .bir ders"Verdiler. Halbuki aynı hareket iktidar partisinden gelseydi şu anda muhalefetin kazanmış bulunduğu şerefi kendisi kazanırdı. Zira bu bir hafta içinde iki muhalif partinin Genel Merkezine ve Genel Başkanlarına tebrik ve tasvip telgrafları yağdı. Demokrat Parti prestijini yükseltecek bir. fırsatı gene kaçırmıştı. Bu kaçıncı fırsattı yarabbi! Muhalefetin milletin gözüne girmesi için iktidar elinden gelen hiç bir şeyi esirgemiyordu.'

Üstelik iktidar hatipleri muhalefetin kendiliğinden ilân ettikleri mütarekeye de riayet etmediler. Hakikaten hükümet memlekette böyle bir **muhalefet bulunduğu için, bundan** bir müddet eWel Amerikanın meşhur "Time" mecmuasının dediği gibi ne kadar sevinse yeriydi. Bir muhalefet ki iktidara düşen vazifeleri de memleketin cidden hayati meseleleri bahis mevzuu olunca yapıyordu. Halbuki aynı anda Yunanistanda muhalefet "General Giras rezaleti" dolayısiyle iktidara şiddetle hücum ediyor ve hükümet millî birliği temine çalışıyordu.

Başta içişleri Bakanı Dr. Namık Gedik olduğu halde bir çok iktidar sözcüsü orada burada yaptıkları konuşmalarda Yunanlılara değil, Kıbrıslı tedhişçilere de değil sadece ve sadece adına kalkınma denilen, büyük hatalar, eksikler ihtiva ettiği artık muhalifi, muvafıkı, tarafsızı işten anlayan herkes tarafından kabul edilen iktisadi harekete toz konduranlara ateş püskürtüyorlardı. Hem de ne ateş püskürme ve ne sözler, ne tâbirlerle.. İşte Dr. Namık Gediğin Eskişehir konuşmasından gazetelere geçen bir parça:

"— Eserlerimizi şer kuvvetlere karşı himaye edelim ve bu eserleri görmeyenler vatan topraklarını sürme gibi gözlerine- sürsünler. İmanımız'o kadar çok büyüktür ki her şeyi yıkabiliriz"

İktidar bu sözleriyle, milleti kendisine bağlayan sevgi köprülerinin sonuncularını da yıktığından habersiz görünüyordu. Zira sessiz ve sedasız duran millet her iki taraf m hareket hattını dikkatle tetkik ediyor ve hükmünü veriyordu. Muhalefetin bu meselede aldığı puvanlara iktidarın yetişmesine imkân kalmamışa benziyordu. İçişleri Bakanı Eskişehirde o edebî lâfları sarfederken bir yurt gezisine çıkmış bulunan Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı her gittiği yerde ancak Kıbrıs meselesini ele alıp halkı milli birliğe davet ediyor, iç politikaya asla ve asla temas etmiyordu. Aynı şekilde C.H.-P. hatipleri de İsmet İnönünün işaretinden sonra dahili tartışmaları. kesmişlerdi. Millet, tarafların vatanseverliğini elbette ki radyoda konuşanlara sözlerine değil, tarafların hareket tarzlarına bakarak anlıyacaktı.

Tenkid edilecek bin tarafı olan kalkınmamızı tenkid etmenin memlekete hayırlı olduğunu, kalkınmanın tenkidle daha iyi yürüyeceğini bilmeyen pek az kimse vardı. Ama Kıbrıs gibi bir meselede millî birliğin alemdarlığını iktidar, muhalefete kaptırmamalıydı. İşte bir defa daha Demokrat Parti en basit siyasi incelikten mahrum şekilde hareket etmişti.

Boşa çıkan hazırlıklar

Halbuki işin daha fenası vardı. İsmet İnönüyİe Osman Bölükbaşının milleti birlik ve beraberliğe davet eden beyanlarını hazırladıkları sırada bazı gazetelerde de hummalı bir faaliyet göze çarpıyordu. Bir takım başyazarlar "mülhem" başmakaleler kaleme alıyorlardı. Muhalefeti,. Kıbrıs meselesinde hükümeti desteklememekle suçlandıracaklardı. "Niçin İsmet İnönü susuyor, niçin Osman Bölükbaşı konuşmuyor?" diyeceklerdi. Bu tertiplerden parti genel başkanının habersiz bulunduğu tahmin olunabilir. Ama bir gayretkeş harekete geçmişti. İşte, muhalefeti yeniden vatana hiyanetle itham fırsatı çıkmıştı. Klişeler, makaleler hazırlandı. Bütün mizansen tamamdı. Yalnız aynı akşam muhalefet liderleri oyunu bozuverdiler. Gayretkeş yaya kalmışdı. Klişeler değiştirildi, makaleler dağıtıldı, mizanpajlar düzeltildi.

Bir tek gazete oyuna geldi: Zafer! İktidarın organı, muhalefet liderlerinin milleti hükümetin etrafında birliğe davet ettikleri günün ertesi

sabahı bu beyanları sütunlarına alamadığı gibi muhalefeti de Kıbrıs işinde vatanseverlikten uzak davranmakla suçlandırıyordu. Dünyada ancak bu derece gülünç bir vasiyete düşülebilirdi. Tertip bütün açıklığıyla ortaya çıkıyordu.

Zafer'in gafı burada bitmedi. Gazete başbakan Adnan Menderes'i de çok müşkül mevkide bırakıyordu. Hatta bir bakıma itham ediyordu.-Zira birinci sayfasını hemen boydan boya Başbakanın Liman lokantasında verdiği beyanatı neşretmeyen Ulus' gazetesine hücuma tahsis etmişti. Halbuki Ulus, bu toplantıya davet olunmamıştı. Bu bakımdan . beyanat kendisine verilmemiş oluyordu, iktidar, Kıbrıs gibi milli bir mesele etrafında tertiplenen basın konferansına çağırmaya lüzum görmediği bir gazeteden o konferansta verilen beyanatı neşretmesini nasıl isteyebilirdi? Buna ne hakkı vardı? Kaldı ki Zafer gazetesinin o mizanpajla çıktığı gün- Ulus başbakanın beyanatının tamamını sütunlarına alıyordu. Zafer muhalefet liderlerinin sözlerini, bir gün sonra dahi neşredememişti. Evet, tertip boşa çıkmış, tertipççiler gülünç vaziyete düşmüşlerdi. Fakat hadiseye hiç kimse aldırış etmedi. Sadece iki partinin organları bir polemiğe giriştiler, nerede biteceği bilinmeyen ithamlara başladılar. Hepsi o kadar! Milletin daha mühim işleri vardı. Kıbrıs meselesini iç politikada küçük hesaplarla kullanmak isteyenlerin hezimetine şöylece bir baktı, sonra gülüp geçti.

Yurtta heyecan

Bu şurada üzerinde asıl durulacak olan şey milletimizin topyekûn gösterdiği heyecan ve hassasiyetti. Başbakanın enerjik beyanatı yurdun dışında olmasa bile yurtta umumî bir tasvip gördü.' Hükümetten uzun zamandan beri böyle Bir vaziyet alması bekleniyordu. Eğer bu iş bir kaç sene evvel yapılsaydı, Prof. Köprülü'nün Dış İşleri bakanlığı yıllarında yunanlılara karşı bir yatıştırma politikası takip edilmeseydi, Atina hükümetinin ileri gelenlerine azimli tavrımız hiç bir şüpheye mahal bırakmayacak şekilde anlatılsaydı işin buraya gelmeyeceğinden zerrece şüphe yoktu. Yunanlılar meseleyi daha 1951 de Pariste toplanan Birleşmiş Milletler Teşkilâtının Genel Kuruluna getirmek niyetindeydiler. Eğer o tarihte Yunan delegesiyle Prof. Köprülü arasında Köprülünün Pariste kaldığı otelin odasında yapılan görüşmede Türk tezi bugünkü sarahatiyle belirtilmiş bulunsaydı Atinanın çok daha dikkatli davranacağı muhakkaktı. Fakat dış politikamız yanlış İstikamette gelişmiş ve Türk devlet adamları. Kıbrıs işini ağızlarına almakta daima tereddüt geçirmişlerdi. Bu tereddütten istifade eden ise Yunanistan olmuş , propagandasını rahat rahat işlemişti.

Şimdi yapılması gereken iş istikbale bakmaktır. Londra konferansından müsbet bir netice çıkmasını beklemek hayaldir. Bu bakımdan Kıbrıs meselesinde milletçe vasiyet almalıyız. Bunun için de iktidar partisini idare edenler bu davayı dahi bir iç politika taşı gibi kullanmak istiyenlere kulaklarını tıkayıp kendilerinden beklenileni yapmalı, muhalefeti bu mevzuda toplantıya çağırıp müzakerelerde mutabık kalınan hususları umumî efkâra ilân etmelidir. -Ondan sonra davamıza dört elle sarılmalı ve Londra konferansının ışığında kuvvetli adımlarla yolumuzda yürümeğe başlamalıyız. Artık anlaşılmıştır ki rakiplerimize nazaran kapatılacak hayli mesafemiz vardır. Kibrisin Türk olduğunu biz içerde biliyoruz, ama bu hakikati dışarda da belirtmeli, istisnasız herkesin kafasına sokmalıyız. Böyle meselelerin son dakikada irad edilen nutuklarla halledildiği devirleri çoktan geride bırakmış bulunuyoruz. Çalışmamız hikâyedeki kaplumbağanın çalışması olmalıdır.

ZAFER YANILIYOR

Amerikada cereyan eden "Talbott hadisesi" nin Türkiyede derin akisler uyandırmasından Zafer gazetesi rahatsızlık duymuşa benzer. Bu hadiseyi ve neticesini demokratik rejimlerin bir icabı şeklinde- tefsir edehlerden Hüseyin., Cahid Yalçın geçenlerde Zaferin başyazarı tarafından "suç sathı mailinde" görülüyordu. Kim suç sathı mailindedir, kim değildir bunu, Allaha şükür henüz kaza organları tayin etmektedir; parti organları değil. Ama bahis mevzuu başyazarın yanıldığı iki-nokta var:

1 — "Talbott hadisesi" kendisinin naklettiği şekilde değildir. Amerikanın Hava Nazırı filen hissedar bulunduğu bir şirketle bakanlığı hesabına bir takım ticarî muamelelere girişip bu muamelelerden hasıl olan kârı cebine almamıştır. Mesele bundan çok daha ehemmiyetsizdir. (Bk. AKİS, sayı 66).

2 — "Demokrat Partinin 1-dare ettiği Türkiye" de böyle bir hadise yok değil, vardır ve hakikaten bir tahkikat mevzuu olmamıştır. Bu hadise "Türk Sesi hadisesi" dir. Bir bakanın sahip bulunduğu sırada Türk Sesi gazetesine resmi daireler abone edilmiş ve ilk okullara varıncaya kadar bir çok hükümet dairesi bu gazeteye' para ödemiştir.

Demokrasi

Ekseriyetin dayağı

Bir fehrin daha gazeteciler cemiyeti ve sendikası Başbakan Adnan Menderes ile İçişleri Bakanı Dr. - tıb doktoru - Namık Gedik'e telgraflar yollamış bulunuyorlar. Bu şehir İzmirdir. İzmirde de gazeteciler polisten dayak yemişlerdir. Bunun, demokrasimizin onuncu yılında artık bir âdet haline geldiği anlaşılmaktadır. Hükümetin gazetecilere emniyet kuvvetleri tarafından meydan dayağı atıldığı vilâyetlerin emniyet müdürlerini vâki şikâyet üzerine terfi ettirmesi - evet, yanlış okumadınız: terfi ettirmesi . hadiselerin tasvip olunduğu fikrini yaymaktadır.

Gazeteciler evvelâ Zonguldakta copların tadını tatmışlar ve bunun hikâyesi New York Times gazetesine kadar geçmiştir. Hakikaten Amerikanın bu en büyük ve en ciddi gazetesi son hadiseler Üzerine memleketimize en tanınmış muharrirlerin - den C. L. Sulzberger'i göndermiş ve Sulzberger Kasım Güleğe refakat eden beş gazetecinin dayak yediklerini okuyucularına bildirmiştir. Zonguldağın emniyet müdürü belki de yurt dışında memleketimiz için bu kadar hayırlı bir propagandaya vesile oldu diye terfi ettirilmiştir.

Türkiyede ise her şeyden çok birer yapı kooperatifi gibi çalışan Gazeteciler Cemiyet ve Sendikalarından ikisi,' İstanbul Gazeteciler Cemiyeti ve Sendikası hadise 'karşısında soğukluğundan insanın kanını dondurabilecek ürkek, cılız sesli, bir beyanname yayınlamakla iktifa etmişlerdir. Ama bu beyannamenin bir hikâyesi vardır. Beyannamenin gazetelere gönderildiği, günün akşamı "hükümetin dost ve müttefiki gazeteler" in yazı işleri müdürleri mahrem bir telefon almışlardır. Bu telefon muhaveresinde kendilerine beyannamenin hoşa gitmiyeceği bildirilmiş, neşredilmemesi emir yollu rica edilmiştir. O ürkek beyanname bile huzur kaçırmıştır. Buna mukabil "Zonguldak Gazeteciler Cemiyeti" adına olduğu bildirilen bir beyanname iktidarın resmî vasıtalariyle yayınlanmış, Zafer gazetesi buna dayanarak bir başmakale kaleme almıştır. Beyannamede gazetecilerin kendi iddiaları hilâfına hırpalanmadıkları bildiriliyordu. Her halde beş gazetecinin omuzuna Zonguldakta sinek konmuştu, onlar ise bunu cop darbesi zannetmişlerdi. Fakat geçen haftanın sonunda "Zonguldak Gazeteciler Cemiyeti Beyannamesi" nin esrarı çözüldü. Zonguldak gazetecileri "iktidarların hoşuna gitmek merakında olan bir zat" tarafından yayınlanan beyannamenin kendilerini asla ve asla Uzam etmiyeceğini umumi efkâra bildirdiler. Böylece meslek şereflerini koruyorlardı. Zonguldakta basın mensupları halkın gözü önünde dayak yemişlerdi. Nitekim İzmirde' de polisler on altı senelik tecrübeli

bir gazeteci olan ve ne yaptığını bildiğinden şüphe bulunmayan Cavit Yamaç'ı Fuarın ortasında dövmüşlerdi. Anlaşılıyordu ki çekindikleri bir taraf yoktu.

"Demokrasi ekseriyetin hürriyetidir-

İşte bu sıradadır ki dayak yiyenlerin gikayet telgrafları çektikleri iç taleri Bakanı Dr. Namık Gedik demokrasi telakkisinin ne olduğunu şaşaalı bir nutkunda Türk Milletine duyurdu. Bu genç tıb doktoru, metni Zafer gazetesinde yayınlandığına göre doğruluğundan şüphe edilmiyecek bir konuşmasında - konuşması, gazeteye göre hararetli' alkışlar ve tezahüratla karşılanmıştı - şöyle diyordu:

"— Demokrasilerde hürriyet anlayışı nedir? Bunun son günlerde yuvarlak lâflarla münakaşası yapılmakta.. Demokrasilerde hürriyet, ekseriyetin hürriyetidir."

İçimleri Bakanımız ortaya yeni bir felsefi ve politik görüş atıyordu. Şimdiye kadar bilinen, demokrasinin ekalliyetin hak ve hürriyetlerini koruyan rejim olduğuydu. Halbuki Namık Gediğe göre Demokrasilerde hürriyet, ekseriyetin hürriyetiydi. Ekseriyet ne isterse yapabilirdi, ekalliyetin hürriyetleri elbette ki bahis mevzuu olamazdı. Bu görüşü tefsir etmek suretiyle ekseriyet hükümetin emrindeki polislere ekalliyet mensuplarını coplarla okşamak hürriyeti pek âlâ mubah telâkki olunabilirdi. Belki de emniyet teşkilâtına mensup bazı kimselerin gazetecileri herkesin içinde dövmek cesareti böyle yanlış 'bir tefsirden geliyordu. Teni İktidar bu bakımdan eskisini geçmişe benziyordu. Eski İktidar zamanında - belki de ekseriyetin iktidarı olmadığından - gazeteciler kapalı yerlerde, polis müdürlüklerinin gizli hücrelerinde dövülürlerdi. Anlaşılıyordu ki demokrasi hakikaten açıklıklar rejimiydi, gizli kapaklı tarafı yoktur

Hiç şüphe yok hem Dr. Namık Gediğin zihniyeti yanlıştır, hem de gazeteci döven polislerin hareket tarzı. Hele hadiseleri gizlemek için bir takım küçük tertiplerle iç yüzü iki. günde ortaya çıkacak beyannameler neşrettirmek, bunları resmi organlarla yaymak en ürkek tenkid beyannamelerine kulakları tıkayıp üstelik sütunları kapatmak müsbet bir politikanın tezahürleri olmaktan çok uzaktır. Bunlar kendisine güvenen bir iktidarın icraatı değildir ve Demokrat Partinin niçin böyle davrandığını anlamak hakikaten müşküldür. Bu husus sadece bizim değil, tarafsız müşahitlerin de garibine gitmektedir. Hakikaten "Türk demokrasisi boy, atma ağrıları çekiyor: bazen yeniden eski Türkiyeye benziyor" başlıklı makalesinde C. L. Sulzberger de şöyle diyor:

"Başbakan Menderesin Demokrat Parti hükümeti Mecliste ezici bir ekseriyete sahip olduğu ve 1958 e kadar bir genel seçimle karşılaşmıyacağı halde şaşılacak bir siyasi hassasiyet göstermektedir."

Amerikalı tarafsız müşahit bundan sonra Kasım Güleğin tevkifini, gazetecilerin dövülmesini, Osman Okyarın bir bankadaki işinden edilmesini, Feridun Ergin'in partiden ihracını, üniversite profesörlerinin, hakimlerin ve memurların siyasi haklarının kısılmasını, sendikalara grev hakkının tanınmamasını, yeni basın kanununu, 80 yaşındaki Hüseyin Cahid Yalçının hapse atılmasını, basına yapılan kâğıt baskısını, radyoda muhalefete söz hakkı tanınmamasını bahis mevzuu ederek bunları 1950 den itibaren filizlenmeye başlamış olan Türk demokrasisini geriye götüren hadiseler şeklinde tefsir etmekte, bugünkü gidişin hürriyetleri geliştirecek bir gidiş olmaktan çok uzak bulunduğunu belirtmekte ve şöyle devam etmektedir:.

"Bu müessif ve mantıksız bir gidiştir. Hükümet sağlam bir şekilde iktidardadır. kuvvetli çiftçi kütlesinin reyine sahiptir. Hücumlara aldırış etmemesi kolayca kabildir. Fakat muhalefetin taktiklerine kendisini kaptırmak düşüncesizliğini gösteri-' yor."

Bunlar bir yabancı dostun sözleridir. Yerli dostlara aldırış etmiyenlerin, onları - hiç şüphesiz etraflarının tesiriyle - türlü tertiplerin âleti olarak görenlerin Atlantiğin ötesinden gelen bu dostane sese kulak vermeleri temenni edilir. Demokrat Parti iktidarı gibi çok kuvvetli bir iktidarın, bekasını hürriyetleri kısmakta görmesine şaşmamak imkânsızdır. Bu sütunlarda muhalefetin taktiklerine kendisini kaptırmaması için hükümet pek çok defa ikaz edilmişti. Bu sütunlarda ve daha bir çok sütunlarda.. Unutulmasın ki kalkınmalım da iyisi hürriyet içinde gerçekleştirilen bir kalkınmadır ve **hürri**yet bir millete en aşağı azot fabrikası kadar lâzımdır.

Demokratlar kongre yapıyor
Ekseriyetin hürriyeti

Seçimler

Demokrasinin partileri

Kıbrıs konferansı karşısında iç politika meselelerinin ikinci plânda kaldığı, hattâ üstlerine kül döküldüğü bir hafta zarfında "Millî Kalkınma Partisi Genel Başkanı Nuri Demirağın İstanbul hemşehrilerine İl Genel ve Belediye Meclisleri intihabı hakkında beyanatı" adlı el ilânını ele geçirenler bunu bir başından ötekine okudular ve faydalandılar. Beyanat gerek lisanı, gerek üslûbu, gerek insicamı, gerekse fikirlerinin parlaklığı bakımından bir- siyasî edebiyat şaheseriydi. Türkçesinin kuvveti ve kalemine vukufu beyannamesinin her cümlesinde sezilen Millî Kalkınma Partisi Genel başkanı beyanatında Demokrasi tarihimizin bir perdesini de kaldırıyordu.. **Nuri** Demirağın bildirdiğine göre İsmet İnönü Demokrat Partiyi, Milli Kalkınma

Partisinden korktuğu için kurdurtmuştu.

Beyannameyi, ehemmiyetine binaen okuyucularımıza aynen takdim ediyoruz, iç politika hadiselerinin sönük geçtiği bu haftanın sonunda onların da, bu siyasî edebiyat örneğini zevkle ve lezzetle okuyacaklarından canin bulunuyoruz. • Beyannamenin ve hamişinin tam metni sudur:

1945 senesinde ilk evvel "ARTIK YETER" sayhası ile ortaya atılmış olan partimiz 946 senesinde Belediye seçimlerine iştirak etmiş ve aziz İs tanbullu hemşehrilerimiz partimize hemen umumiyet denecek derecede % 96 reyini vermişti.

O zaman diktatör partinin âlet ettiği beslemeler parti mensuplarımızın bir çoklarına tecavüzlerde bulunmağa, dayak atmalara, hapislere hattâ ölümlere sebebiyet vermişler bu sebeple "DEMOKRASİ UTANSIN!" diyerek seçime boykot etmiştik. O vakit ecnebi gazete muhabirleri "Türkiyede demokrasi ölmüştür-', demişlerdi. Rey sandıkları şimdiki gibi hâkim teminatı altında olmadığı için istedikleri kadar oyun oynamışlar, parti namzetlerimize verilen reyleri yırtarak ekseriyet kazanmak için Halk Partisine mensup namzetlerin listelerini koymuşlardır.

Asma köprüde ve serbest limandaki gecikmenin zararları

1935 senesinde Ahırkapı ile Salacık arasına bir asma köprü projesi yaptırılmış dünyanın en muazzam demir çelik müessesesi Sanfransisko'da "Altın Kapı" köprüsünü yapan Bedlen Stil firması ile anlaşarak 3,5 senede bu asma köprü 11 milyon liraya çıkacak o tarihten şimdiye kadar Boğaziçine, hattâ adalara bu kabil köprülerin bir kaçı yapılmış olacaktı. Gayet cüzi olan müruriye resimleri ile de 6 senede amortize edilecek ve hasılat fazlaları ile de gerek bu köprünün, gerek ileride yapılacak köprülerin inşası sağlanacak ve bu asma köprünün temeli atıldığından İtibaren Anadolu yakasındaki bina, arsa ve arazilerin kıymetleri en az on misli artacak ve belediyenin halkı büyük ıstıraba düşüren ve miktarı 84 milyon lira olan bütçesi 3,5 sene içerisinde yeni bina ve arazi tahriri verimli ve feyizli varidatları ile ve memleketin İnşaası bakımından şehrin servet ve kudretiyle mütenasip olmak ve mükellefini İzaç etmiyecek zaman ve surette- alınmak şartıyle 10 misline yükselecekti.

Asma köprünün faydaları

Piyer Loti'nin Eyüp Sultanı tasvir eden romanında olduğu gibi dünyanın her tarafında adetleri binlere baliğ olan bu yeni ve medeni vasıtaları "Şehrin güzelliğini bozar" teranesiyle meşum ağızlılar bu teşebbüsü şimdiye kadar baltalamışlardı. Faydaları tadada gelmiyen ve Marmaranın lodos belivyesini ve sisler dolayı - siyle aksayan münakaleyi önliyecek olan bu köprünün neden sonra lüzum

Ne Yapsın Menderes

Hâdiseleri yaratanlar bilinmez ama hâdiseleri seyredenlerin, radyoda konuşanlar bilinmez ama radyoyu dinliyenlerin,- gazetelere yazanlar bilinmez ama gazeteleri okuyanların Adnan Menderesi, en mesul mevkide' bulunduğuna göre, en ziyade mesul tuttukları şu günlerde başbakanın hareket tarzını - mazur göstermese bile - İzah edebilecek noktalar üzerinde durmamak insafsızlığın ta kendisidir.

İnsanları, içinde yaşadıkları cemiyetin tesirlerinden tamamiyle azade saymaya imkân olmadığı sosyoloji kitaplarının birinci sayfasında yazılıdır. En kuvvetli şahsiyetler, cemiyetlerinin kalıbını değiştiren inkılâpçılar bile işin başında veya sonunda mutlaka ve mutlaka benliklerini muhitlerinin cereyanına kısmen uydurmuşlardır. Daha doğrusu muhitleri, şahsiyetlerine kısmen hâkim olmuştur. Elbette ki devlet adamları bunların arasındadır. Adnan Menderes bir istisna teşkil etmemiştir.

Bizim cemiyetimiz... Bizim cemiyetimiz, kim İnkâr edebilir, omuzları üzerinde şark kafasını taşımakta devam edenlerin hâlâ çok sayıda oldukları bir cemiyettir. Bizim cemiyetimiz... Bizim cemiyetimiz, iktidarda bulunanları methetmekte şahikaya erişmiş, bu işi bir sanat haline getirmiş neslin kırıntılarının yeni çömezlerinin kuvvetle tesir altında bıraktıkları bir cemiyettir. Bizim cemiyetimiz... Bizini cemiyetimiz, en mahviyetkâr karakterleri, bu karakterlerin sahipleri ellerinde kudret tuttular mı bir anda başı dönmüş hale getiren unsurları el'an sinesinde muhafaza eden bir cemiyettir.

Şu satırları lütfen okur musunuz?

Menderes çapında insanları bir millet nesillerde bir kere yetiştirir, bu tarzda bir şahsiyet yaratacak âmiller ve tesadüfler bir araya gelip mahsulünü verince ondan âzami derecede istifade etmek gerektir. Onun ve diğer kıymetli şahsiyetlerin âzami derecede verim temin edecekleri muhit şartlarını hasırlamazsak bir hayli zaman, imkan ve fırsat israf etmiş oluruz.

Şu satırları lütfen okur muşumu ve söyler misiniz bunlar, bizim batımızda kalan hangi cemiyette söylenebilir? Hiç bir cemiyette:. Böyle cemiyetleri batımızda değil, olsa olsa doğumuzda, hem de hayli doğumuzda ve güneyimizde aramak icap eder. Halbuki bizde, bırakınız söylenilmeyi, bir gazetede beyaz kâğıt üzerine siyah haillerle yazdabiliyor ve fikir diye umumi efkâra sunulabiliyor. Aynı kalemin Menderes Amerikadayken bir çok Amerikalının "Allah bize bu çapta bir devlet adamını niçin ihsan eylemedi" diye dövündüklerini ifade edecek kadar işi Beriye götürmüş olduğunu hatırlamak batıyla aramızdaki mesafeyi daha iyi ortaya koyar. Manzarayı gözünüzün Önüne getiriyorsunuz değil mi? Amerikalılar Allanın kendilerine de bir Menderes vermemiş bulunduğunu düşünüyor ve kederlerinden ağlaşıyorlar. Bunun ciddiyetle bir alâkası var mıdır? Ama işte bizde, bir başmuharrir hem de başmakale sütununda bu satırları ciddi ciddi yazıyor.

Elbette denilebilir ki çocukların bile omuz silkip geçecekleri böyle methiyelere başbakanlık makamına liyakat kesbetmiş bir insan hiç inanabilir mi? Ama bunlar gazetelerde yazılabiliyorsa düşününüz hususi hasbıhallerde neler söylenilmiyor, başbakanın her hareketi nasıl ulvileştiriliyor, yaptıklarında ne kerametler bulunmuyor. Mukavemet etsin! Bunu söylemek kolaydır, ama unutulmamalıdır ki başbakanlar da insanlardan oluyorlar ve insanların zaaflarım taşıyorlar. Kim kendisi hakkında parlak kanaatlere sahip değildir ve hangimiz bu kanaatlerimizin başkaları tarafından ifade olunmasından hoşlanmayız? Bir tek insan gösterilebilir mi ki üzerinde durmak bilmeyen, bitip tükenmeyen methiyeler bir tesir bırakmasın?

Bu satırlar hiç şüphesiz Adnan Menderesi haklı çıkarmak gayesini gütmemektedir. Bir devlet adamı ne yazılırsa yazılsın, ne söylenirse söylensin . Dr. Mükerrem Sarolun tabiriyle - hiç bir zaman "cezbe haline" gelmemeli, realiteyi realist gözle görmek hassasım kaybetmemelidir. Gaye en halis niyetlerle, en mahviyetkâr duygularla iş başına geçenleri yollarından çelmek için pusu kurmuş olanların faaliyetine cemiyetimizin müsait halde olduğunu belirtmektir. Bu kuvvetlerin karşısına mukabil kuvvetler çıktığı takdirdedir ki memleket selâmete erişir. Zira doğrusu istenilirse kasideciler - en muvaffakları doğuda bulunsalar bile - batıda da vardır. Ama cemiyet onları tesirsiz hale sokuverir. Bizde kendisim güçlükle belli eden İşte bu mukabil kuvvetlerdir. Şimdi, demokratik hayatımızın onuncu yılında Ölçüleri başka olan yeni bir neslin sesim duymaya başlıyoruz, ümidleniyoruz.

Elbette ki gayret onlardan, fakat Menderesin de lütfetmesi lâzım değil mi? Evet, kendisinin temennisince Allah onu bazı kimselerin dostluğundan korusun; ancak biraz da kendi kendisini korusa acaba fena mı olur?

ve ehemmiyeti anlaşılmış ve iş işten geçtikten sonra teşebbüse geçilmiştir. Bu köprünün yapılmasiyle Moda burnundan Ahırkapıya kadar giriş ve çıkış yolları ile yapılacak olan mendirekler Selimiye kışlası hizasından deniz kısmım da içine alacak olan 1 milyon metre murabbaı serbest liman sahası ve 97 vapur istiap edecek doklar vesair liman tesisleri yapılacaktı ve projeleri hazırlanmakta idi.

Millî Kalkınma Partisinin prensipleri

Sözü ile işi arasında asla tezad bulunmayan, yalandan nefret eden,. eşsiz ve dinamik programile milleti sanayide, ticarette, maadinde ahlakta velhasıl her cephede dünyanın birinci milleti mevkiine çıkarmayı hedef ittihaz eden Partimiz binbir çeşit sabotajlara ve komplolara maruz bırakılmak istenmiş ise de müessir olmamış, bünyesine zerre kadar halel getirilememiştir. Partimiz teşekkülünü müteakip derhal taazzuv etmesi, her maddesinde azamet taşıyan programına dayanır.

Ezcümle 15. inci maddesindeki:

"Makam ve memuriyet kuvvetlerini millet zararına suistimal ederek ammenin hukukunu ihlâl ve el altından başka şahıslarla gizli olarak ve tavassut ettirerek hasis menfaatler temin edenler, ahlâkı umumiyenin bozulmasına sebebiyet verenler, hangi devirde olursa olsun bu fiillerden müruru zaman ve umumi af gibi müsaadelerden istifade ettirilmiyerek suçlan amme dâvası şeklinde takip ve hükme bağlanacaktır. Milletin nezaheti namına bu gibilerin gayrı meşru mallan müsadere, edilmekle beraber medenî haklardan mahrum edilecek ve kara listeye geçirilmesi için kanun teklif edilecektir. Kara listeye isimleri dahil olanlar ölmüş olsalar bile halefleri ve mirasçıları gibi yerlerine geçenler tevarüs ettikleri bu gibi gayrı meşru mallan hazineye devretmekte temerrüd gösterirlerse kendilerinin de aynı cezaya çarptılması hakkında kanun konulmasına çalışılacaktır."

Bundan kuşkulanan Halk Partisinin Demokrat Partiyi altı ay sonra öne sürdüğü İnönü'nün 1947 senesinde Giresunda söylediği nutukta ezcümle:

«DEMOKRAT PARTİNİN KURULMASINI BEN İSTEDİM. KURULUŞUNU BEN KOLAYLAŞTIRDIM, PARTİ TEŞEKKÜL ETTİ..."

dediği inkar edilemez bir hakikattir. Bu; partimizin her ne pahasına olursa olsun inkişafını baltalamak maksadına matuftur. Bu hakikati milletimizin şuuruna ve aklı selimine bırakıyorum.

Herkesin bir görüş mesafesi vardır. Onu aşan her teşebbüs evvelâ istihza ve İstihfafla, bilâhare tereddüt ve iştibahla karşılanır. Emniyet ve itiraad kademesine ayak basıldığı zaman engeller zail olur, projeler ve programlar işte o zaman tahakkuk ettirilir, millet de refaha, servete ve sıhhate kavuşur.

Komünistlik sefalet muhitlerinde neşvünema bulur. Onun tek galibi iktisadi kalkınmadır.

"Zafer süngünün .ucunda değil tayyare kanadındadır."

Küçük bir misal daha, 1932 senesinde "GÖKLERİNE HAKİM OLMAYAN MİLLETLER YERLERDE SÜRÜNMEYE, YERİN DİBİNDE ÇÜRÜMEYI: MAHKÛMDUR" diye ortaya atılan prensip fiiliyat sahasına sokulmakla envai müşkülât ve manilerle karşılaşılmış, Amerikalıların en büyük firmalarından elde edilen teşebbüse' iştirak akün bırakılmış bir ferdin teşebbüsü çerçevesinde gökyüzünü en son sistem ve modern tayyarelerle kapatılacağı azmile, yer altı, yer üstü hazinelerinin verimli, feyizli hale getirileceği muhakkak iken büyük ecdadımız gibi en kuvvetli ve medeni durumumuzu ihraz etmemizi ve şimendifer, şose ve fabrikalar vesair imar hayatındaki başarılarımızı görmemezliğe gelerek, başta Halk Partisinin diktatörü olduğu halde her bakımdan baltalamışlardır. Ne yazık ki bu hareketleriyle yurdumuzu geriletmişler ve halkımızı zanife gibi yerde sürünen mahlûklar vaziyetine sokmuşlardır.

Bu milletin sarsılmaz azmi imam, tükenmez enerjisi dünyanın birinci devleti olmağa namzet olduğumuzu ispat eder, yeter ki, idarecilerimiz vatanın kurtuluşu, yükselişi yolunda kendi varlığına dayanan, mülkün milletin gizli kapalı hazinelerini verimli ve feyizli hale getirmesini bilen, şahsî menfaatini millet menafii -uğrunda feda eden, ruhu idealist, dimağı realist şahsiyetlerden seçilsin!

Ey aziz vatandaş! Memleketteki haksızlıktan, yolsuzlukları, suistimallerin ıstıraplarım nefsinde az çok tecrübe ettin ve ediyorsun. Para kıymetinin düşüklüğünün ve pahalılığın ıstırabım da nefsinde duyuyorsun. Bir devletin para kıymeti memleket dahilindeki kanuni müeyyidelerle ölçülemez; hariçte serbest piyasada tedavül eden paranın kıymeti ile ölçülür. Dost, müttefik ve kardeş Iraktan buraya gelen bir dostumun anlattığına göre, 8 ay evvel Irakta 1 Türk lirasına 68 Filis alnırken 8 ay sonra 1 Türk lirasına mukabil 42 Filis alındığı bir vakıadır. Şu halde paramızın kıymeti 8 ay içinde % 37 nisbetinde düşmüştür.

Bol vaidlere, kuru lâkırdılara asla inanma az, kısa, özlü söz, çok, çabuk ve iyi iş prensiplerimizin esaslarındandır.

"Her kazada intihapla dairei belediye teşkilâtı'

Her sabah sokak kapısından çıktığın zaman gördüğün yolsuzlukları hatırla. Belediyeye verdiğin bina, temizlik, aydınlatma ve binbir çeşit vergi ve resimleri düşün. Niçin senin muhitine bunların faydası olmasın?

İstanbulda dar bölge belediye dairesi (yani her kazada belediye teşkilâtı kurulması) Belediye reisleri azalan, mahalli sulh hâkimi, başmühendis ve belediye zabıta âmirlerini hiç bir tesire tabi olmaksızın, dürüst ve faziletli, kimselerden İntihap edeceksin. Her veçhile sana faydalı olacaklar ve maaşını verdiğin büyük, küçük memurlar sana zulüm yapamıyâcaklardır. Şayet yapmak isterlerse - ki buna imkân yoktur» çünkü sen intihap ettin • cezasını kendin vereceksin. Bu sebeple de bölgen eşsiz bir mamure haline konulacak ve bunun neticesi bolluk, ucuzluk da, hatırı hayale gelmiyecek şekil ve suretlerde tecelli edecek, hak ve adalet dairesinde müreffeh ve mesut yaşıyacaksın. Yukarıda misallerle izah ettiğim gibi bu yolda yürümek hususunda şayet celâdet ve cesaret gösteremezsen ben de 'VERMEYİNCE MABUD, NEYLESİN MAHMUD" der, geçerim.

Belediye ve İl Genel Meclis Üyelerini hiç bir menfaate, tesir ve tehdide tabi olmadan kendi özünden, tertemiz, dürüst faziletli ve bilgili insanlardan intihap et!

Eşsiz büyük peygamberimizin "TAMİRİ BİLAD, TERFİHİ İBAD" düsturu şerifine istinaden LETÜFTEHENNEL KOSTANTANİYYE... tebşirine mazhar olan ve dünyanın incisi addedilen Şark ve İslâm Dünyasının merkezi olmaya lâyık bu mühmel ve geri bırakılmış İstanbulu, tabiatın eşsiz manzaraları ve güzelliği ile emsali bulunmayan bu şehrin imar ve ihyasında yine dünyanın incisi haline sokacak program ve projelerimizle imar ve ümranım teinin için aldatıla aldatıla usandığın bol lâkırdı ve kuru vaitlere ehemmiyet vermiyerek vicdanının emrettiği şekilde reyini kullan. Muvaffakiyet Allahtan, İnayet Kibriyadandır.

Millî Kalkınma Partisi
Genel Başkanı
Nuri DEMİRBAĞ

HAMİŞ:

Memleket hayrına, millet menfaatine olduğuna kani bulunduğum, hükümetin teklif ve vaidleri karşısında mebus namzetliğini kabulüm sebeplerini zaman, mekân, eşhas, madde tayiniyle ve bütün hakayıkiyle ileride açıklamağa mecbur kalacağımı da ilâveten arz ederim.

Nu. D.

Beyannameden anlaşılabildiği kadar, Millî Kalkınma Partisi, C.H.P. ve C.M.P. tarafından boykot edilen mahalli seçimlerde iktidara refakat edecek büyük muhalif partilerden biri olacak ve bu sıfatla demokratik bir rejimin varlığına delil yerine geçecektir.

El Fatiha

Dr. Erdoğan METO

Hamd, o, âlemlerin Rabb'ı, Rahman ve Rahim olan, âhiret gününün sahibi Allah içindir.

Tanrım, biz, yalnız sana ibâdet eder, ancak senden yardım dileriz. Bize, doğru yolu; gazaba uğramış, doğru yoldan sapmış olanların yolunu değil, kendilerine nimetler ihsan ettiklerinin yolunu göster."

Bu sözler, İslâm dinine mensup kavimlerin ve bu arada Türklerin, ölülerinin arkasından söyledikleri; onları anarken tekrar ettikleri sözlerdir: Muhammedin ağzından arapça olarak dökülen cümlelerin, Fatiha sûresinin tercümesidir.

Reisicumhur Celâl Bayar, Millî Tesanüt Birliği Hey'etini kabul edip, Türkiyede din meselesini izah ederken, ilk olarak: "Kur'an tefsir mi, tercüme mi edeceksiniz?" diye sormuş ve hemen akabinde de Atatürkün din konusu ile nasıl yakından ilgilendiğini ve hallini nasıl zamana terketmiş olduğunu "büyük bir heyecan ve samimiyetle anlatmıştı.

Kurban Bayramının sabahında, İstanbulun büyük camilerinden birinde kılmış olduğu namazdan dönen bir Türk müneWeri, imamın, terbiyevî ve ahlâkî telkinlerde bulunacak yerde, abdest esnasında taharetlenmenin nasıl yapılacağını elleriyle tarif ettiğini yana yakıla söylüyor ve "Biz adam olamayız efendim!" diye hayıflanıyordu.

●

Din, insani bir ihtiyaçtır: Yalnız münevverin, dünya nizamına mütaallik felsefi sorularına, her şeyin "Niçin" ve "Nereye" sine teolojik cevabı veren bir ihtiyaç değil, sokaktaki adamın, tarladaki köylünün günlük hayatına da her an karısan bir unsurdur. Din, onlar için, haksızlıkların nihaî temyizi, tatminsizliklerin ümidi; ahret fikriyle; faziletin bir nevi uzak vadeli de olsa emin sigortasıdır. Bilhassa, iptidai cemiyetlerde din, gündelik hayatla o derecede haşir neşir olmuştur ki,-meselâ Taoist Çin mâbedlerinde her insanî faaliyet veya arzuyu temsil eden binlerce ufak tanrı heykeli vardır."

İslâm dini ve bu dine temel teşkil eden Kur'an iki kısımda mütalâa edilebilir: Bunlardan bir tanesi sosyal nizam kurucusu, mücahid ve Devlet Reisi Muhammed'in o zamanki Arap cemiyetine müteâllik islâh edici sözleri ve bu sözlerin kanunlaşmasıdır.. Diğer kısımda ise, Allahın kelâmı, cihanşümul bir din kurucusunun. Peygamber Muhammed'in vasıtasiyle nüzletmiştir: Bu kısımda, fazilet ve ahlâk, tamamiyle afaki bir hava içerisinde telkin edilmekte, insanlık kaderinin meselelerine felsefî ve mistik ufuklar açılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümetlerinin pek mühim mes'uliyet mevkilerini işgal eden bir zat şöyle bir müşahedesini anlatmıştı: "İzmire girdiğimiz zaman temiz ve bakımlı mahallelerin gayrimüslimler, buna mukabil hurda ve perişan yerlerin Türklerle meskûn olduğunu hemen hemen riyazi bir katiyetle söylemek maalesef mümkündü!"

Ayni düşündürücü müşahedeyi, geçen sene Karaşi'yi ziyaret eden bir Türk delegasyonu, çok daha geniş çapta yapmıştı. Temizliği, intizamı ve tekâmülü esasları arasına alan bir dinin mensuplarının neden hemen hepsi muasır medeniyet seviyesinin çok aşağısında kalmışlardır?

Bunun yegâne cevabı dini tefsirlerin asırlardan beri yanlış yapılmış olmasında ve milâdî 822 senesi için düşünülmüş bazı içtimai tedbirlerin asırlarca kaskatı muhafaza edilmiş olmasındadır. Hristiyan dini, meselâ Luther'ler ve Calvin'lerle mütemadiyen reforma uğradığı, İncil muhtelif dillere çevrildiği halde, İslâmiyet bir kül halinde kalmış, hattâ zaman zaman, envai menfaat istismarcüarı tarafından koyu bir taassuba sevkedilmek istenmiştir.

Din probleminin gitgide daha sarih bir şekilde meydana çıktığı Türkiyemizde, 30 senelik Cumhuriyet devrinde,, bir reforma doğru atılan yegâne adımlar Kur'anın kısmen Türkçeye çevrilmesi ve ezanın Türkçe okutulması olmuştur. Fakat bunun yanında, "İnkilâp nesilleri" denilen ve bugün hemen 40 yaşına, yaklaşmış insanlar ancak pek derme çatma bir şekilde din ihtiyaçlarını karşılamağa çalışmaktadırlar. Büyük kütlede ise, maalesef, sanki Atatürk inkilâplariyle din arasında bir mübayenet varmış gibi bir his doğarak gelişmiştir. Hâlen köylerde, makbul addedilen dinî tedrisat arap harfleriyle en ehliyetsiz ve tehlikeli eller tarafından gizlice yapılmakta, Kur'anm hakiki ruhu anlaşılmaksızın sadece kalıplara ehemmiyet verilmektedir.

Buna mukabil de alman yegâne tedbir, bir takım İmam-Hatip okulları açmak, bazı zavallı çocuklara cami avlularında ve boğaz tokluğuna,. İslâmiyeti değil, ancak gırtlaktan "gayın" çatlatmayı öğretmektir. Konyada, Atatürkün kim olduğu sorulan bunlardan bir tanesinin cevabı, istisna değil, bilâkis gayet tipiktir: "Bir din düşmanı!".

Türk cemiyetinde din meselesini ciddiyetle ele almak zamanı çoktan gelmiştir: Bu meselenin halli, Milli Tesanüt Birliği gibi teşekküllerin kudret ve selâhiyetinin çok üstünde bir güçlük arzetmektedir. Siyasi istismar ve müsamahalardan artık vazgeçip, tamamen ilmî görüş ve metodlarla, hep 'bir elden," hurafesiz, taassupsuz, temiz ve ulvi bir din anlayışını memlekete yerleştirmeğe bakalım..

'Aksi takdirde, modern Türkiyeye, el fatiha...

Camilerimizden biri

Din mevzuunda ciddiyet

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Ticaret

Sıtkı Yırcalı
İkna ***kudreti***

Fuarı açış nutku

İzmir Enternayonal Fuarı Cumhurbaşkanı ve Başbakanın huzurlariyle 20 Ağustos günü, kordelâsı Cumhurbaşkanı tarafından kesilerek asılmıştır. Adet olduğu üzere, Ekonomi ve Ticaret Bakanı iç ve dış ekonomi ve ticaret meselelerine dair bir nutuk söylemiştir. Bakan açılışın ertesi günlerinde de, İzmirde bulunuşundan istifade ederek, mahalli tüccar ve sanaciyilerle görüşmelerde bulunmuştur. Ekonomi ve Ticaret Bakam bu nutkunda Ve daha sonraki görüşmelerinde müstahsil, ithalâtçı ve ihracatçıyı doğrudan doğruya ilgilendiren kararları ve alman ve alınmakta olan tedbirleri açıklamıştır.

Nutuk esas olarak şu üç nokta üzerinde durmuştur: Geçen yıla ait dış iktisadi münasebetler; istihsali ve müstahsili ilgilendiren meseleler; ithalâtçı ve. ihracatçıyı alâkalandıran mesalelâ

Nutkun giriş kısırımda bakan, artık bizim için "ihraç mevsimlerinin değil fakat ihraç yılları" nın bahis mevzuu olduğunu söylemiştir. Bu hususta söyledikleri aynen şunlardır: "izmir Fuarının açılış tarihi ihracat yılının faal devresinin başlarına rastlamaktadır. ,. Yeni girdiğimiz devreyi bir ihraç mevsiminin başlangıcı olarak adlandırmadım. İhraç yılının faal bir devresi olarak ifade ettim. ... Artık Türkiyede beş altı sene ev vel olduğu gibi, hattâ ihracatımızın hemen hemen temelini ve tamamını teşkil eden bir kaç zirai mahsullerimiz de dahil, daralmış ve malın nevine göre bir kaç aya inhisar eden İhraç mevsimleri kalkmış bulunmaktadır. Türkiyemiz, bütün sene içinde ihraç yapabilen iktisadi bir seviyeye doğru yükselmeğe başlamıştır." Doğrusu istenirse bu sözler bize hakikatin, realitenin tam ifadesi gibi gözükmedi. İhracatımızın muayyen mevsim ve mevsimlere inhisar etmeyip bütün yıl boyunca devam edecek hale gelebilmesi her vatandaşın en büyük memnuniyet ve zenginlik imkânını ifade edecek bir şeydir. Bunun bir gün tahakkuk ettiğini görmek her vatandaşın başlıca arzularından biridir. Bu esas olarak iki şekilde tahakkuk edebilir: istihsali arttırmak, sanayi • istihsalimizi ihraç edilebilir miktar ve seviyeye yükseltmek. Memleketimizde yılda bir kaç mahsul almak henüz mümkün değildir. Ancak yıllık istihsalin kemiyet ye keyfiyet bakımından her gün biraz daha islâh edilmesi kabildir. Sanayi mamulleri» mizin ihraç edilebilir hale gelebilmeleri ise, sık ve dikkatli çalışmalarla mümkün olabilir.

Geçen yılın dış iktisadî münasebetleri

Bakanın nutkunun bu kısmı sırf muhalefetin ve bazı tarafsız çevrenlerin tenkidlerine cevap vermiş olmak için söylenmiş intibaını veriyor. Bunların böyle bir konuşmada mutlaka yer almasına belki kati bir zaruret yoktu. Ayni zamanda rakamlar ve bilgi müsait ve münasip görüldükleri nisbette verilmişlerdir. Böyle olmakla beraber bunları birer birer gözden geçirelim:

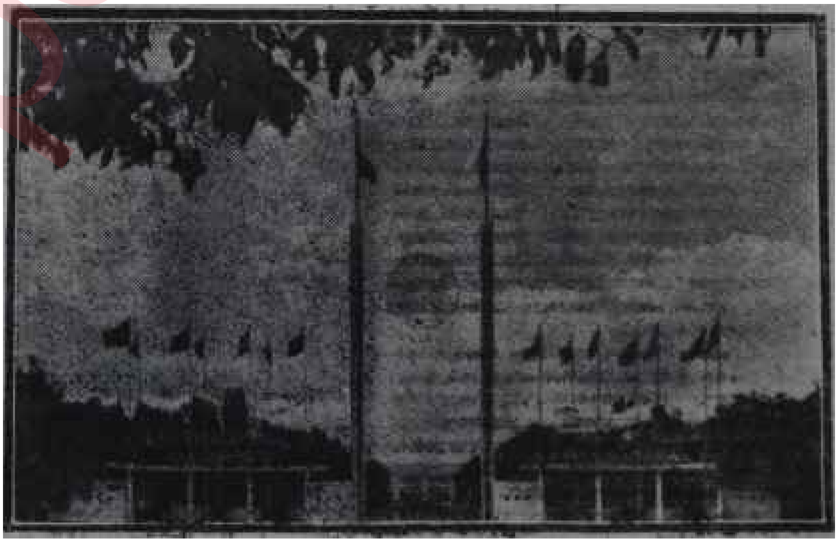
a — Ticaret ve ödeme anlaşmaları: Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, İngiltere, İsviçre, Norveç, Avusturya'Hollanda İsveç ile karşılıklı ticaret mübadeleleri ve tediye şartları anlaşmalara bağlanmıştır. Dış ticaret meselelerinin uzun zaman için ve geniş mikyasta anlaşmalarla yürütülmesi mahzurlu bit gidiş olabilir. Bu itibarla bunları memnuniyet verici bir gelişme olarak telâkki edebilmek mümkün değildir. Asıl iyi gelişme dış ticaretimizin,bu anlaşmalar yolundan, çıkıp, diğer memleketlerin takip ettikleri normal ve sıhhatli yola girmesiyle başlıyabilir.

b — Yukarıdaki anlaşmalarla geçilmiş transfer meseleleri halledildikten başka, bir milyar liraya yaklaşan ve müddetleri 7 yıla kadar uzayan krediler temin olunmuştur. Kredilerin sair lüzumlu hususiyetlerinden hiç bahsedilmemiştir.

e — Yabancı sermaye: 1953 yılında çıkarılan yabancı sermayeyi teşvik kanunundan sonra, muhtelif yabancı firmalar tarafından 208 talep vuku bulmuştur. Bunun ne kadarının kabul veya red edildiği, miktar itibariyle ne kadar olduğu söylenmiyor. Fakat şunlar belirtiliyor: Şimdiye kadar re'sen veya Türk iş adamlarının iştirakiyle ortak olarak kurulan sanayi müesseselerinin adedi 143 ü bulmuştur. Gelen ve bu işlere katılan yabancı sermaye 222 milyon lirayı bulmaktadır.

d — Ödenen borçlar: Bu zaman zarfında kendi imkânlarımızla 100 milyon dolar civarında dış borç ödenmiştir. 8u devrenin müddeti ne kadardır? Ödenen borçlar hangi muamelelerden doğma borçlardır? Bunlara dair bilgi verilmemiştir.

Yukarıda işaret ettiğimiz gibi, bu izahat bazı tenkidlere cevap vermek ve yabancıların memleketimize karşı iktisadi ve malî bakımlardan tam bir itimat ve güven hislerine sahip olduklarını göstermek için verilmeye çalışılmıştır. Bakan bunu şu sözleriyle göstermiştir: "Bir darlık, bir sıkıntı havasının yaratılmak istendiği şu son bir sene içinde..., memleket i-

Fuarın giriş kapısı
Yüz binlerce insan

tibarının kalmadığı, iktisadi istikbalinin karanlık bulunduğu iddia edilen bir devrede..... filân filân işler yapılmış ve temin edilmiştir." Biz bu meseleler üzerinde çok durduk. Simdi fazla bir şey söylemek istemiyoruz.

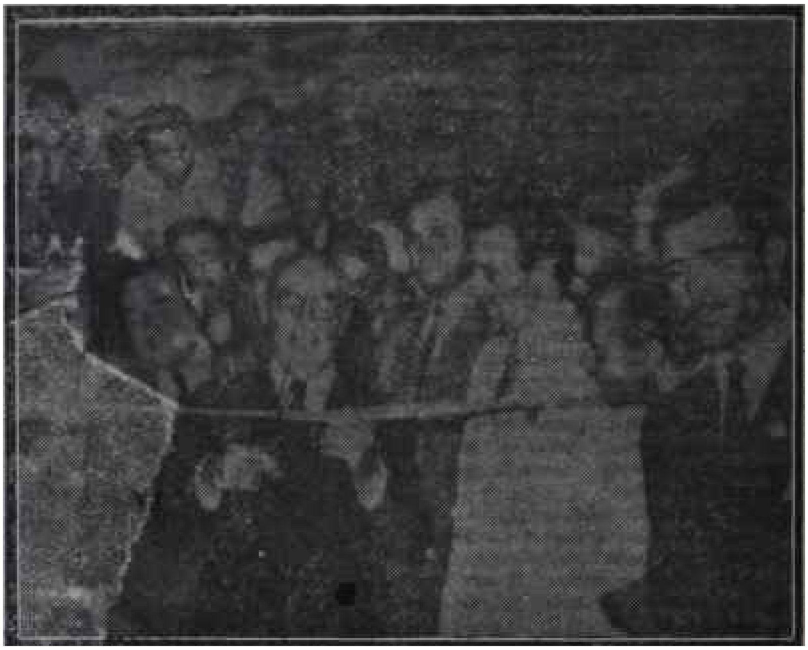
istihsal ve müstahsile ait tedbirler

Bakan bu tedbirler alınırken, istihsali teşvik ve fiyat ve piyasa kontrolları sayesinde tesbit olunan fiyatların doğrudan doğruya müstahsile intikal ettirilmesi hususlarının, başlıca tahakkukuna çalışılan gayeler olarak gözönünde bulunduğunu belirtmiştir. Bakanın işaret ettiği bir husus da, dış ticaret rejimimizin esas bünyesinde değişiklik yapmamağa itina edilmiş olmasıdır. Bu günkü dış ticaret rejimimizin - eğer böyle bir şey var denebilirse - memnuniyet verici olmaktan uzak olduğu malûmdur. Bir değişiklik yapılmamış olması bir evvelki devredeki şartların bu fil da aynen mevcut olacağı manasından başka 'bir şey ifade etmez. Bunun ise sevinilecek bir tarafı yoktur. Bakan alınan kararların, düşünülen tedbirlerin, istihsalimizi ve İhracatımızı geliştirmeğe, mahsul ve mamullerimizi dünya pazarlarına en müsait şartlarla arzetmeğe, iç ve dış pi-' yasada buldukları değeri doğrudan doğruya müstahsile intikal ettirmeğe yarıyacaklarını iddia etmiştir. Halbuki bu söylenilenlerin geçen yıl veya yıllarda tahakkuk edip etmediklerini söylemek maksadı, büyük mikyasta, kâfi gelebilirdi. Bu seneki tedbirler geçen senekilerden hemen hemen farksız, daha doğrusu, belki de ihracatı zorlaştırıcı yönden farklıdır. Bunlar sır asiyle şunlardır:

a — Hububat alım fiyatları: Buğdayın fiatı genel olarak 30 kuruştur. Ancak geçen sene ilân edilen prim baremine göre, belli kalitede buğday istihsal eden müstahsile 'kilo basma 3 kuruşluk prim verilecektir.

Beyaz arpanın fiatı 23 ten 25 e, biralık arpanın fiatı 29 ten 26 ya ve yulafın fiatı 23 kuruştan 25 e çıkarılmış bulunmaktadır. Bu teşviklerden maksadın hububat istihsalimizi, dünya pazarlarında aranan kalite ve teşekkül eden fiayatlar ve talepler muvacehesinde, daha çok rağbet gören cins ve kalitelere tevcih etmek olduğu ifade olunmuştur. Bu siyasetin aranan cins ve kalitelere yönelmeyi temin etmek yolunda müessir olacağı söylenebilirse de. bu yılki İhracat imkânlarımız ve dünya piyasalarında teşekkül edecek fiyatlar gözönüne alındığında müessiriyet derecelerinin hayli azalacağı ve hazineye, mevcutların üzerine, munzam yükler tahmil edeceği muhakkaktır. Bu sözlerimizle istihsalimiz cine ve kalite bakımından geliştirilmesin demek İstemediğimiz de muhakkaktır.

b — Pamuk alım fiyatları: Hububattan hemen sonra başlıca zîraî mahsullerimizden ve ihraç metalarımızdan biri de pamuktur. Bu hususiyetine bilhassa bakan da işaret et-

Cumhurbaşkanı Fuarı açıyor

Uğurlu olsun

mistir. Bakan pamuğun son yularda iç piyasalarda elde ettiği mevki yanında dış pazarlar da bizim için önemli döviz kaynağı teşkil ettiğini ifade etmiştir. İhracatını devamlı ve hakiki müşterilerine yöneltebilmek, istihsali teşvik ve müstahsil emeğinin hakiki ve .âdil karşılığını bulabilmesi için çalışıldığına nutuk ehemmiyetle dikkati çekmektedir. İkinci noktaya 'dair fiat arttırmalarından bahsedilirken, dış pazarlara dair ne gibi tedbirler düşünüldüğünden bahis yoktur.,' İhracatımızın zamanında ve doğrudan doğruya hakiki alıcılarına yapılması nasıl temin olunacaktır? Söylenilenler bunu temine yetecek midir? Bunları kısa bir zaman sonra müşahede etmek kabil olacaktır.

Bu yıl pamuk için tesbit olunan fiyat 120 kuruştur. Geçen yıl 15 kuru? eksiğiyle 105 kuruştu.

c — Fındık alım fiyatları: Geçen yıl 125 kuruş olan fındık fiatı bu yıl 145 kuruşa çıkarılmıştır. Bilindiği gibi geçen yıl fındık mahsulü bol olmuştu. Ve bu fiattan satış imkânları bulunabilmistir. Bu yıl ise istihsal geçen yıla nisbetle düşüktür. Müstahsüin eline geçecek olan para, fiâtlar aynı kaldığı takdirde, geçen yıldakinden zaruri olarak düşük olacaktı. Miktardaki azalma, fiat yükselmesiyle telâfiye çalışılmaktadır.

d — Kuru üzüm ve incir flatları: Kuru üzüm için geçen sene 16 olan fiat farkı bu sene 30 kuruşa çıkarılmıştır. Bu vaziyete göre kuru üzüm için müstahsilin ,eline asgari 80 kuruş geçecektir. Bu yıl aynı samanda Z kuruşluk ilâve teşvik primi verileçektir. Bunun için muayyen bir kalitenin Üstünde mahsul yetiştirmek lâzımdır.

İncir için bu yıl kalbul edilen fiat farkı 15 kuruştur.

Bakan .bunlardan sonra, şimdiye kadar ihraç imkânları iyi gitmekte olan antep fıstığı ve ayrıca tütün, palamut ve diğer ihraç metalarunızın ihraç şartlarını ıslah ve geliştirmek için tedbirler düşünüldüğünü ilâve etmiş, fakat bunların neler olduğunu açıklamamıştır.

Görülüyor ki bu yılın mahsul alım politikasının, başlıca hususiyeti fiat arttırmalarıdır. Bu, 1955 mahsulünün, genel olarak beklenenin altında olmasıyla ilgilidir. Müstahsilin eline geçecek paranın azalması böylece telâfi edilmek istenilmektedir. Fakat fiat artırmaları ihracatta güçlük doğurursa buna şaşmamak gerekir.

İhracat ve ithalatla ilgili tedbirler

Ekonomi ve Ticaret Bakanı ihraçatla ilgili hususların bir kısmını açış nutkunda, daha büyük kısmını tüccar ve sanayicilerle yaptığı konuşmalarda açıklamıştır. Bunların normal ve ferahlık içinde bulunan bir ekonominin neticeleri olduğunu söyliyebilmek imkânsızdır. Bizzat ilan edilen bu tedbir ve kararlar ekonomimizin karşı karşıya bulunduğu güçlükleri ortaya koymaktadır.

a — Pamuk ihracatı: İhracatçı pamuğu şu usul dairesinde edebilecektir: E.P.U memleketlerine üç birim ihracata mukabil, E.P.U. dışı anlaşmalı memleketlere bir birim ihracat yapabileceklerdir. Bir misal vermek icap ederse, anlaşmalı memleketlere 10.000 kilo pamuk ihracı için E.P.U. memleketlerine 80.000 kilo ihracat yapmak icap edecektir-

b — Üzümün muayyen bir kalitesi veya kaliteleri için eşit olarak 30, bunların üstündeki kaliteler için ayrıca % 10 luk bir fiat farkı kabul edilmiştir. Anlaşmalı memleketlere tanınan fiat farkı geçen yılki gibi 12 kuruştur,

c — İncir için, E.P;U. memleketlerine 15, anlaşmalı m.emleketelere. 5 kuruş fiat farkı tesbit olunmuştur.

İhracatla ilgili olarak ilân edilen tedbirler bunlardan ibarettir. Bir taraftan ihracatı ve bir taraftan da ithalâtı - küçük mikyasta - ilgilendiren bazı karma tedbirlere gelince:

a — İhraç mahsullerimizin ambalaj ve yardımcı maddelerine ait döviz ihtiyaçları, ihraç edilen mahsullerin bedellerinden azami yüzde beşi ayrılmak suretiyle tesis edilecek bir fon vasıtasiyle otomatik olarak temin edilecektir,

b — İhracat yapan sanayi ve madencilerin de ihraç edilen mallar bedelinin % 5 i hududu içinde kalacak bir fonla, istihsallerine lüzumlu bütün maddelerle ambalaj ihtiyaçları karşılanacaktır.

Bunlar dışında, umumî ithal rejimi hakkında başka bir şey söylenmemiştir. Bakan nutkunun sonlarına doğru dış ticaret teşkilâtımızın islâh edilmekte ve gelişmekte bulunduğunu, bu meyanda yakında İstanbulda Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına bağlı bir Dış Ticaret Bürosunun kurula-, cağını haber vermiştir.

Bakan bütün nutku boyunca, hükümetin ağzı ve eli birlik bir zamandan beri yapmakta olduğu muhalefet hücumlarını bu vesileyle de bol bol yapmıştır. Ve bu husus nutkun zayıf kalmasında, maalesef diğer unsurlar yanında başlıca bir rol oynamıştı.

Bankacılık

Yüksek **bir okul mu?**

İş Bankası Cumhuriyet Türkiyesinde kurulan ilk milli bankadır. Şimdiye kadar ifa ettiği hizmetler çok büyüktür. Millî bankacılık hareketinin önderliği İş Bankasına aittir. Banka geçenlerde • 20 Ağustos - kuruluşunun 31. yılını idrak etmiştir. Bu münasebetle İstanbulda bir toplantı yapılmıştır. Toplantıda İş Bankasının hususiyetlerinden, şimdiye kadarki hizmetlerinden, 1954 yılı faaliyetlerindi neticelerinden, bugünkü durumlarından bahsedilmiş ve Bankanın yeni bir tasavvuru daha gerçekleştirmek azminde olduğu belirtilmiştir. Bu tasavvur bir Yüksek Bankacılık Okulu kurulmasına dairdir.

Bu ilk ve en büyük millî bankamız memleketimizin iktisadî kalkınmasında ifa ettiği asıl hizmetleri yanında, geçen yıldan itibaren, yurdun ilini ve kültür hayatına yardımlarda bulunmayı, imkânlar nisbetinde, kendisine vazife edinmiş bulunuyor. Geçen yıl İş Bankası Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesine bağlı "Ticaret Hukuku ve Bankacılık Araştırma

Üzeyir Avunduk
Yüksek okul tesisi

Enstitüsü" nün kurulmasına önayak olmuştur. Enstitü kurulusundan bu tarafa geçen zaman içinde her türlü hazırlıklarını bitirmiş, Önümüzdeki ders yılı "meslekî kurslar açmak, konferanslar tertip etmek Ve ilmi yayında bulunabilmek" için hazır hale gelmiş bulunmaktadır. Pratik hayatın ve pratisyenlerin ilmi çalışmalarla çok yakından takviye edilmesi yolunda atılmış bir adım olan bu hareket çok memnuniyet Verici bir gelişmedir. Şimdi bu gelişmenin devamına dair bir müjde ile karşı karşıyayız: İş Bankası bir Yüksek Bankacılık Okulu' 'kurmak tasavvurundadır.

İş Bankası
Yaş: 31

Banka Genel Müdürü Üzeyir Avunduk izahları sırasında bu müjdeyi verirken, bugün memleketimizde bankacılığın süratle geliştiğine dikkati çekmiş ve bankalarımızın karşılaştıkları ehemmiyetli güçlüklerin birinin eleman bulma ve yetiştirme meselesi olduğunu belirtmiştir. Kalifiye işçi, ehil eleman bizim her iş sahamızda başlıca problemlerimizden biridir. Bizzat sayın Genel Müdürün başında bulunduğu banka bunu çok kuvvetli bir şekilde hissetmiş bulunmaktadır. Bankanın elemanları arasında, bankaya intisaplarına kadar, bu türlü mevzulara dair en küçük bilgi sahibi olmamış memurların sayısı hiç de az değildir. Her saha için olduğu gibi, bankalar için de ehil eleman yetiştirme problemi çok önemlidir. Bizim temennimiz bu hareketinde de bankanın başarılı olmasıdır.

Verilen izahata, göre, kurulacak Yüksek Okul bankacılık mesleğini tedris edecek ve mesleki tedrisatın yanı başında talebenin batı dillerinden birini Öğrenmesine bilhassa dikkat edilecektir. Bu mevzudaki tetkik ve hazırlıklara başlanılmış bulunulmaktadır.

İzahlar sırasında bu meseleye dair geniş ve teferruatlı bilgi verilmemiştir. Bunun böyle olması da tabiidir. Zira mesele henüz tasavvur veya başlangıç halindedir. Ancak bizim bu mesele İle ilgili bazı düşündüklerimizi burada belirtmeye bu durum mani teşkil etmemekte, bilâkis imkân vermektedir.

Dikkat edilecek nokta

Bir yüksek okuldan bahsediliyor. Burada çok kuvvetli bir lisan öğretimi yapılması arzu ediliyor. Bugün memleketimizde Siyasal Bilgiler Fakültesi ve fonksiyonları bizatihi lisan öğretimi ve çalışmaları olan fakülte ve yüksek okullar istisna edilirse, geriye kalanların hiç birisinde maalesef, kuvvetli lisan öğretimi yapılamamaktadır. Bu çok önemli bir noktadır. Bunun yanında asıl önemli olan bir nokta da, bu mevzuda, imkânlar elverse bile - ki bu çok şüphelidir - bir yüksek okula lüzum olup olmıyacağıdır. Memleketimizin şartları bir yüksek okul veya üniversiteyi kolayca kurup yaşatacak bir durumda bulunmaktan henüz uzaktır. Hem sonra bu yüksek okul mezunlarının fonksiyonları ne olacaktır? Bunlar teknik servislerde mi hizmet görecekler, yoksa daha ziyade sevk ve idare gibi nisbeten hususi eğitimin lüzumunun arttığı vazifelerde mi çalıştırılacaklardır? Bu noktalar üzerinde dikkatle durulmalı ve istenilenler açık bir surette tesbit olunmalıdır. Muadil fakülte veya

yüksek okulların mezunları, çeşitli müesseselerin müfettişleri, hesap uzmanı v.s. olabilirlerken, kurulacak bankacılık okulundan mezun olacaklar teknik bir servis elemanı olarak kalmak istemiyebilirler. Ayrıca daha yüksek kaliteli banka elemanı yetiştirmek için İse mevcut fakülte ve yüksek okullarımızın bu mesele için de maksada kâfi gelebilecek bale getirilmeleri mümkündür. Zannediyoruz ki, bilhassa Siyasal Bilgiler Fakültesi maksada en uygunudur. Gerek kuruluşu ve gerekse çok kuvvetli lisan öğretimiyle bu fakültemiz, yapılacak yardımlarla, meseleyi başarılı bir şeküde halle hizmet edebilir.

Maliye

Döviz Komitesi lâğvedildi

İçinde bulunduğumuz yılın yazma-ca-bozmaca listesine bir yenisi daha ilâve edilmiş bulunuyor: Döviz Komitesinin lağvı. Hatırlarda olacağı üzere Döviz Komitesi .bundan altı ay kadar evvel kurulmuştu. Başbakanlığa bağlı idi. Ve o zamanlar Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı olan zatın idaresi altında çalışıyordu. Son zamanlarda idaresinin başında kimin bulunduğu bilinmiyordu. Komitenin kuruluş gayesi döviz tasarruufunu temin etmek idi..Bunu, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığınca döviz tahsisi uygun görülen ithal taleplerini bir kere daha tetkik etmek ve uygun gördüklerine döviz tahsisinde bulunmak suretiyle tahakkuka çalışıyordu.

Aslında ithal taleplerinin uygun görülenlerine - bugünkü şartlar altında "uygun görülenler" ibaresini kullanmaya mutlak zaruret vardır döviz tahsislerinde bulunmak yetkisi Ekonomi ve Ticaret Bakanlığına ait olmak gerekirdi. Nasıl ki bu mevzu dışındaki döviz tahsisleri ise -Maliye Bakanlığına aittir. Her ne sebeptense altı ay evvel döviz taleplerini - ithalât için - bir kere daha gözden geçirmek, son sözü bir ihtisas bakanlığı söylemek lâzım gelirken, sandalyasız bir bakanın söylemesi tercih olunmuştu. Komite daha kuruluşunda esaslı bir iş yapabilme imkânından mahrum görünüyordu. Komite neyi tetkik edecek ve karar verecekti? Bunun sağlıyacağı fayda neresinde idi? Asıl işlerin sahibi olması icap eden bakanlık müracaatları alıyor. İnceliyor, lüzumlu ve münasip .gördükleri talepleri tesbit. ediyor. Işin burada bitmesi .lâzım gelir gibi .geliyorsa da henüz kâfi değil. Bir de döviz komitesinin "olur" unu almak lâzım. Altı aylık tatbikatın iyi netice vermediği meydanda. Komita müsbet bir netice verecek şekilde çalışabilseydi her halde faaliyetinin tatiline lüzum olmazdı. Yoksa döviz vaziyetimizin böyle kontrol Üzerine kontrola lüzum bırakmıyacak kadar düzelmiş olacağı İhtimalini hatırımıza getirebilmek imkânından .henüz uzağız.

Komitenin lağvından sonra, vazifesinin Başbakanlık Müsteşarlığına devredildiği bildiriliyor. Yetki ve usul bakımından tenkid olunabilecek husus burada daha aşikârdır. Bir bakanlığın tetkikleri bir müsteşarlık tarafından karara bağlanıyor. Esas bakımından ise bunun da fazla bir. şey vadetmediği aşikârdır.'

Petrol

Dünya istihsali artıyor

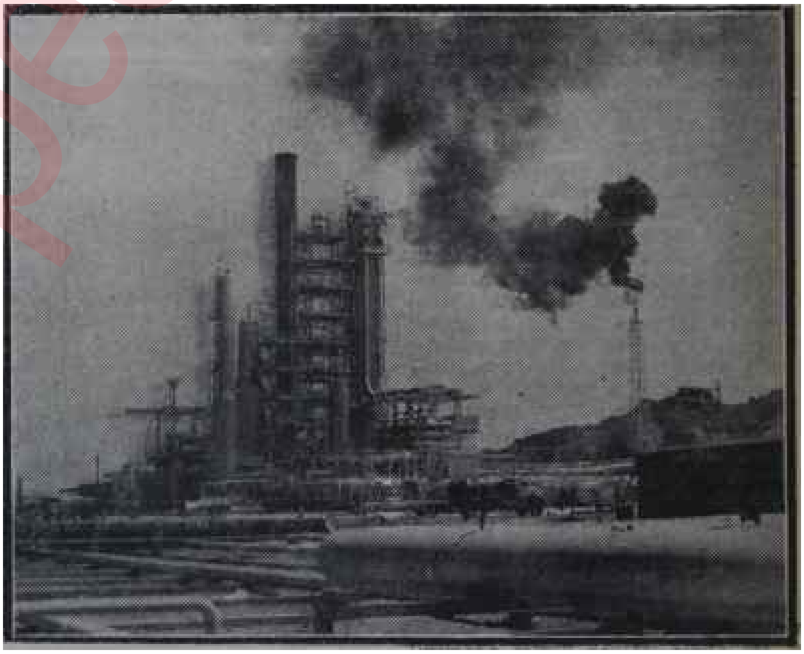
Geçenlerde Londrada ilân edilen tahminlere göre, 1955 yılının ilk yarısında dünya petrol istihsali 374.35 milyon tondur. Devre başında istihsal 347,23 milyon ton kadar olabilir zannedilmektedir. Geçen yılın ilk altı ayında yekûn istihsal 337,39 milyon ton idi. Hür memleketlerde bu yılın ilk yarısında istihsal % 10,3 artarak 334,87 milyon tona yükselmiştir. Buna mukabil komünist memleketlerde aynı zaman zarfında % 14,7 kadar artarak 39,49 milyon tona çıkmıştır. Bu farklı artışa rağmen hür memleketler halen dünya istihsalinin hemen hemen onda dokuzuna sahiptirler.

Geçen yıla nazaran, yüzde itibariyle en kuvvetli artış İranda kaydedilmiştir. İranda istihsal' son altı ay zarfında 6,70 milyon tona baliğ olmuştur. Geçen yıl aynı müddet içinde 1,02 milyon ton idi. Suudi Arabistanın istihsali - 23 milyon tonla - sabit bir durum gösterirken, Kuveyt istihsalini devamlı olarak arttırmak imkânını bulmuştur. Kûveytin adi geçen devre içinde istihsali 28,00 milyon tondur. Geçen sene 22,31 milyon ton kadardı. Orta Şark petrol memleketleri arasında bu istihsal hacmiyle Kuveyt birinciliğini kuvvetli bir şekilde devam ettirmektedir. Kuveyt'te tarafsız bölgede de keza petrol istihsali artmıştır. Geçen yıl ilk altı ayda bu bölgede istihsal olunan petrol 282 bin ton iken bu yıl 630 bin tona yükselmiştir. Irak da petrol istihsal hacmini artıran memleketler arasındadır. Bu yılın ilk yarısında: 16,30 milyon ton; geçen yıl aynı devrede 14,75 milyon ton. Orta Doğunun yekûn istihsali geçen seneye nisbetle % 19,7 fazlasiyle 78.9.3 milyon tondur.

Dünyanın en büyük petrol müstahsili olan A.B. Devletleri istihsalini % 5 arttırarak 165,30 milyon tona çıkarmıştır. Kanada 7,60 milyon ton istihsalde bulunmuştur. Bu miktar geçen yılınkinden üçte bir kadar fazladır. Amerikadan sonra ikinci gelen -Venezuela'nın istihsali 54,50 (geçen yıl 48,18) milyon tondur. Sovyetler Birliği 33,00 milyon tonluk (geçen yıl 28,20) istihsali ile dünya petrol memleketleri arasında üçüncülük mevkiini'muhafaza- etmektedir.

Dünya petrol istihsalinde artmalar istatistik olarak bildirilirken, Türk petrolünün Raman'daki can damarında ne gibi bir tekâmül görüldüğü pek belli değildir. Bu mühim kaynak seneler senesi ihmale uğramıştır. Atılan adımlar o kadar yavaştır ki, yürüyüşün gürültüsü bile işitilmemektedir.

Halbuki kısa zamanda yapılacak bir istihsal hamlesi, Türk petrolünü yukarıdaki rakamların arasına sokabilirdi.

Rafineri tesisleri
Bir de Raman'da kurulsa

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Batı Almanya

Adenauer'in seyahati

Cenevre konferansının toplanmasının bahis konusu olduğu günlerdeydi. Dört büyük devletin dışişleri bakanları, görüşülecek meseleleri tesbit etmek ve gündemi hazırlamak için Washington'da buluşmak üzereydiler. Diğer yandan Alman meclisleri de - Bundestag ve Bundestrat - Alman ordusunun nüvesini teşkil edecek bir "çekirdek ordu" nun kurulması ile ilgili müzakerelere başlamak üzere, Bonn'da toplanmaya hazırlanıyorlardı.

işte böyle hareketli bir zamanda, 7 Haziran günü akşama doğru, Bonndaki mükellef bir binanın ön cephesindeki mütevazi bir odasında, büyük bir çalışma masasının başında oturan yaşlı, fakat dinçliğinden hiç bir şey kaybetmemiş enerjik adama kendisini telefonla acele olarak Patisten aradıklarını bildirdiler. Enerjik adam, normal olarak her gün Paristen aranırdı. Bu bakımdan, başlangıçta hiç hayret göstermedi. Fakat telefonla konuştukça hayrete düştüğü memnunlukla karışık bir hayal kırıklığına uğradığı anlaşılıyordu. Bu günkü havadis, her günkülerden farklı, olağanüstü bir havadisti.

İlk davet

Telefonla konuştukça önce hayretten hayrete düsen, sonra memnunlukla karışık bir teessür hisseden yaşlı adam Alman Başbakanı Dr. Conrad Adenauer'di ve Batı Almanyanın Paristeki Büyük elçisi Baron Vollrath von Maltzan tarafından aranmaktaydı. Büyük elçinin verdiği havadise gelince, bu gerçekten her günkülerden farklı ve önemliydi. Sovyet Rusya, von Maltzan'a verdiği bir nota ile, Adenauer'i Moskovaya davet ediyordu. Davet, Sovyet Rusyanm Bonn hükümeti nezdinde temsilcisi olmadığı için Paris Büyükelçisi Vinogradof vasıtasiyle yapılmıştır.

- Sovyet Rusyanın Bonn hükümeti nezdinde temsilcisi yoktu, çünkü Moskova şimdiye kadar Batı Almanyayı tanımaya yanaşmamıştı. Oysa, şimdi verdiği nota ile artık bu duruma bir son vermek istediğini bildiriyordu. Notada, Sovyet Rusyanın, Rus ve Alman halkının hayırları için olduğu kadar dünya sulh ve güvenliğinin de hayrı içte, Federal Almanya ile olan münasebetlerini normalleştirmeyi arzu ettiği kaydediliyor ve karşılıklı bir itimat ve işbirliği havan içinde, yeniden siyasi, ticari ve kültürü bağların kurulması temenni ediliyordu. Adenauer, Moskovaya, bu bağların kurulmasını temin ve bunlar için gerekli diğer meseleleri görüşmek için çağrılmaktaydı.

Bu davet ihtiyar devlet adamını hem memnun etmiş ve hem de hayal kırıklığına uğratmıştı. Memnun etmişti: çünkü Adenauer kehanetinin doğru çıktığını görüyordu. Başbakanlık koltuğuna oturduğu günden beri, Almanyanın silahlandırılmasını istemiş ve bu silâhlanmanın İkinci Cihan savaşı sonrası. Rus siyasetine indirilecek en esaslı darbe olacağını söylemişti. Rusya silâhlı bir Almanyanın karşısında ayağını denk alacak, tecavüz politikasından vaz geçmek zorunda kalacaktı. Eğer Almanya silâhlandırılmazsa ne dünya güvenliği emniyet altına alınabilir, ne de Alman meselesine bir hal tarzı bulunabilirdi. Tek cümle ile, Rusyanın Batılılarla pazarlığa girişmesini temin için bir Alman ordusunun kurulması gerekliydi.

Adenauer'in bu iddiaları teker teker doğru çıkıyordu. Nitekim, Alman ve Fransız millî meclislerinin Almanyanın silâhlanmasını derpiş eden Paris antlaşmalarını tasdik etmeye hazırlandıkları günlerde, Molotofun bu antlaşmaların tasdikinin Doğu ile Batı arasında mevcut olan her türlü anlaşma imkânını ortadan kaldıracağını söylemesine rağmen, tasdikten sonra, Rus siyasetinde hissedilir bir değişme olmuştu. Rusya, ilk olarak, senelerden beri bir hal tarzına bağlanamamış Avusturya meselesinde uzlaşmaya yanaşmış, sonra yıllardır dargın durduğu Mareşal Tito ile barışmış ve nihayet en yüksek kademede bir konferansın toplanmasına razı olmuştu. Şimdi de, Batı Almanya ile siyasi, ticari ve kültürel münasebetler kurmak istediğini söyliyerek Alman Başbakanını Moskovaya davet ediyordu.

Hayal kırıklığına uğratmıştı: çünkü Rus notasında iki Almanyanın birleştirilmesi bahis konusu edilmiyordu. Adenauer, yapacağı bir Moskova seyahatinde, Ruslarla en evvel bu meseleyi görüşmek istiyordu. Halbuki, notada kaydedildiğine göre, iki devlet arasında askıda bulunan diğer meseleler - bu arada iki Almanyanın birleştirilmesi - ancak normal münasebetlerin kurulmasından sonra ele alınabilirdi. Bu kayıt, açıkça, Adenauer'in Moskova seyahati sırasında birleştirilme meselesinin ele alınamıyacağını gösteriyordu.

Adenauer'in cevabı

Adenauer bu davete cevap vermek için acele etmedi ve sadece notayı aldığını bildirmekle yetindi. Sovyet Rusyayla müzakerelere girişmeden önce Batılı dostlarının fikirlerini öğrenmek istiyordu. Bunun için de, önce, Washingtondaki Amerikalı meslekdaşlarını ziyaret etti. Amerikan İdarecileri, Adenauerle yaptıkları görüşmeler sonunda, toplanacak bir dörtler konferansında ilk ele alınması gereken meselenin Almanyanın birleştirilmesi olduğuna kanaat getirmişlerdi. Adenauer, bu konferansın neticelerini beklemeyi uygun gördüğünden, Ruslara kati bir cevap vermiyecekti.

30 Haziran tarihli notasında, Alman hükümeti, Rus davetini reddetmiyor, fakat açıkça kabul ettiğini de söylemiyordu. Bu ziyaretin gerçekleşmesini şu şartlara bağlıyordu:

1. Sovyet Rusya, Adenauer'in Moskova seyahati sırasında elinde bulundurduğu Alman harp esirlerini serbest bırakmayı da kabul etmeliydi,

2. Moskova hükümeti, Bonn hükümetini Doğu Almanyadaki komü-

Adenauer'in temas edeceği Sovyet liderleri
Yeni bir çıkmaza doğru

nist rejimi tanımaya mecbur tutmamalıydı,

3. Ve nihayet, Bonn hükümeti Oder-Neisse hattını Almanyanın nihai sınırı olarak kabule zorlanmamalıydı.

Görüldüğü gibi, bu notada, Alman hükümeti birleştirilme meselesinin görüşülmesini teklif edecek kadar Heri gitmiyordu. Fakat teklif ettiği konuların görüşülmesi Ruslar tarafından kabul edilirse söz kendiliğinden bu mecraya dökülecekti.

Yeni notalar

Ruslar Alman notasına cevap vermeden araya Cenevre konferansı girdi. Burada Sovyet Rusyanın Alman meselesini müzakereye yanaşmadığı hatırlardadır. Bu hâdise Adenauer'de büyük bir hayal kırıklığı yaratmıştı. Üstelik Rusyanın Alman notasına cevabı da gecikiyordu. Dünya efkârında artık Rusların Adenauer'in ziyareti ile ilgilenmedikleri kanaati uyanıyordu.

Fakat geçen haftalar içinde tekrar Almanyanın Paris teki Büyükelçisine verilen bir Sovyet notasiyle, davet yenilenmiştir. 30 Haziran tarihli Alman notasına cevap teşkil eden bu notada, Alman Başbakanının ileri sürdüğü şartlara temas edilmeksizin, eski Rus teklifleri tekrarlanıyordu. Moskovaya göre, Ağustos sonu veya Eylül başında yapılması rica edilen bu ziyarette, konuşulacak mevzular şunlardı:

1. Siyasi münasebetlerin kurulması ve bu hususta gerekli vesikaların teatisi,

2. Ticarî münasebetlerin ihdası ve bir ticaret anlaşmasının akdi,

3. {Kültürel münasebetlerin kurulması ve bir kültür anlaşmasının imzası.

Görüldüğü gibi, bu teklifler ilk Rus notasının ihtiva ettiklerinden farksızdı. Rusyanın Almanyanın birleştirilmesi meselesini görüşmeye yanaşmıyacağı anlaşılıyordu; Adenauer'in bu hususta İsrarı beyhude olacaktı. Bu bakımdan, Alman Başbakanı gündeme kendi istediği hususların ilavesini ziyaretinin ön şartı yapmamalı, bir kere Moskovaya gittikten sonra fırsatını bulup görüşmeleri o mecraya dökmeliydi.

Nitekim, Adenauer, Rus davetine 9 Eylülde icabet edeceğini söylerken böyle düşünmekteydi.

Fakat 19 Ağustos günü Paristeki Sovyet Büyükelçisi Vinigradof tarafından von Malyzan'a verilen yeni bir Rus notası durumu tamamen değiştirmiştir. Notada "iki memleket arasında normal siyasî, iktisadî ve kültürel münasebetlerin tesisi için Federal Batı Almanya hükümeti tarafından ileri sürülen müzakere şartlarının" Rusya tarafından kabul edildiği bildiriliyordu. Yani Sovyet Rusya, Moskova ziyareti sırasında Adenauerin görüşmek istiyeceği her meseleyi müzakereye yanaşmıştır. Bu meselelerin başında Almanyanın birleştirilmesi ile Alman harp esirlerinin

Ders Almak Sanatı

Aydemir BALKAN

Paris... Eylül.,.

O kadar şaşırmıştım ki acaba yanlış mı işittim diye hemen sordum:

— "Affedersiniz anlıyamadım;"

Genel konularda konuşuyorduk. Muhatabım kır saçlı orta yaşlı ciddi ve olgun görünüşlü bir zattı. Ankaranın yüksek memurlarındandı. Son senelerde de yıldızı epeyi parlamıştı. Parise İki hafta için vazifeten gönderilmişti. Batı kültürü ile yetişmiş olmamasına rağmen buna büyük bir alâka duyuyordu. Son zamanlarda dünyanın değişik yerlerinde dolaşmış, muhtelif ilier görmüştü.

Cümlesini tekrar etti:

— "Fransada hükümet buhranları o kadar sık oluyor ki, dedi, Batı ittifakının emniyeti için en iyisi bu memleketi bir vesayet altına almak lazım!.."

●

Fransa hakkında böyle bir mütalâa ve bu "denlü" kanaat sadece bu zata inhisar etmiş olsaydı bunun üzerinde fazla durmaz, lâkırdıyı oracıkta keser, hele bir yazı konusu olarak hiç düşünmezdim. Fakat Parisi ziyaret eden veya vazifeyle gelen milletvekillerimizden, asker ve memurlarımızdan, bu garip zihniyetin İlham ettiği ondan da daha az garip olmayan buna benzer bir sürü "fikir ve intiba" 1ar dinlemiştim. Hattâ bütün ciddî ve olgun görünüşlerine rağmen kendilerinden, yukardaki satırlar gibi dam ve saksağan teşbihini hatırlatan, mütalâaların sadır olması hiç de nadirattan değildi, önemli ve acıklı olan şey bu zihniyetin mesul mevkilerde olan İnsanlarda da yerleşmesi ve muhtelif bahanelerle olur olmaz yerlerde tezahürü idi.

Kanaatimce yanlışları ve anlaşmazlıkları açıklayıp, herkesin esas olarak' aldığı prensipleri benimseyip kabul etmekte fayda vardır. Kendimizi dev aynasında görüp er geç sonunda hüsrana düşmekten ve bize inananları da hayal sukutuna uğratmaktansa başkalarının üstün taraflarını kabul edip aşağıdan hiç olmazsa bir kaç basamak daha yükselmeğe gayret etmeliyiz.

Fransayı vesayet altına almak! Bunu kim diyor? İngilizler veya Amerikalılar mı? Hayır his! Sebep? Hükümet buhranlarının sık olması.. Bir an için Fransaya bir de şu kendi halimize bakıp - ama gözlerini İyice açıp düşünmek şartiyle - bu tuhaf zihniyetin bizim için teşkil ettiği tehlikeyi inkâra imkân var mıdır? Bir zamanlar moda olan "sonra Fransaya benzeriz!" sözü idi. Umumi efkârı' baskı altında tutmak için de bu kurnazca bir formüldü. Generallerimiz veya milletvekilerimiz Pigalle'de bir gün, Champs-Elysees'de iki gece kalmakla Fransa ve Fransızlar için bu hükümlere varmakla hem eksik hem yanlış kriteryumlardan hareket ettiklerinin farkında olmalı değil midirler? Dünyaya asırlarca sanat ve tefekkürde hocalık etmiş ve etmekte olan, bütün milletlere nurlu bir hürriyet ve medeniyet ışığı tutmuş bulunan Fransa hakkında değişmez ve sarsılmaz bazı esas kanaatlerimiz olmalıdır ve bunlar ev velâ fertçe sonra milletçe hususî ve resmi hayatımızda bize rehberlik etmelidirler.

Bu fasıl üzerine birazdan tekrar geleceğiz. Şimdi- eğlenceli ve cazip taraflarına bakıp üstün kaliteli cephelerini unuttuğumuz veya bilmediğimiz Fransaya gelelim. Fransa son savaşta harabeye dönen bir memleketi kısa bir zamanda eski seviyesine eriştirecek, hattâ bunu geçecek olan teknik elemanlara ve imkânlara sahiptir. Hükümet krizleri, başbakanların değişmesi kalkınma plânlarının tatbikatına biç tesir etmemiştir. Fransada bir hükümet ondan ev velkinin programlarım ceffalkalem rededdip başlamış işleri durdurmaz veya devam ettirdiklerini itendi malı yapmaz veya meselâ falanca mahalleyi hastahane yapalım, filânca tesisleri bu tarafa aktaralım gibi hikmetler savurmaz. Fransa teknik alanda Amerikanın hattâ İngilterenin gıpta ettiği üs- , tim vasıflı malzemeyi imal etmektedir. Tepkili uçak prototiplerinin en mükemmelleri, dünyanın en hızlı lokomotifleri, gemi ve otomobil sanayiinin en zarif ve randımanlı tipleri, en hassas televizyon alıcıları Fransa fabrikalarında inşa edilmektedir. Dünyanın en büyük barajlarından baş tanesi Fransadad:r. Atomun parçalanması ilk defa bundan 17 sene evvel Fransada başarılmıştır. Hükümet buhranları ve başbakanların değişmesi Fransanın dünyada çelik ve kömür istihsalinde dördüncü ve beşinci mevkileri hâlâ muhafaza etmesine engel teşkil etmemiştir. Savaş sonundan beri, on senede Fransada 22 hükümet işbaşına gelmiştir. Fakat İstihsal mütemadiyen artmaktadır, kütlelerin hayat seviyesi mütemadiyen yükselmektedir. Fransız parası dış pazarlarda bizimki gibi üçte biri - fiyatına gitmemektedir. Fransada dolar resmi kurda 355 frank, serbest kurda S65 frank-

serbest bırakılmasının geldiğine şüphe yoktur.

Sovyet Rusya Alman devlet adamının isteklerini kabul etmekle son günlerde gösterdiği uysallıklara bir yenisini ilâve etmiştir. Ancak bir meselenin görüşülmesini kabul etmekle 0 meselede bir hal tarzına varmak arasında oldukça uzun bir mesafe vardır. Hele Sovyet Rusyanın bu mesafe üzerinde ne büyük engeller kurup, zorluklar çıkardığı artık herkesin malûmudur. Bu bakımdan, Alman isteklerinin kabulüyle bu meselelerde hemen bir anlaşmaya varılacağı sanılmamalıdır. Kaldı ki bunlar oldukça çetin cevizlerdir.

Çetin cevizler

Kırılması en güç cevizlerin başında Almanyanın birleştirilmesi geliyor. Bu meselenin Rus ve Alman devlet adamları tarafından müzakeresi sırasında ciddi zorlukların belireceği muhakkaktır. Batı Almanyanın silâhlanmasından sonra Rusya muhtelif vesilelerle bu konuda artık bir anlaşmaya varmanın imkânsızlaştığını belirtmişti. Cenevre konferansı sırasında da Almanyanın birleştirilmesini Avrupada müşterek bir güvenlik sisteminin kurulması şartına bağladığı ve bunun şimdilik düşünülemiyeceğini söylediği hatırlardadır. Bu bakımdan Adenauer'in Almanyanın birleştirilmesi konusunda bir başarı sağlaması şüphelidir. Ancak görüşmeler Sovyet Rusyanın Almanya hakkındaki niyetlerini göstermek bakımından önemlidir.

Harp esirleri meselesine gelince: 1947 Martında Moskovada toplanan dört büyük devlet Dışişleri Bakanları konferansında müttefiklerin elinde bulunan bütün harp esirlerinin 1948 yılının sonuna kadar Almanyaya teslim edilmesi kararlaştırılmıştı. Batılı devletler kararlaştırılan müddet içinde esirleri iade etmişler, Sovyet Rusya ise bir kısmını serbest bıraktıktan sonra, elinde artık başka esir kalmadığı bahanesiyle, tahminen bir buçuk milyon kadar hesaplanan ve demir perde gerisinde bulunduğu bilinen .büyük bir kayıp kütlesine dair malûmat vermekten kaçınmıştır. En son hesaplar bu bir buçuk milyon Almanın bir milyon kadarının harp içinde öldüğünü gösterdiklerinden, şu anda Rusların elinde bulunan esir sayısının iki yüz bini bulduğu anlaşılmaktadır. Âdenauer Moskova seyahati sırasında bu esirlerin serbest bırakılmasını temine çalışacaktır.

Almanyanın birleştirilmesi hususunda bir anlaşmaya yanaşması güç olan Sovyet Rusyanın esirler konusunda bazı tavizler vermesi beklenebilir. Her halde önümüzdeki günler Rus-Alman münasebetleri bakımından son derece önemli günlerdir.

Şansölye Âdenauer
Hesabı doğru çıkan

tır! Toprak ürünleri bütün Avrupa yi doyuracak kadar boldur. Bizde olduğu gibi yağmur bir âfet, yağmursuzluk bir haile olmamaktadır. Kazanç Tanrıya, başarı kadere, hayat tesadüfe bırakılmamaktadır. işçisinden patronuna köylüsünden kentlisine kadar herkes teminatlı ve düzenli bir sosyal vasatta yaşamaktadır.

Muhakkak ki "Fransada otoriter bir rejim olsaydı elbet bu başarılan daha büyük olurdu" diyenlerimiz bulunacaktır. Bunların unuttukları cihet teknik alanda kalkınma ve başarı için fert ve millet ölçüsünde bazı prensiplerin esas olarak alınma mecburiyetidir. Bunlar hukuk rejimlerinin ilkeleri, şahıs hürriyetlerinin korunması, azınlığın haklarının teminat altına alınmasıdır. Batı memleketlerinin bütün başarısını ve. üstünlüğünü temin eden şey bu prensiplerin asırlarca evvel benimsenmiş olmasıdır. Bu hukuk rejiminin özü Kant'ın anladığı mânada "Ahlâk" tır. Batı mütefekkirleri, sonradan batı toplumları bütün hızlarını, ilham ve kuvvetlerini bu özden almışlar - dır. Batı medeniyetinin temeli teknik değil ahlâktır. İlimde ve teknikte başarı, bu verinin tabii sonucudur. Bunları kabul etmediğimiz müddetçe bazı Güney Amerika devletlerinin alçıdan heykel bünyesine mahkûmuz demektir.

Fransayı kuvvetli ve sıhhatli yapan bu prensiplerin zırhıdır. Fransada bazan hükümet haftalarca başsız kalır, fakat hayatın gi dişinde hiç, ama hiç bir aksama olmaz. Ne ekmekler bozulur, ne şeker ortadan kalkar, ne belediye şaşırır, ne radyo saçmalar. Amme hizmetlerinde bir aksama görülmez.

Fransızlar buhranın farkına bile varmazlar, yeni başbakan kim olacakmış ona bile pek ehemmiyet vermezler. Çünkü bilirler ki Fransanın gövdesi kuvvetlidir, uzun müddet başsız da yaşayabilir. Mesele gövdeyi kuvvetli yapan fikir ve unsurları muhafaza etmektedir.

Bir çoklarımızca beğenmediğimiz, hattâ manda altına almak gibi hakkında gülünç dahi sayılamıyacak hikmetler savurduğumuz Fransa bize her sahada, ama her sahada yularca ve yıllarca ders verecek hazineye sahiptir.

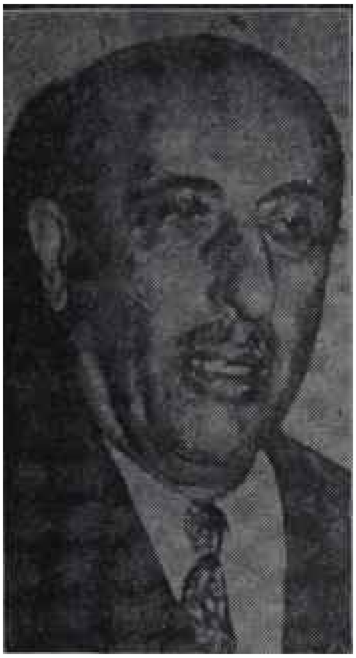
●

Evet Fransada hükümetler sık değişir. Fakat şehirler rütbe değiştirmez. Bir muhalif partiye rey verdi diye bir vilâyet kazaya tebdil olunmaz. Hükümetler değişir, bakanlar gelir geçer, fakat rejimin temel taşları bakanlık müsteşarları, müşavirler değişmez. Yüksek memurlar, yargıçlar bir bakanın emrine insafına kalmış değillerdir. Bir basın davasında hâkimler heyeti üç defa yer değiştirmez, bir seçimden sonra valiler, kaymakamlarla dama taşı gibi oynanmaz. Evet Fransada hükümetler değişir, fakat basının dili, radyonun sesi, yazarların ifadesi, başmuharrirlerin kanaati değişmez. Seçmenlerin vergisiyle yaşayan devlet radyosunda bir bakan selefleri için - "Sinsi, suikastçiler, zehirli dilli isnatçılar, adi propagandacılar..." tabirleri kullanmaz, kullanamaz. Bir başbakan millet kürsüsünden mahkemesi cereyan etmekte olan insanlar hakkında ithamlar yağdıramaz. Hürriyetten sual açıldığında Azot fabrikasından bahsedecekler ancak Paris şansoniyelerinde bulunur. Hükümetler değişir ama, bir muhalefet partisi genel sekreteri, senede, evi ile savcılık arasında, 56 defa yer değiştirmez. Fransada bir mebus bir bahçıvanın 56 misli, bir işçinin 30 misli maaş almaz, alamaz. Mahkemeleri, hapishaneleri muhalif partilerin idarecileri, konformist olmayan gazetecilerle dolduramaz. Eski bir devlet reisi ve bir muhalefet önderi hakkında, bakanlar dahi hürmetkârane olmayan tabirler kullanamazlar. Fransada hükümetler değişir, fakat en çabuk değişen hükümet ucuzluk vaadedip pahalılık getiren hükümettir. Demagogları, siyasî hokkabozları umumi efkâr derhal- damgalar, bunlar değil beş sene beş gün bile tutunamazlar. Evet, Fransadan alacağımız dersler çoktur. Maddeten bilhassa manen kalkınmamızda en hayatî elemanlar bu derslerin batı dünyasına asırlardır yerleşmiş prensipleridir...

Fransa ve vesayet! Teklif de bizden... Hey Tanrım sen bilirsin.. Tevekkeli ecdat dememiş:

— "...Kişi haddini bilmek gibi dünyada İrfan olamaz!.."

Suriye

Şükrü El kuvvetli
kuvvetli mi?..

Yeni Cumhurbaşkanı

Meclis reisi elini kürsüye vurarak milletvekillerini sükûta davet ettikten sonra "seçimin neticesini bildiriyorum" dedi. "Kırk yedi oya karşı doksan bir oyla Şükrü El kuvvetli Suriye Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir."

Bu sözler Suriye yakın tarihinde yeni bir safhanın açıldığını gösteriyordu. Taptığı seçim sonunda Suriye Parlamentosu, Mart 1949 darbesiyle mevkiinden uzaklaştırılan eski Cumhurbaşkanını tekrar yerine iade etmekteydi. Hatırlardadır ki Hüsnü Zaim tarafından yapılan bu darbe ile iktidar ordunun eline geçmiş ve bunu diğer iki darbe takip etmişti. İktidarın, ordunun elinden alınması iÇİn Albay - Çiçeklinin geçen sene memleketten atılmasına kadar beklemek gerekmiştir. Şimdi askerî iktidarın kovduğu bir politikacının Cumhurbaşkanı seçilmesiyle Suriye tekrar ve sağlam bir surette parlamenter rejime avdet etmiş bulunuyor.

Şükrü El kuvvetli, Suriye'nin an eski politikacılarındandır. Yüksek tahsilini İstanbulda ,Mekteb-i Mülkiye'de yapan kuvvetli, Suriye daha Osmanlı İmparatorluğunun bir vilâyeti iken, bağımsızlık için mücadele etmeğe başlamış ve memleketi Fransız mandası altına girince de bu- faaliyetine devam etmişti. Şükrü El kuvvetli, Fransızlar tarafından bu faaliyetinden dolayı iki defa ölüm cezasına çarptırılmışsa da-her defasında bundan kurtulmasını bilmişti. Suriye bağımsızlığına kavuşunca, Şükrü El kuvvetli memleketinin en kuvvetli politikacısı olmuştur. En müşkül anlarında memleketini türlü zorluklardan kurtarmasını bilen kuvvetli'nin, bu sefer de Suriyeyi içinde bulunduğu çıkmazdan uzaklaştırması temenni edilmektedir.

Filhakika Suriye politikası şu günlerde hakiki bir çıkmaz içindedir. Haşimi ailesine karşı öteden-beri Suriyede duyulmakta olan infial bu memleketi Orta-Doğu emniyetini teminat altına alan Türk - Irak paktına iştirakten alıkoymaktadır. Irak tahtını işgal etmekte olan Haşimi ailesinin Suriyeyi de içine alan birleşik bir Arap devleti kurmak istediği hatırlardadır. Fakat bu tasavvurun tatbik kabiliyeti artık bugün için kalmamıştır. Ondan arta kalan sadece Suriyede Hâşimilere karşı bir infialdir. Halk efkârının bu infialine karşı koyamayan devlet adamları şimdiye kadar Türk-Irak paktına girmeğe yanaşmamışlardır. Suriye Hükümetine bu davranışında ordunun ve İktidara geçtiği günden-beri ne istediğini bilmeyen Mısır Başvekili Abdülnasır'ın da büyük tesirleri de küçümsenemez.

Teni Cumhurbaşkanı Şükrü El kuvvetli, ilk olarak, Orta-Doğuda Mısır ve Suriye tarafından yaratılan bu gergin havaya bir son vermek zorundadır. Suriye Parlamentosunun kendisini Cumhurbaşkanlığına seçmesi, bizzat Suriye politikacılarının da aynı arzuyu beslediklerini göstermektedir.

Filhakika kuvvetli'nin karşısında ikinci aday olarak Dışişleri Bakanı Halid El Azm vardı. Halid El Azm, Mısır Başbakanı Abdülnasırdan sonra Orta-Doğu işlerinin arap saçına dönmesine sebebiyet veren ikinci adamdır. Irak Parlamentosu, Meclis içinde bir parçalanma bahasına da olsa, Türk-Irak paktına karşı açık bir husumeti bulunmayan Şükrü El kuvvetli'yi tercih etmiştir.-

Şükrü El kuvvetli'nin dış siyasette nasıl bir yol takip edeceği şimdiden kestirilemez. Ancak kendisinin Cumhurbaşkanlığına seçilmesi üzerine Dış işleri Bakanı Halid El Azm istifa etmeği tercih etmiştir. Bunun ise kuvvetli'nin lehine bir. nokta olarak kaydedilmesi gerekir.

El kuvvetli'nin, Suriye efkârının hissi düşüncelerini bir tarafa bırakarak, hakikatleri görmesi ve Suriye'yi doğru yola sevketmeşi temenni olunur.

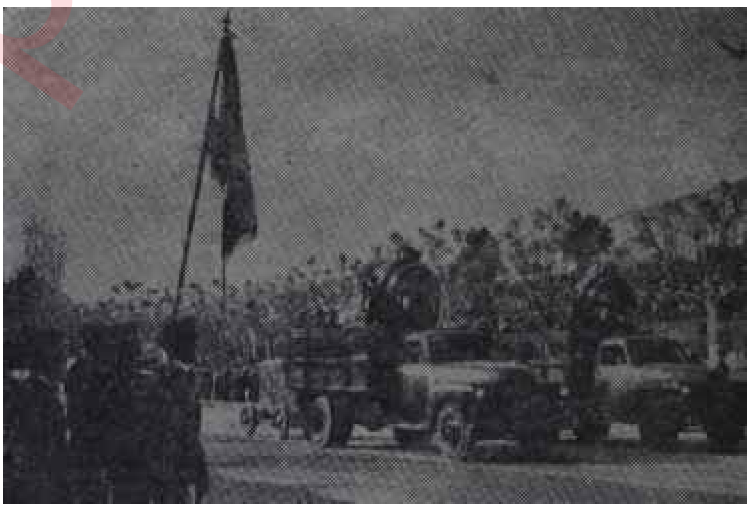
Fas

•Kan gövdeyi götürüyor

Grandval'in projesinin Fransız kabinesi tarafından raddedilmesi üzerine eski Sultan Muhammed Bin Yusuf'un tahttan uzaklaştırılmasının üçüncü yıldönümünde Fasta yeni ve diğerleriyle kıyas edilmiyecek kadar şiddetli ayaklanmalar olmuştur.

Ayaklanma önce Berberi kabilelerinin yaptığı bir kıyam ile başlamış ve bunu Fransızların giriştiği şiddetli bir tenkil hareketi takip etmiştir. Şu satırların yazıldığı sıralarda alınan haberler bu tenkil hareketinin hâlâ devam etmekte olduğunu gösteriyordu.

Fakat Fransızların yaptıkları bu katliâmın Faslıları dâvalarından vaz geçireceği zannedilmemelidir. Nitekim henüz doğruluğu teyid edilemiyen bazı haberlerden anlaşıldığına göre, Fransa başvekili ilk olarak Fas'ın taht davasına bir hal tarzı bulunmak zaruretini nihayet takdir etmiş ve bu yolda adım atmağa başlamıştır. Fransada bulunan Fas heyetiyle yapılan görüşmeler bu istikamette gelişmektedir. Bu konuda daha kesin konuşabilmek için olayların gelişmesini beklemek gerekmektedir.

Suriye ordusunun bir parçası
Men dakka dukka...

BUNLAR HEP HAKİKATTİR

Artist Rahnee numaralarının birinde
Kırk katır mı, *kırk kazık mı?*

Rahnee adında genç bir kız, Fransanın muhtelif büyük kabarelerinde alâka ile takip edilen ve zaman zaman bir çok seyircilerini hayretler içinde bırakan numaralar yapmaktadır. Bu genç kız, daireden bir plâkalın üzerine yerleştirilmiş 40 sivri /e keskin demir çubuğun üzerinde nuhtelif numaralar yapmaktadır. Hatta bu demir çubuklar üzerinde muhtelif dans numaraları ile seyircileri hayretler içinde bırakmaktadır. Aslen bir-İtalyan'dır ve fakir Hintliler ile hiç bir ilgisi yoktur. .

●

Mexico City'deki bir hastahanede, doktorları sadece "tehlikeli" hastalık diye isimlendirdikleri rahatsızlığım tedavi için bir müddet kaldıktan sonra otobiyografisini yazmak üzere tekrar atölyesine dönen ressam Diyego Rivera kendisine hastalığının ne olduğunu soranları gülerek karşılamaktadır.

Rivera kendisine bu suali tevcih edenlere "kanserim var" demekte ve kanserin tehlikeli bir hastalık olduğunu bildiğini ve muhtemelen yakın zamanda bu hastalıktan öleceğini söylemektedir; Fakat, diye ilâve etmektedir:

— Kanserim var diye tasadan ölecek değilim ya.. Tabii işime devam edeceğim!.. (Time)

●

Sovyet Sosyalist 'Cumhuriyetler Birliği, Özbekistan Cumhuriyeti başşehri Taşkent'te bir pazar yerini dolaşmakta olan bir Amerikalı gazetecinin gözüne kovboy şapkası ilişmiştir. Gazeteci, hemen etrafındakilere Rusya'da kovboy şapkası giyilip giyilmediğini sormuş, etrafındakilerde bir cevap veremiyerek hayretlerini izhar etmişlerdir. Şapkanın sahibi pek az ötedeki bir pamuk yetiştirme merkezinde bulunmuştur. Bu zannedildiği gibi bir Rus değil, fakat o sırada Sovyet Rusyada bir tetkik seyahati yapmakta olan Amerikan çiftçiler heyetinin bir üyesi idi.

Guatemaladan haber verildiğine göre bu memleket posta idaresi aşk mektuplarından az ücret almağa karar vermiştir. Posta idaresi bu hususta şunları bildirmiştir:

Aşk mektupları pembe, mavi veya sarı kâğıtlara yazılacak ve zarfları da aynı renkte olacaktır, Zarfın sağ köşesinde "Lore" yani aşk kelimesinin mânasına gelen "L" harfi bulunacaktır. Posta idaresi, renkli mektupları ara sıra kontrol edeceğini ve bu suretle nizama aykırı hareket edenlerin ceza göreceklerini bildirmiştir. Kararın bu kısmı bir çok âşıklar tarafından protesto edilmiştir. (A. P.)

●

Tokyo polisinin hazırladığı istatistiklere göre, Japonyada parasızlık yüzünden besliyemedikleri için, evlâtlarını öldüren ailelerin adedi endişe verecek şekilde artmaktadır. Neşredilen İstatistiğe göre 1955 senesi son aylarına kadar çocuklarını öldüren ebeveynin adedi 27 yi bulmuştur. (Reuter)

"**Hintli** bir mebusa göre, yabancı filmlerdeki öpüşme sahneleri, gençlerin ahlâkını bozmaktadır. Hindistan ayan meclisi geçenlerde gerek yabancı, gerek yerli filmler arasında gayrı ahlâki olanların gösterilmesinin men'i hakkında bir karar almış bulunmaktadır. Mecliste söz alan Cumhuriyetçi bir mebus şunları söylemiştir:

"— Pariste iki genç bir parkta öpüşmeden otururlarsa, dargın olduklarına hükmedilir. Buna mukabil Hindistanda bir erkek, halk huzurunda bir kadına dokunduğu takdirde altı ay hapse mahkûm olur."

İstihbarat Vekili Keskar, sansür heyetinin, cemiyetin bünyesine göre, selâhiyetini kullanacağını söylemiştir. (Time)

Benjamin Oliver Davis Jr. Başkan Eisenhower tarafından geçenlerde Washington'da Uzak Doğu hava filosu başkanlığına getirilmiştir. General Davis Birleşik Devletler ordusunda bu kadar yüksek payeye erişen ilk zenci olmuştur. Kendisi 1936 da West Pointten mezun olmuş, ikinci dünya harbinde 332 nci tabura İtalyada kumanda etmiş ve bir çok yüksek nişanlara taltif edilmiş kıymetli bir askerdir.

●

Musiki şehri diye tanınan Viyanada trafik işaretleri bile müzikli olmaktadır. Viyanada kaldırımların kenarlarına ızgaralar döşenmeğe başlanmıştır. Şoförün dalgınlığından dolayı veya herhangi bir sebepten dolayı bir otomobil yolun ortasını bırakıp da kenara kaçacak olursa bu ızgaralar ihtizaz ederek güzel bir melodi yaratmakta ve şoförün akimi basma getirmektedir. Tecrübeler müsbet netice verdiği takdirde ızgaralar şehrin bütün yollarına konulacaktır. (A. P.)

Yunanistanın Florina şehri köylerinden Alona • civarına sardalyalardan ibaret bir balık yağmuru yağmış ve bir hektardan geniş bir arazi parçası sardalyalar ve diğer balıklarla kaplanmıştır. Meraklılar bütün Makedonyadan akın akın gelmekte ve Florinadaki bu şayanı hayret tabiat hadisesini görmektedirler. İşin en garip tarafı Florinanın denizden 120 kilometre uzakta bulunuşudur. (Newsweek)

İspanyanın Valansiasında evlenmek üzere olan 26 yaşında bir işçi kız, bir tesadüf neticesinde hakiki hüviyetinin ne olduğunu öğrenmiştir. O âna kadar kendisini Carmen Trigo Pena olarak tanıyan kızın hakiki adı Maria-Rosario Romero Cruza Alvarez de Heredia y Ximenez de Fintcuberta Markiz de Escalona de Walle'dir. Pek orijinal olan bu ismi taşımağa hak sahibi olduğunu son dakikada öğrenen genç kız, şimdi Madridde sekiz tane. ev, Cote d'Azurde bir villâ, bir boğa yetiştirme çiftliği ve büyük bir servetin sahibidir . (A. P.)

K A D I N

Aile

Anne aşkı

En büyük mütehassısların birleşerek tamamiyle aptal teşhisini koydukları bir çocuk, annesinin yirmi senelik inad ve iradesi sayesinde normal insan oldu ve hayatının romanını, nefis bir lisanla yazdı. Bu hâdise ingilterede, Dublin şehrinde olmuştur. Doktorlar, edebiyatçılar, bütün anneler ve insanlık bu inanılmaz mucize ile meşguldür.

●

Christie Brown beş yaşında, yeni doğmuş bir bebek kadar tekâmül gösteriyordu. Ona bakanların içi paralanırdı, çünkü o yürümek, konuşmak, hareket etmek şöyle dursun, oturamıyordu bile. Annesi, onun yastıklarla duvara dayanmasına yardım ederdi. Ve o aynı pozda saatlerce, nereye baktığı belli olmadan, şuursuz, dururdu. Elleri daima kısıl-' mış vasiyette ve hareketsizdi.

Dublin'deki bütün mütehassıslar onun beyin felcine müptelâ olduğunu, hiç bir zaman konuşamıyacağını, hiç bir ümidi olmadığım söylemişlerdi. Bedbaht anneye tavsiye ettikleri şey ise, onu unutmak, öldü farzetmek ve bu gibi ümitsiz hastalara bakan müesseselerden birine terketmekti.

Brown ailesinde, para ve gıda maddeleri cidden çok hesaplıydı, fakat buna mukabil sevginin, fedakârlığın, manevi zenginliğin haddi hesabı yoktu.

Dünyaya 22 tane evlat getiren ve hepsini gayet normal olarak yetiştirip, evdeki küçükleri ile başbaşa kalan Madam e Brown, sakat olan onuncu oğlundan ayrılmak istemiyordu.. Hattâ onu hepsinden çok seviyordu.

Brown ailesi şu karara varmıştı: Christie'den utanmıyacaklardı. Onu hiç bir zaman, arka tarafta küçük bir odaya kapamadılar. O, daima ailenin içinde, hadiseler ortasında yaşıyacaktı. Misafirden de kaçırılmıyacaktı.

... Ve bir gün Christie Brown kurtulacak, zekâsını dünyaya ispat edecekti. Bu hayal, yalnızca fedakâr bir annenin kafasında yaşıyordu. Tanıyanlar onu mantıksızlık ve cehaletle itham ediyordu, kocası sinir.getirmesinden korkuyordu. Çünkü o doktorların mahkûm ettiği oğluna sokulur, bir kaya parçası ile konuşur gibi o - nunla konuşurdu. Ona komik şeyler anlatır, kendi kendine güler, sualler sorar, kendi cevaplandırırdı. Renkli resimler almıştı ve her gün saatlerce, onları sakat çocuğa gösterir:

— Bu bir at resmidir derdi, bu bir "evdir, bu dağdır. Oğlum anlıyorsan bir hareket yap', rica ederim sana, bana bir ümit ver, bir hayat emaresi göster!

O zamanlar Christie beş yaşına giriyordu. Taş gibi hareketsiz dururdu ve konu komşu, annesini, tevekküle davet ederdi. Fakat o mantıksız bir inatla:

— Biliyorum, derdi, oğlumun vücudu sakat fakat kafası işliyecek.. Daha meme emerken bile, bana anlayarak bakardı.

Belki Christie bu kuvvetli iman sayesinde kurtuldu. Belki de o hakikaten, annesi ile, gözleriyle konuşuyordu. Kalbten kalbe akan bu lisana doktorlar nüfuz edemezlerdi.

●

Tam beş yaşında idi. O gün aile oturma odasında toplanmış bulunuyordu.

Christie'nin küçük kız kardeşi Mona yerde, tam. sakat ağabeyisinin ayağının altında oynuyordu. Elinde renkli bir tebeşir, bir de küçük bir kara tahta vardı. Yazıp yazıp bozuyordu.

O zaman bir mucize oldu. Bacaklarını hiç oynatmayan Christie sol ayağını uzattı ve tebeşiri, ayak parmaklariyle kızın elinden kaptı.

Küçük kız bir çığlık atmıştı. Baba gazetesini, anne elindeki çay ibriğini bıraktı.

Christie karmakarışık çizgiler çiziyor, garip homurtular çıkarıyordu. Annesi yavaşça sokuldu. Kara tahta-

Christie Brown ve ailesi
Konuşmayan dehâ

İlk Şart

Jale CANDAN

Medeniyet ilerledikçe, hislerin İfade şekli de değişmektedir.

Eskiden ıstırap çeken insan oğlu, yerlerde yuvarlanır, yüzünü gözünü toprağa gömer, çığlıklar atarak bağırmış. Bir çok cemiyetlerde, ölünün arkasından bağırmak, haykırmak, yalancıktan ağlıyan insanlar kiralamak adetmiş. Bugün, ıstırap çeken, ne kadar ciddî, vakur ağır durursa o derece takdir topluyor. Istırapta olduğu gibi bütün nişlerde, ölçülü ve ciddi bir ifade tarzı, artık elzem olmuştur: hürmet ve terbiye ifadesinde, sevinçte, kederde, lisanda, edebiyatta, hep bu ciddi ve mübalâğasız şekli arıyoruz.

Bu -dünyanın çoktan tâbi olduğu bir cereyanda-.

İngilterede, sakat bir genç, hayatının romanını yazmak İstemiş.İlk müsveddeleri, cesaret kırıcı imiş, çünkü bir çek yerlerde mübalâğalı, gülünç cümleler varmış. Roman, şöyle başlıyormuş:

— Ben bir insan paçavrasıyım.

İlk münekkidliğini yapan doktoru imiş, ifade etmek İstediği şeylerin, süse muhtaç olmıyacak kadar, derin ve güzel olduğunu söylemiş..

Genç, romanı yırtmış, senelerce çalışmış, yenisini yazmış ve lisanım sadeleştirdikçe, hislerini daha kuvvetle anlatabilmiş. Romanı meşhur olmuş. Adı "Sol ayağım". Çünkü onun vücudunda, bu sol ayaktan başka işleyen bir şey yokmuş, işte "sol ayak" gibi iddiasız iki basit kelimenin uyandırdığı rikkati, "bir insan paçavrası" kelimeleri uyandıramamıştır.

Umumiyetle, erkekler hislerinin ifadesinde kadınlardan daha ağırbaşlıdırlar. Cemiyet hayatında, iş sahasında ise kadınlar, daha sadedir. Patrona, amire terbiyeli görünmek, hürmet ve sevgi hislerini ifade etmek için iki büklüm olan kadına tesadüf etmek güçtür. Ama iş, "sözde edebiyat" yapma safhasına dökülmlye dursun..

İşte son olarak, siyasî bir teşekküle mensup kadınlarımızın, bir hâdise dolayısiyle büyüklerine çektikleri telgraf, bu edebiyat yapma merakının canlı bir misalidir. Süslü cümleler ağdalı lisan, teşbihler tamamiyle lüzumsuzdur, Bazen en samimi hislerin ciddiyetini bozabilirler. Medeniyetin ilk şartı her yerde, ama her yerde sadeliktir.

ya bir A harfi çizdi, sonra oğlunun Kulağına:

— Bunun eşini yap Christie yavrum, dedi.

Titrek ayak parmakları ile çizilen okunaksız bir A harfi ertesi gün, doktor muayenehanelerinde dolaşıyordu. Hadiseye inanmıyanlara Christie aynı harfi çizdi. Çizdikten sonra, tahtaya tükürüyor, ayağının topuğu ile basarak siliyordu.

Bir kaç ay sonra Christie kara tahtaya "anne" kelimesini yazdı..

●

Bugün Christie 23 yaşındadır. Bedenî teşekkülâtı kardeşleri gibi normal değilse de, kafaca onlara üstündür. Kardeşleri el sanatları ile meşguldürler, en muvaffak olanı ustabaşıdır ve inşaat işlerinde çalışır. Halbuki Christie resim yapar, yazar.

Bundan sonraki hayatını onun kendi yazdığı kitaptan takip ediyoruz. A harfi imtihanından sonra, hayatının çok mesut geçtiğini anlatıyor. En kuvvetli kardeşinin sırtına binerek sinemalara, tiyatrolara gittiğini, onlarla beraber gökle yüzdüğünü söylüyor. Din ona kuvvet vermiştir. Ve bir yağlı boya takımı yaşama zevkini.. Besim yaparken her insan gibi, yaşamak cereyanına kapılıyor, zevk duyuyor, vazife askı ile çalışıyordu. Kitabına bakılırsa, on bir yaşında, diğer çocuklarla kendi arasındaki fark ona derin bir ızdırap vermeye başlamış.. Bir müddet sessiz, huysuz olmuş ve kendi kendini, resim yaparak unutmaya çalışmış!

●

Fakat en büyük şansına 16 yaşında erdi. Bir resim müsabakasına girdi. Birinci oldu. Röportaj yapmaya gelen gazeteciler, onun resimlerini gazetelere bastılar. Londrada kliniği olan bir doktor, onunla alâkadar oldu. Geri çocuklar için açılan bu Millikte beyin felçleri tedavisi yapılıyordu. Yeni keşifler vardı.

Christie Brown o sırada çok bedbahttı. Ağabeysinin evlendiği kıza âşık olduğunu zannediyordu. Herkese benzemek arzusu içini ve kafasını yakıyordu. Hastahanenin Dublin'deki pir mütehassısı Christie'yi gördü ve ilk tedaviler başladı. Günden güne zorlaşan beden hareketleri, Christie'ye ümit veriyordu. Fakat BroWn'ların evinde geniş ve müstakil bir -oda yoktu. Tedavi mutfakta yapılıyordu ve Christie Brown idman yaparken ekseri ayakları sobaya çarpardı. Annesi, bahçelerinin bir köşesinde, ona geniş bir oda yaptırmak arzusunu besliyorsa da, bu hayalinden kocasına bahsetmeye cesaret edemiyordu. Hem paralan yoktu. Hem de bahçede inşaat yaptırmak yasaktı. Halbuki böyle müstakil bir odada Christie Brown ne kadar mesut olacaktı!

Baba Brown bir akşam eve dönünce, bahçede bir yığın tuğla ile bir kaç torba çimento gördü. Biraz ötede karısı, kendi elleriyle inşaata başlamıştı.

— Kanuna karşı geliyorsun, dedi.

— Hayır, bu memlekette herkes Christie'nin kurtulmasını İstiyor. Göreceksin, kimse ses çıkarmıyacak.

Kimse ses çıkarmadı ve annenin başladığı işi, ustabaşı ağabey tamamladı. Christie'nin artık, rahat, geniş müstakil bir odası, bir evi, gayesi, ümitleri vardı.

Bedeni İnkişaf çok yavaş gidiyordu. Yapılan bir konsültasyonda, doktorlar Chriotie'ye, korkunç bir şey söylediler: Eğer tamamiyle iyileşmek istiyorsa, artık sol ayağını yazı yazmak için kullânamıyacaktı. Çünkü bir uzvunu fazla çalıştırdığı için diğer uzuvları, büsbütün zayıf kalmıştı.

Christie'ye hiçbir şey bu kadar ıstırap veremezdi. Demek artık resim yapamıyacaktı. Halbuki içi yanıyordu. Dayanamadı. Kâğıdı yere koydu, kalemi gene parmaklarının arasına sıkıştırdı ve romanını yazmaya başladı.

İlk sahifeler cesaret verici değildi. Christie iyi lisan bilmiyordu. Romanı yırttı. İngilizce çalışmaya başladı.. Beden hareketleri, lisan dersleri birbirini takip ediyordu. Artık o adamakıllı konuşuyor, heceleri, kelimeleri telâffuz ediyordu.

Senelerce çalıştı. Ve nihayet 23 yaşında "'Sol ayağım" isimli meşhur eserini edebiyat ve tıb dünyasına hediye etti..

Sakat Çocuklar Derneği, bu kitap piyasaya çıktıktan sonra, kırmızı karanfillerden- yapılmış nefis bir buket hazırlamıştı. Bu buketi kitabın muharririne değil, onun annesine yolladılar.

Sosyete

Siyaset

Büyükler, Cenevrede, büyük meseleleri halletmek için toplanmışlardı. Fakat siyasetin yükü, asıl onlara refakat eden karılarının sırtında idi! Kocaları bol bol konuşurken, onlar bol bol susacaklar daha doğrusu, kafalarını meşgul eden meseleleri yok farzederek yalnız, modadan, süsten, yemek tarifinden, havadan, sudan bahsedeceklerdi.

Halbuki Clarissa Eden, kocasının hakikaten mesai arkadaşı idi, ciddî meseleleri onunla saatlerce konuşmaya alışmıştı. Manie Eisenhower ise, kocasının kafasını işgal eden düşünceleri, bir anne gibi daima keşfeder, olup bitenleri onun gözlerinden okurdu. Fransız Başvekili Edgar Faure'un karısı Lucie Faure'a gelince kocası onsuz yapamazdı. Bunu herkes bilirdi, ama işte kadınlar susacaklardı. Ciddi bir mevzuda, ağızdan kaçacak ufak bir söz, bir gaf addedilebilir, mesele çıkabilirdi. Buna mukabil, akşam yemeklerinde, samimi toplantılarda, kadınların yaratacağı sulh ve sükûn havası konferansa çok faydalı olabilirdi.

Büyükler, bu toplantıda ne kazanmışlardı pek bilinemezse de, kadınlar istedikleri zaman, susabildiklerini dünyaya ispat ettiler ve siyaseti kazandılar.

●

Konferans bittikten sonra Lucie Faure o kadar yorulmuştu ki, dinlenmek için Korsikaya gitti. Fransanın ev sahibeliğini yapmak kolay bir şey değildi. Cenevreye 8 kilometre mesafede bulunan Prevorzier villasına hareket etmeden evvel, bir hafta için, 7 bavul yollamıştı. Gümüş sofra takımları, kristaller, çanak çömlek bu yüke dahil değildi.

Onu en çok heyecanlandıran hadise akşam yemeğine gelecek olan rusları ağırlayabilmekti.. Yemek listesi, harikulade idi fakat votka yerine, nefis fransız şarabı ikram etti..

İlk akşam, misafirleri karşılamak için Fath markasını taşıyan açık yeşil bir kokteyl elbisesi giyinmişti. Yeşil,. daima ümit ve hüsnüniyet rengi-

Dört büyük kadın

Fakat elbise üzerinde...

Lucie Faure ahçısına talimat veriyor
Elinin hamuru ile her işe karışmaz

dir. Luice Faure kocasının o akşam Ruslardan evvel' gelmesini bütün kalbiyle arzu ediyordu fakat Prevorzier villasının kapısında ilk duran Bulganin ile Khrutchev'in Zis markalı otomobili oldu.

Bulganin ilânı aşk ediyor..

Saat dokuz buçuktu.. Bulganin, Lucie Faure'a doğru yürüdü, âlini . öptü Ve Rus ş,ivesiyle, fransızca olarak:

— Affedersiniz madam dedi, fransızcam hiç de iyi değil. Yalnız müsaade ederseniz, çocukken öğrendiğim bir manzumeyi size söylemek istiyorum:

— Sizi seviyorum, size hayranım. Daha ne istersiniz?

Lucie Faure memnundu. Buzlar erimişti. Ruslar Fransızlara ilânı aşk etmişlerdi.

Saat onda, villânın önünde bir başka otomobil durdu. Bu bir Citröen idi. Fransız başvekili ve Antoine Pinay telâşla indiler. Yolda bir lâstik patlamış ve gecikmişlerdi.

Yemekte Bulganin Madam Faure'u Rusyaya davet etti ve şu cevabı aldı:

— Görüyorsunuz, Fransada kadınlar kocalarının peşini bırakmazlar!

Yemekten sonra Lucie Faure ortadan kayboluvermişti. Erkekler ciddi meselelere temas edeceklerdi.

Kadınlar arasında

Büyükler insanları telâştan kurtarabileceklerini gazetecilere bildirdikleri gün, Lucie Faure bir hayli telâş içindeydi.

Dolabını açtı, Fath'ın hazırladığı açık yakalı, tamamiyle kolsuz, prenses biçimi emprimesini çıkardı. O gün öğle yemeğinde iki misafiri vardı: Mamie Eisenhower ve Clarisaa Eden. ,

Clarissa ile iki defa, çok resmî toplantılarda karşılaşmıştı. Fakat Mamie'yi yalnız resimlerinden tanıyordu. Onu, aynı resimlerindeki elbise ile karşısında görünce şaşırdı: Bir kaç ay evvel, büyük bir Amerikan terzisinin model olarak Mamie'ye sattığı bu elbisenin aynı esini Mamie bir toplantıda, başka bir kadının tizerinde görmüş ve kadının sıkıldığını görünce:

—- Çok sevimli ve rahat bir biçimdir ben çok memnunum, demişti.

Kadın:

— Tamamiyle eş değiller diye kekeleyince de, neşe ile:

— Oh, tamamiyle eşler diye mukabele etmişti. Hem de size çok yakışmış..

Şimdi Mamie'nin üzerinde aynı elbise vardı. Trois-quarts kollu bir emprime.

Clarissa'ya gelince, pembe şapkası ve gece' mavisi elbisesi İle gülerek geldi, sevdiği şaraptan istedi, bol bol yemek tarifi sordu, fransız yemeklerini methetti. Bu sırada iki harp arkadaşı, EisenhoWer ile Jukov başbaşa yemek yiyorlardı. Yemekten sonra Ike, torunları için bir bebek tayyare ve çalgılı kutu satın aldı.

Edenler, her fırsatta denize giriyorlardı. Bulganin yürüyüş yapıyor ve memleketi dolaşıyordu. Mamie ile Ike kart oynuyorlardı. Madam Faure ise birkaç saat mesafede, milletlerarası bir kampta tek Fransız olarak bulunan 7 yaşındaki kızını ziyarete gidiyordu.

Batı Almanyanın silâhlanma emrivakisini Rusların kabul ettiğini gazeteler bildirdiği gün, kadınlar göl üzerinde yat gezintisine çıkmışlardı. Fransız Başvekilinin karısından başka herkes şapkalıydı fakat aradan bir saat geçince herkes Lucie Faure'u taklit etti ve şapkalar bir köşeye yığıldı.

Bu samimi gezinti sonunda, Lucie Faure Parise telefon ederek Clarissa Eden için Hermes'ten iki eşarp ve Mamie için de Rockes'den "Rose" isimli lavantayı ısmarlamıştı.

Aynı gün Bulganin kendisine bir kutu havyar hediye etti, 8 yaşındaki bir köylü kızı da bir demet papatya. Gazeteciler, ağzından bir şeyler kaçırır mı diye, birkaç kere hücuma geçtiler.'. Siyasi bir tebessüm, kelimelerin yerleri değiştirilerek tekrar edilen klasik cümleler, bu hücumlara dalma karşı koyuyordu.

Lucie Faure nihayet odasına kapandı, çıkarttığı bir mecmuanın La Nef'in atom hakkındaki tashihlerini yaptı. Çocuklarına mektup yazdı ve dolabını açarak gene Fath'ın hazırladığı zengin fakat topuklarda biten emprime gece elbisesini çıkardı.

Kadınlar o gece de, büyük bir yemek için İsviçrelilerin davetlisi idiler. Mamie uzun, siyahlı beyazlı bir organdi giyinmişti. Clarissa da bir muslin tualet..

Gazetelerin zaman zaman bahsettikleri ağır havadan burada eser yoktu.

Ah şu dünyayı kadınlar idare etmiş olsalardı!

Güzellik

Çekici yüz - İtici yüz

İnsanı yoran şey çalışmak ve iş görmekten ziyade, bu çalışma esnasında kendimizi tâbi tuttuğumuz gerginliktir.

Gerginlik, sıhhatin düşmanı olduğu gibi güzelliğin, gençliğin de düşmanıdır. Hiçbir boya, hiçbir suni tedbir "yüze akseden gerginliği, hatların çekilişini, ruh telâşını gizliyemez.

Gergin ve sinirli bir kadın yüzü • ne derece güzel olursa olsun, cazibesini kaybeder. Neşrettiği elektrik çekici değil iticidir.

Çalışmayı, hayatı, mücadeleyi seviyorsunuz. Halbuki:

Kaşlarınız ekseri çatık. -

Okurken çene kemikleriniz sanki birbirine kenetlenmiş.

Yazı yazdığınız kalemin ucu, hep dişlenmiş.

Gözünüz hep saatınızda.

Parmağınız ağzınızda.

Diliniz dışarda.

Bir sigaranın ateşi ile diğerini yakıyorsunuz.

Konuşurken koltuğun, masanın kenarına muntazam darbelerle vuruyorsunuz.

Parmaklarınızı çıtlatıyorsunuz. -

Bu işaretlerin, biri veya birkaçı, sizin rahat çalışmadığınızı, daima gergin halde bulunduğunuzu, çok yorulduğunuzu ifade eder.. Çünkü bu hareketler, vücudunuzdaki gerginliğin bir çıkış «kapısı aradığına delildir.

Derhal harekete geçmeniz, adelelerinizi, sinirlerinizi veya zihninizi gevşetmeniz lâzımdır.

1. Adale gerilmesine karşı.

İnsan her zaman, dinlenemez fakat her zaman, adalelerini gevşetebilir. Gevşetme hareketlerini, teknik' olarak tatbik edebilmek için, saatlerce çalışmak icap etmektedir. Fakat bu teknik hareketleri öğrenmeden de, insan haleti ruhiyesini değiştirerek ve birkaç tedbir alarak adalelerini gevşetebilir.

Alışkanlığın rolü, burada da mühimdir. Kendinizi işinize verdiğiniz zaman nefesinizi tutmayınız. Çalışırken kaslarınızı çatmayın. Geciken birini beklerken yumruklarınızı sık-

Güzelleşmek şarta bağlı
Böylesine olabilmek için

mayın. Sabırsızlandığınız, sinirlendiğinizi hisseder etmez şu dört esas noktaya dikkat ediniz.

Çene kemikleriniz, elleriniz, nefesiniz, oturma şekliniz. Bunlarda gerilmeler başlamışsa tedbir alın ve şu türklere müracaat edin,

1) Dilinizi dişlerinizin arasına koyun. Çene kemiklerinizi geremezsiniz

2) Ellerinizi açıp, avuçlarınızı birbirine yapıştırın.

3) Üç dört defa ağır ağır nefes alın.

4) Oturduğunuz yere dayanın.

Cereyanı kesmek

Bundan başka alacağınız tedbir cereyanı kesmek, yani bir kaç dakika için işi. bırakmaktır. Yerinizden kalkın, ağzınıza bir şeker, atın, sulu bir şey için, iki üç dakika yürüyün, balkona çıkın, telefon edin. Ev kadını akşam sofraya otururken, muhakkak, bütün gün giyindiği elbiseyi değiştirmelidir. Yem elbise, yeni kadın demektir. Ama bu süslenmek, ağır şeyler giyinmek manasına gelmez. Bilâkis giyilen şey hafif, rahat, ve temiz olduğu nisbette gevşeklik hissedecektir.

Gayret sarf etmekten çekinmeyiniz. Kaçan otobüse yetişmek için koşmak sıhhatinize zararlı değildir, bilâkis.. Asansöre bineceğiniz yerde, sakin sakin ayaklarınızın ucuna basarak merdiven çıkınız.Bahçede çocuklannızla top veya saklambaç oynayınız..

Fakat bir şeye, insan vücudunun mimarı olan uykuya dikkat ediniz.

Uyurken, asabi hücreler istirahat eder. Vücudunuz aşağıya doğru çekilme kaidesine tâbi olmaktan kurtulur. Yastık kullanmadan, ihtiyacınız olduğu kadar uyuyun. Yaz tatillerinde açık havada, deniz kenarında burundan nefes alarak bol bol yürüyün. Evde ve yeşilliklerde, çayırda, plajda çıplak ayak dolaşmak fevkalâde dinlendiricidir.

'Mümkün mertebe canlı ve hafif yemekler yiyin. Bol vitamin alın, bal yiyin, etleri ıskara olarak tercih edin.

Sinir gerilmesine karşı

Saatinizi daima on dakika ileri alin. Bundan sonra, daima sakin olun. Çünkü yapacağınız her iş için on dakika fazlanız var demektir.

İşinizi organize edin. Programla çalışın.

Etrafınızdaki çiğ renklerden rahatsız, zevksiz eşyadan, acık bırakılan radyo sesinden, çiğ ışıktan, devamlı enerji sarfından, ufak ve ehemmiyetsiz şeylere ehemmiyet vermekten kaçınınız. Meselâ, siz banyoda iken, çalan telefon, yeni elbisenize olan leke, sizi fazla üzmemelidir. Huzur bozan, neş'enizi kıran dostlarınızı da biraz İhmal edin.

Zihin gerginliği

Bir doktorun muayenehanesinde, sıra bekliyen hastaları gözünüzün önüne getirin. Herkesin reaksiyonu başka başkadır. Kimisi ellerinin altında bulunan ve kendilerini katiyen alâkadar etmiyen mecmuaları okuyarak. daha doğrusu karıştırarak vakit öldürmeye çalışır. Kimisi dakikada bir saate bakarak, aşağı yukarı odayı arşınlar. Diğerleri, cansız ve hareketsizdir, büyük bir sıkıntı içinde tembel tembel otururlar. Cebindeki defteri çıkararak hesabını yapan-, mektubunu yazan, sevdiği kitabı okuyan azdır. Halbuki beklemek sıkıntıdan kurtulmak için yapılacak en iyi şey, faydalı veya zevkli bir şeyle meşgul olmak üzere, tedbirli davranmaktır. Beklemek, çalışmaktan çok daha yorucudur.

Açıktınız, yemek hazır değil. Mutfak kapısında dolaşmayın. Çiçeklerinizi sulayın veya kopan düğmenizi dikin.

Eğer zihnî yorgunluk yapılacak işlerin çokluğundan, ağırlığından ileri geliyorsa, Profesör Leriche'in tavsiyesini tutun.

Taksitle yaşamak

Leriche şöyle diyor: çalışmak hayat sürmek için ödediğimiz bir borçtur. Bu borcu taksitle ediyebiliriz.

Tavsiye tembellik tavsiyesi değildir. Yapılacak iş aynıdır. Maksat işe başlamadan, işi kısımlara ayırmak sükûnetle yapmaktır.

Beş kat merdiveni taksitle çıkmak demek, her katta bir an durup nefes almak ve çıkılacak yeni katı değil, çıkılmış olanı düşünmek demektir.

Şartları tatbik eden
Çekici mi, itici mi?

Ve bütün insanlar bu tarz bir takside kendilerini uydurdukları takdirde, merdivenlerde taksit ödemek için birbiri ile karşılaşan pek çok insana rastlıyacaksınız. Esasen Türkiye halkı taksit meselesini günlük hayatının, giyinmesinin, yemesinin belli başlı şartlarından birisi haline getirmiştir. Yaşamanın unsurlarını takside bağladıktan sonra, geri yanı insana vız gelir...

Çocuk

Haşmetmeap çocuk hazretleri

Georges Duhamel çocuk mevzulu bir yazısında şunları anlatıyor:

Bu sabah küçük oğlum Bernard ile bir gezinti yaptık. Daha yola çıkmadan, "sopa isterim" diye tutturmuştu. Münasip bir yere gelince, duvara tırmandım ve istediği sopayı kopardım. Bir kaç dakika sonra, sopayı kaybetti, daha doğrusu attı.. Çünkü hevesini almıştı. Neşe içinde yolumuza devam ettik.

Bernard, meşhur pedagogue Maria Montessori'yi mest edecek bir hürriyet içinde idi. Çünkü bugün, yeni çocuk terbiyesinin bütün kaidelerine uymaya azmetmiştim. O duruncа duruyordum. O koşunca koşuyordum. O yavaşlayınca yavaşlıyordum. Evet çocukların dünya ile temasları, muhakkak ki, ağız yolu ile oluyordu. Maria Montessori çok haklı idi. Bernard önce acı bir elma yedi, sonra ham bir, şeftali, ezik bir dut.. Havuç kemirdi. Bir buğday tanesinin, pişmemiş mısırın, ağaç kabuğunun, yaprakların da tadına baktı. Bana da tattırdı,

Gezinti neşe içinde devam ediyordu. Birden kulağıma, uzaktan hafif bir mırıltı geldi:

— Ben susadım.

Kırların ortasında idik. Hiç bir yerde hayat izi yoktu. Mahvolmuştuk.

Ailece sevdiğimiz bir türküyü ıslık ile çalmaya başladım. Ekseri o, ben ıslık çalarken işi gücü bırakır. beni taklit ederdi. Fakat hayır, bu sefer bana mısın demedi ve alarm işareti, birden kuvvetlendi:

— Ben susadım, baba.

Hayır bir alarm işareti değil, bir ültimatomdu.

— Görüyorsun burada su yok oğlum.

Maria Montessori gene imdada yetişti. Mantıkla, uslu uslu konuştum.

— Baba su..

Etraftaki manzarayı gösterdim, yeni bir sopa kopardım.

— Su baba, su..

Adımlarımı hızlaştırdım.

— Su! Su!

Koşmaya başladık.

Bernard'ın sesi biraz hafiflemişti. Hem de daha seyrekleşti fakat muntazam bir sürüklenme ve inilti halinde bozuk bir plâk gibi, zaman zaman aynı tempoda devam ediyordu.

— Babacığım su-

Cinayet eve geldik. Ben buz dolabına koştum. Ne kadar susamıştım bilseniz. Galiba bir şişe su içtim. Artık Bernard susmuştu. Fakat onun su istiyen sesi, hâlâ beynimde zonkluyordu.

— Bernard gel su içsene dedim.

Hiç acele etmiyordu. Dudaklarım bardağa dokundurdu. İki yudum aldı.

— Tamam.

Kendinden izinsiz patenlerini alan kız kardeşini görmüştü. Koştu ve muharebe başladı.

●

Gürültülü bir gün bitti. Sakin gece geldi. Yattık uyuduk. Sabahleyin aklımıza ilk gelen çocuklar oldu. Onları okşamak ne büyük zevkti. Dayanamadık onları, küçük kuzuları, yatağımıza çağırdık.

Zaten çoktan uyanmışlardı ve işaretimizi bekliyor, daha doğrusu gürültü ederek bize işaret ediyorlardı.

Koşarak geldiler. Küçük kuzularımızı okşadık. Sonra icat saati başladı. Bu pedagoglara göre, bir neyi ders saatidir. Çocuklar gemi' oldular, biz deniz. Onlar ev, biz temel. Onlar tren, biz tren yolu. Onlar fabrika, biz ham madde!

Ders bitince, tabiî biraz eğlence lazım. Yastık kavgası, güreş başladı!

... Ve geniş yatağımızı, bu küçük canavarlara terkettik. Terketmek de lâf mı? Canımızı zor kurtardık.

●

Geçenlerde birisi Bernard'a soruyordu.

— Sen kimsin?

— "Ben" im.

— Hayır, sen kimsin?

Bernard sinirlendi, gayet emin bir sesle tekrar etti:

... Beni

—Canım sen Bernard değil misin?

— "Ben" im dedik a!

Çocuğun benlik iddiasını izah eden bu küçük hadiseyi, çocuk terbiyesi hakkında ciltler dolusu kitap yazan bir ahbabıma bildirmek Üzere telefonu açtım. Ahbabım telefona çıkmıştı. Fakat sesi kardeşine çok benzediği için, kendimi takdim ettikten sonra, ihtiyaten:

— Kimsiniz, dedim.

— "Ben" im demez mi?

Tabii hikâyeyi anlatamadım.

●

Mezarlığın önünden geçiyorduk. Baktım, içim hüzünle doldu. Bir çok şeyler düşünüyordum ki, Bernard:

— Baba bu duvarın arkasında ne var, kaldır göreceğim, diye tutturdu.

İstemiye istemiye kaldırdım, çocuğun ruhunu karartmaktan korkuyordum.

— Oh babacığım, ne güzel bahçe bu!

— Bahçe mi?

— Evet, sen de bak, ne güzel!

Sevindim.. Ah keşke çocuk olsaydım!

icatlar

Yıkanabilir erkek

Yıkanabilir eldiven, yıkanabilir kumaş vardır. Fakat bir gün yıkanabilir erkeğin moda olacağı, kadınların bu damgayı taşıyan erkeklere rağbet edeceği kimsenin aklına gelmezdi. Yıkanabilir erkek tepeden tırnağa kadar bütün kıyafetlerini yıkanabilir kumaşlardan seçip, giyinen erkektir. Yazın en sıcak günlerinde bile ter kokmaz, yağmurdan müteessir olmaz, her akşam elbiselerini tekneye sokar.

Spor kıyafeti, geniş yollu kadif den yapılmış bir ceket ve pamuk tweed'den yapılmış bir pantalonda mürekkeptir, içine giydiği kazak or londandır. Hepsi, kadife de dahil olmak Üzere yıkanır ve ütülenir.

Gece kıyafeti için seçilen açık renk smokin caketi ve gece mavisi pantalon da yıkanabilir. Gömlek, çoraplar ise nylondandır.

Yıkanabilir erkeğin normal şehir kıyafetine gelince, o da yıkanabilir kalın poplinden yapılmıştır. Ve bu kıyafetle, o denize düşse bile ebemmiyeti yoktur.

Yıkanabilir erkeğin sırrı nedir diye sorarlarsa, bunu yeni keşfedilen bir kimyevi maddede aramak icab eder. Bu kimyevi madde ile çalışılan kumaşlar leke tutmamaktadır, kadifeler bile yıkanabilmekte ve ütülenebilmektedir. Bir kaç defa bükülmüş olan poplinlere gelince, bunlarla gayet şık erkek kostümleri vücuda getirmek kabildir. Keten ile yünlü keten ile pamuklu karıştırılarak elde edilen kumaşlar ise daha ağır gece kıyafetleri, smokinler için biçilmiş kaftandır.

Bunlardan başka erkekler nylon, orlon, dacron gibi kumaşlardan da elbiseler giymeğe başlamışlardır. Ve bunlar yıkanıp bir askıya asılınca, ütülenmek bile istemezler.

Yeni icatlardan iki ayrı görünüş
Yıkanabilir erkek

Margaret Rose

Kral Altıncı George merdivenlerin başında duruyordu. Prenses Margaret Albay Townsend'in kollarında, kucakta idi ve merdivenleri tırmanıyorlardı. Margaret neşeli idi ve küçük bir çocuk gibi gülümsüyor ve Albay İle şakalaşıyordu.

Kral gözlerine inanamıyordu. Margaret'i hiç böyle ve Albay Townsend'i de hiç bir zaman bu kadar laubali hareketler yaparken görmemişti. Hiç bir şey söylemedi, hiç bir harekette bulunmadı. Margaret, albayın kollarından sıyrıldı ve bir yığın mazeret ileriye sürdü. Kral gene sesini çıkarmadı, fakat albay renkten renge girdi. Merdivenleri çıktılar. Albay, prensesi odasının kapısında bıraktı ve ayrıldı. O gece saraydaki hususi bir toplantıdan en geç ayrılanlar ikisi idi, prenses çok yorgun olduğunu ve başının ağrıdığını ileriye sürmüş, albaydan kendisini kucağına alarak odasına götürmesini istemişti. Albay şiddetle itiraz etmiş ve "peder kral" ın kendilerini görebileceğini söylemişti. Ancak Margaret İsrarını emir şekline sokmuş ve "beni kucağınıza alınız" diye inatla mukabelede bulunmuştu. "Emir emirdir" ve Albay söyleni leni yapmıştı.

Bir müddet sonra bütün Londra gazetelerinde, halkın ağzında küçük prenses Margaret Rose'in kalbini albay Townsend'e kaptırdığı rivayetleri dolaşıyordu. Ancak İngiltere gazeteleri kraliyet haberleri üzerindeki hassasiyetlerini bu meselede de göstermişler, o kadar aşırı bir neşriyat yapmamışlardı. Bu demek değildi ki diğer memleketlerin matbuatı duracak ve asrın en mühim hâdisesi olarak bu aşkı göstermiyecekti. Bilhassa Amerikan gazeteleri her gün büyük başlıklarla Margaret - Townsend aşkının hikâyesini vermeğe başladılar. Altıncı George ölmüştü ve ailenin bütün mesuliyetleri genç kraliçenin omuzlarına yüklenmişti. O güne kadar Margaret ile Townsend'in yanyana çekilmiş resimleri arşivlerden çıktı. Bu resimlerin pek çoğunda Townsend, Margaretin hemen arkasında görünüyordu. Hususî gezintilerde Margaret ToWnsend ile neşeli neşeli konuşuyordu ve bu resimler milyon satan mecmuaların sayfalarını süslüyordu.

Margaret Rose, 21 Ağustos 1930 da doğmuştu. Ailenin İkinci kızı idi ve bahası doğduğu tarihte Altıncı George unvanı ile tahta geçmemişti. Bir kral ailesi mensubunun görmesi icap eden tahsile tâbi tutulmuştu. Tahsili hususi idi ve Miss Marion Crawfort'un nezaretinde muhtelif öğretmenlerden ve dadılardan lâzım olan bilgiyi alıyordu.

Fakat küçük prenses büyüdükçe, bilhassa açık hava sporlarına düşkünlüğü İle kendisini gösteriyordu. Ata binmeyi, yüzmeyi ve bahçe İşleri ile meşgul olmayı seviyordu. Resmi bir yazıda da belirtildiği üzere, "çok neşeli ve maceraperest" ruhlu idi. Ablasındaki ciddiyet her zaman kendisinde görünmüyordu, o bir halk insanı gibi, gezmeyi, eğlenmeyi ve bir halk insanı gibi yaşamayı daha çok seviyordu. Fakat ne de olsa bir kral ailesine mensuptu • ve o sıfatın verdiği vazifeleri yerine getirmesi lâzım geliyordu. On iki yaşında İken, İngilterenin meşhur izcilik teşkilâtına girmişti, on dört yaşında bir kral kızı olarak ilk resmi vazifeyi üzerine alıyordu. Kendi adını taşıyan bir mektepte, kendi hazırladığı notlardan - çünkü kral ailesi mensupları hazırlanmış yazılı konuşmalar yaparlar - bir nutuk söylemiş ve çok beğenilmişti. Artık yavaş yavaş halkla temas vazifelerini görmeğe alışmalı idi. Bunun için de, muhtelif vesileler çıktı. Ve Margaret - o neşeli ve maceraperest Margaret - bu vazifeleri dikkatle ve muvaffakiyetle yaptı..

*

1947 tarihi prenses Margaret için hayatının dönüm noktasını teşkil ediyordu. Ailenin büyüğü, Kral Altıncı George ölmüştü. En yakın arkadaşı ye çok sevgili ablasını da kaybediyor demekti. Prenses Elizabeth artık kraliçe idi ve mühim bir vazifeyi deruhte edecekti. Margaret, ablasını her zaman göremiyecek, her zaman onunla dertleşemiyeeek ve konuşamıyacaktı. Bir kraliçenin kızkardeşi olarak da vazifeleri bir kat daha artacaktı. Zaman zaman Kraliçe yerine - Elizabeth seyahatte olduğu zamanlar - devlet işlerinde ona vekâlet edecekti. Seyahatlere ç'kacak, gemilerin denize indirilişinde hazır bulunacak ve nutuklar söyliyecekti.

Bütün bunları prenses Margaret'in yapmaması için sebep yoktu. Bu meselelerde kabiliyetini ve dirayetini göstermişti. 1950 senesinde yirmi yaşına basmıştı ve onun da - ne kadar kraliyet ailesine bağlı olsa da - hisleri, düşünceleri ve gevdiği şeyler vardı. Kral sarayında, kraliçenin maiyetinde vazifeli bulunan Albay Townsend ile her zaman konuşuyor, görüşüyordu. Albay ile zevklerinde bir benzerlik, bir yakınlaşma vardı. Margaret atlardan hoşlanıyordu, ata biniyordu. Albay bu işlerin ehli, hattâ birinci derecede adamı idi. Margaret, denizi ve yüzmeyi seviyordu. Albayın da bu işte Margaret'ten geri ladır tarafı yoktu. At yarışlarında bulunuyorlardı ve Albayın bu işteki geniş bilgisi Margaret! tenvir ediyor, konuşmalarına, yalnız kalmalarına yol açıyordu. Nihayet albay, İngilterenin tanıdığı ve harpte kahramanlıklar göstermiş, birinci' sınıf askerlerinden idi.

Fakat kraliçe ne yapacaktı, ne söyliyecekti ? Bu meselede onun söz hakkı herkesten çok idi, sonra ortada bir de kilise vardı. Kraliçenin kızkardeşini bir albay ile evlendirmeğe yanaşmadığı ve bu mevzuda çok sert davrandığı biliniyordu. Bu maniler, Margaret'in bu sözlerin yayıldığı sıralardaki hali, aşkın derecesini gösteriyordu. Ailenin büyüğü kraliçe Elizabeth kardeşinin bir müddet Londradan uzaklaşması ile bu dertten kurtulabileceğini tahmin etti ve Margaret'i seyahate çıkardı. Bu, uzun bir seyahatti ve Margaret aşağı yukarı bir dünya turu yapacaktı. Gittiği yerler, İngiltereye bağlı en güzel adalar ve memleketler idi. Mehtabı, denizi ve tabiat güzellikleri ile dolu memleketler.. Kraliçenin hesabı yanlış çıkmıştı. Bu memleketler, Margaret'in aşkını söndüreceğine, denizi ile, mehtabı ile, tabiat güzellikleri daha çok alevlendiriyor ve genç prenses unutacağına, daha çok yaklaşıyordu. Townsend de Londradan uzaklaştırümış, Belçika'da bir vazifeye tayin edilmişti. Hattâ, iki kızkardeşin arası açılmıştı, Margaret seyahate çıkarken gayet soğuk bir ayrılış olmuştu.

Bütün seyahat boyunca, prensesin içli, dertli ve garip taralı cenup musikisini dinlerken - nezaket icabı gülmekten öbür yana > hiç bir şekilde neşelenmediği gözden kaçmıyordu

Londraya dönüş ve gazetelerin uzun neşriyatı... Töwnsend'in başka memlekette oluşu ve evlenebilmek için yeni ve mühim bir şart.. Mademki kraliçe bu evlenmenin aleyhindedir, mademki izne bağlı bir usul meselesi ile karşılaşılmıştır. O halde, diyordu gazeteler, Margaret 25 yaşına kadar beklemelidir, 21 Ağustos 1955 onun için bir kurtuluş ve sevdiği insana kavuşma tarihi olacaktır.

21 Ağustos 1955 tarihi geldi, geçti. Fakat Margaret'ten albay Townsend ile evleneceğine dair hiç bir ses işitilmiyor. Hattâ, saraya yak-n çevreler böyle bir izdivaçtan vazgeçildiğini ileriye sürüyorlar. Muhakkak olan şu id, bir büyük aşkın perdesi kaldırılmış, fakat neticenin ne şekilde bağlanacağı hiç kimse tarafından kestirilemez hale gelmiştir. Bu evlenme, İngiltere sarayının "aşk her şeye tercih edilir" prensibine sadık kaldığını ikinci bir defa daha dünyaya duyuracaktır. Margaret Rose, büyük kararının arefesindedir.

T I B

Tedavi

Şeker hastalığı

Şeker hastalığı bütün dünyanın esaslı bir hal çaresi bulamadığı önemli dertlerden, biridir. Yurdumuzda henüz bu hastalığın tedavisi için yerli ensülin de yapılamadığından hastalar çok zaman ilâç da bulamamakta ve büyük sıkıntılara uğramaktadırlar.

Fizyolojik esaslar

Son yıllarda ortaya çıkan bazı önemli fizyoloji prensipleri bilinecek olursa şeker hastalığının gündelik tedavisinde zorluk çekilmez:

1) Ağız yolundan aldığımız şekerli maddelerin hazmından ortaya çıkan bazı glükozun vücuda yararlı, olabilmesi için pankreas bezesinden saunan ensülin maddesine ihtiyaç vardır.

2) Normal erişkinin normal besi şartlarında hergün ifraz ettiği ensülin 40 ünite kadardır.

3) Kanda şekerin artması pankreastan ensülin ifrazını kamçılar. Fakat bu dürtü, fazla olursa önce geçici olarak sonraları da kesin olarak pankreasın ensülin salma kapasitesi azalır. Hatta ensülin salgısı tam olarak ta kesilebilir. Bu duruma Lawrence: Diabete absolu, mutlak diyabet adını vermektedir. Pratikte hiçbir ihtilât bahis konusu olmadığı halde günde 40 ünite ensüline ihtiyaç gösteren vakalar bu guruba girer.

4) İnsan . organizması şekerli maddelerin yararlı olmalarını sağlayacak kadar az bir miktar ensülini devamlı olarak ifraz etmektedir. Hafif şeker hastalığında da bu "Ana salgı,, temin edilebildiğinden açlıkta kan şekeri.normal olabilir. Ağır şeker hastalığında ise bu ana salgı sağlanamadığından açlık glisemesi yüksektir.

5) Ağır diyabette organizma bütün gece ensülinden mahrumdur. Tedavide kullanılan ensülinlerin de değişik tesir süreleri vardır. Adi ensülin 6-8 saat tesirlidir. En yüksek tesir ilk 1.30 saat içindedir.Ensülin - globülin takriben 18 saat tesir eder. En yüksek tesir ilk beş saat içindedir. Ensülin - protamin - zenk'intesiri 24 - 30 saat sürmektedir. En yüksek tesir İlk 12 saat içindedir.

6) İntanlar, şeker hastalığına kötü tesir yaparlar. Çünkü ensülini islemez hale getirirler. İntana yakalanmış şeker hastasının hidrokarbon dengesini ayarlı tutabilmek için ensülin miktarım arttırmak lazımdır.

7) Muhtelif hormonlar - hipofiz, sürrenal - kan şekerini yükseltmektedir. Bunların tesirile önce ensülin salgısı artar. Bunun ardından da pankreasın ensülin salma yeteneği dekompansasyon haline gelerek diyabet ortaya çıkar. Bu şekil pankreas dışı şeker hastalıkları sonunda pankreas diyabeti halini alırlar. Bununla beraber bunları hakiki pankreas diyabetinden ayırmak mümkündür.

Sınıflandırma

Lawrence, şeker hastalıklarını üç guruba ayırmaktadır:

1) Hafif vakalar: Bunlar orta yaşlı ve şişman kimselerdir. Ana ensülin salgıları yeteri kadardır. Andojen şeker metabolizmaları ve açlık şekeri normal sınırlardadır. Fakat yemeklerden sonra artan karbonhidrat' metabolizmasını düzenleyecek bir ensülin salgısından mahrumdurlar. Yemeklerden sonra kanda şeker yükselmez. İdrarda şeker çıkmaz. Bu hastalar karbonhidratlardan yeteri kadar faydalanırlar .Asidoza girmezler - Gangren veya intan olmamak şartile -

2 Orta vakalar: Bu hastalar andojen. metabolizmadan ortaya çıkan şekerli maddelerden faydalanmayı sağlayacak kadar ana ensülin salgısından mahrumdurlar. Açlık kan şekeri yüksektir. Yemeklerden sonra daha da artar. Ensülin şırınga edilmese bile ağır bir diyabet ortaya çıkmaz. Çünkü ensülin salgısı bu kadarına yeter.

3) Ağır vakalar: Pankreasın ifrazına tamamen kabiliyetsiz olduğu vakalar bu guruba girer. Bunlara diyabet absolu veya diyabet komplet denir. Bu hastalar tamamen yapılacak ensülin enjeksiyonlarına tabidirler. Ensülin kesilecek olursa birkaç günde kanda şeker önemli şekilde yükselir. İdrarda bol şeker çıkmağa başlar. Zamanında el uzatılmazsa Hastalar asidoz ve koma içinde süratle ölüme sürüklenirler.

Tedavi prensipleri

Tam olmıyan diyabet şekillerinde yani 40 üniteden az ensülin dozlariyle düzenlenebilen vakalarda kanda şekeri artırmaktan, pankreasın ödevini sarsmaktan ve neticede diyabeti: diyabet komplet haline getirmekten kaçınmak lâzımdır. Diyabetin muhtelif şekillerinde yeteri kadar ensülin kullanmakla ve iyi bir rejimle vücudun ihtiyacı olan karbonhidratı sağlamak mümkündür. Bu suretle asidozdan sakınılır. Hastaya mümkün olduğu kadar -normal çalışma imkanları temin edilir. Bu gün için diyabette en önemli olan arteryosklerozun yani damar sertleşmesinin yerleşmesine uzun müddet engel olmak kabil olur.

Korunma

Bütün belirtilenle ortaya çıkmış bir diyabeti zamanında tedavi etmek başlıca meseledir. Fakat acaba şeker hastalığı daha başlamadan ondan sakınmak kabil değilmidir? İnsanlar, pankreasları ödev bakımından kuvvetli ve zaif olarak dünyaya gelirler. Bazıları yaşadıkları müddetçe bu önemli bezeye çok yüklenirler. Maselâ fazla şeker veya şekerli madde yerler, Bunlarda diyabet görülmiyebilir. Bazı kimselerin doğuştan pankreasları biraz dayanıksız ve zaif olduğu için olacak fazla şekerli madde yemedikleri ve perhizlerine büyük bir ihtimam göstermedikleri hakle 3-5 yaşlarında iken diyabete yakalanırlar. Bu iki tip arasında bir çok mutavassıt şekiller de vardır. Bazı kimseler de diyabete hazır bir haldedirler. Bunların babalarında, analarında, cedlerinde, sülalelerinde diyabetli kimseler vardır. Diyabette verasetin büyük rolü olduğu bilinmektedir. Yani diyabetli aileler vardır. Korunma bakımından başta gelen tedbir İki diyabetli aile arasındaki evlenmelere mani olmaktır. İkinci tedbir de böyle şekere istidadı olan kimselere ve diyabetli ailelerden gelenlere şekerli maddeleri ihtiyatlı kullanmağı tavsiye etmektir. Çünkü bu gibi kimselerde kanda şekerin artması pankreasa kötü tesir yapabilir. Pratikte çok önemli olan üçüncü korunma çaresi şişmanlamamaktır. Joslin, 40 yaşından yukarı diyabetlilerin % 80 inin şişman olduklarını tesbit etmiştir. Şişmanlık pankreas bezesine bir çok yönlerden kötü tesir yapar. Bir kere şişmanların çoğu uzun yıllardan beri fazla yemek yiyen,, obur kimselerdir. Beden ağırlığının yıllarca yüksek bir seviyede kalması pankreas bezesinde sürmenaj doğurur. Şişmanlık her zaman şekerli maddelerin fazla yenmesinden ileri gelmez. Albüminli maddelerin % 58 i, yağların % 10 u da organizmada şekere çevrilir. Yağların fazla yenmesi pankreas için şekerden de zararlıdır. Çünkü Dünlop, yağ dokusunun metabolizması için çok fazla ensüline ve neticede pankreasın aşırı çalışmasına ihtiyaç olduğunu göstermiştir.

Tedavinin amacı

Bu hususta araştırıcılar ayrı ayrı kanaatlere sahiptirler. Bazıları kanda şekeri normal sınırlarda. tutmağa ve hastanın idrarında şeker çıkarmamasını temine çalışırlar. Soskin ve Tolstoi gibi bazıları da ne kandaki şeker miktarına, ne de idrarla çıkan şekere önem vermeden sadece asidozdan sakınmağa, hastanın beden ağırlığının normal sınırlarda tutulmasına ve hastanın çalışma kapasitesinin normal kalmasına dikkat ederler. Birinci tezin daha doğru olduğunda şüphe yoktur. Kısmi diyabette yani pankreas bezesinin henüz bir miktar ensülin ifraz edebilecek durumda bulunduğu hallerde eğer kanda şeker .seviyesine dikkat edilemez ve bunun normal sınırlara indirilmesine gayret sarfedilmezse bir müddet sonra pankreas bezesinin artık hiç ensülin ifraz edemiyecek şekilde bozulacağı ve hafif diyabetin ağır hattâ vahim bir hal alacağı muhakkaktır. Komplet yani tam olan şeker hastalığında ise yıllarca gliseminin yüksek kalması, sonunda birçok damar hastalıklarına, kalb ve böbrek ihtilâtlarına, kadınlarda idrar yolları intanlarına, göz ve göz

dibinde birtakım hastalıklara yol açar. Eğer kanda glisemi normal sınırlarda tutulmaz, idrarda glikoz sıfıra indirilmezse nihayet asidoz ve koma da ortaya çıkabilir, O halde tedavinin bir cümle ile ifade edilecek amacı; kanda şekeri mümkün olduğu kadar normale yaklaştırmak, idrarda şeker çıkmamasına dikkat etmek olacaktır.

Rejim

Şeker hastalığında rejim hastayı normal ağırlıkta tutacak şekilde ayarlanmalıdır. Yukarda da söylediğimiz gibi çok zaman şişmanların şeker hastalığına yakalandıkları muhakkaktır. Bir yandan da şişman diyabetlilerde kilonun azalması şeker hastalığında iyilik meydana getirir. Şu halde ideal ağırlrk ne olmalıdır. Daha doğrusu mortalitenin minimal hadde indiği ve şeker hastalığının en az rastlandığı kilo nedir? Bunun için şu formül verilmektedir: P = 50 + 0.75 (T - 1.50). Burada P ideal ağırlığı, T de o hastanın boyunu göstermektedir. Rejim daima bol vitamin ve maden tuzluları ihtiva edecektir.

Bir örnek

Günde 1250 kalori sağlayan bir rejim şöyle olabilir: Sabah: 30 gr. ekmek, 5 gr. yağ, 250 gr. süt... öğle: Yağsız et suyu, 100 gr. patates, 150 gr. sebze, 125 gr. yağsız et, 10 gr. tereyağı, 150 gr. meyva... Akşam: 30 gr. ekmek, 5 gr. tereyağı, 1 yumurta, 150 gr. sebze, 150 gr. meyva, 250 gr. süt..

6u, çay, kahve, şekersiz meyva suları, yağsız et suyu serbesttir. Bu rejimle zayıflama mümkün olduğu gibi hem şeker hastalığında bir gerileme hem de hastanın deveran sisteminde bir hafifleme bir salâh temin edilebilir. Hasta normal ağırlığa indikten sonra rejim/ biraz açılabilir. Fakat diyabetlilerde az kalorili bir rejimin lüzumlu ve faydalı olduğunu hiç bir zaman gözden kaçırmamak lâzımdır. Günde genel olarak diyabetli erkeklerde 1800 - 2500 ve diyabetli kadınlarda 1600 - 2200 kalori temin eden bir rejim maksada uygundur.

Diyabet rejimi bir yandan da az karbonhidrat ihtiva etmelidir. Ensülinin keşfinden önceki devirlerde hiperglisemiye ve idrarda şeker çıkmasına mani olmak için karbonhidratlar tamamen kesilir, gıda protein ve yağlardan teşkil edilirdi. Sonradan proteinlerin % 58 inin ve yağlatın % 10 unun glikoza döndüğü anlaşıldı. Şeker hastalarının besi dengesinde Bouchardat'nın çizdiği ilk yoldan ayrılmak zarureti hasıl oldu. Çünkü böyle bir rejim kan şekerini normale, idrar şekerini sıfıra indirmekle beraber hastaların sağlığı üzerinde kötü tesirler yapmakta idi. Hastaların karbonhidratlara toleransı gittikçe azalıyor, aseton çıkarmağa başlıyorlar, komaya girmeseler bile süratle arteryoskleroz belirtileri ortaya çıkıyordu. Yirminci yüzyılın başlarında Von Noorden, yulaf; Mosso, patates kürleriyle diyabet rejiminde bir inkilâp yarattılar. Bir miktar karbonhidrat vermek diyabetlilerde zararlı olmadıktan başka, onların sağlık durumlarını ıslah ediyor, günden güne daha fazla miktarda hidrat dö karbon verilmesini tavsiye edenler artmaktadır. Biz bu gün için karbonhidrat miktarının düşük seviyede ve Sınırlı tutmakla,beraber diyabet rejiminin, normal bir rejime mümkün olduğu kadar yaklaştırılmasını tavsiye edebiliriz. O halde şeker hastalarına günde 200 gr. kadar karbonhidrat vermek lâzım gelecektir.

Bir örnek daha

100 kalori ihtiva eden bir rejim şöyle olacaktır:

110 gr. protein 451 kalori, 90 gr. yağ 837 kalori, 200 gr. glüsit 820 kalori. Karbinhidratın 1/5 ini sabah, 2/5 ini öğle, 2/5 ini de akşam yemeklerinde vermelidir. Maden tuzlularından zengin bir rasyon sağlıyabilmek için de rejime günde yarım litre süt eklemelidir. Bunun dışında şeker hastaalrına şekerli maddeler vermemeli, yüksek karbonhidrat ihtiva eden yemekler unlular, börekler ve genel olarak hamur işleri ve pirinçli maddeler menedilmelidir. Gıdalara şeker lezzeti verebilmek için Saccharine kullanılabilir. Bunun tad verici kudreti şekerden 400-500 defa daha fazladır-Tamamen zararsızdır. Yalnız dilde sonradan acı bir tad bırakma kusuru vardır. Cyclamate de sodium'un tadlandırıcı kudreti şekerden 30 defa fazladır. Pişirilince bozulmaz. Dilde acı lezzet bırakmaz.

Diyabetlilerde fazla yağlı rasyonlardan sakınmak lâzımdır. Çünkü asidoz ve arteryosklerozu kolaylaştırır. Günde 75-80 gr. yağ kâfidi-. Karbonhidratları kısılmış, yağ miktarı orta derecede proteinden nisbeten zengin bir rejim.. İşte şeker hastasının ideal rasyonu bu olmalıdır. Diyabette ensülin ve ilâç tedavisini bir başka yazımızda açıklayacağız.

Dr. E. EL

M U S İ K İ

Opera

Ses seda yok

Yaz uykusunun Devlet Tiyatrosuna pek tatlı geldiği anlaşılıyor. Yeni mevsimin başlamasına şurada ancak bir ay kalmıştır. Halbuki henüz, Devlet Tiyatrosu ve Operasınm, 1955-56 mevsiminde neler temsil edeceği henüz ilân edilmemiştir.

İki ay kadar önce de AKİS bu luzuma işaret etmiş, hattâ bir de misal vermiş, Metropolitan Operası'nın müteakip mevsimde hangi operaları oynayacağını sekiz ay önceden açıkladığım bildirmişti. Aradan geçen zaman zarfında, Devlet Tiyatrosu'nda biç bir hareket görülmedi. Şimdi de, yeni mevsimin kapısında olduğumuz halde, repertuar el'an resmen bilinmemektedir, öyle görülüyor ki, geçen seneki şaşkınlıktan da ders alınmamıştır. Korkarız gene, tiyatronun perdesini açmasına bir kaç gün kala, "dostlar alışverişte görsün" kabilinden, uydurma bir liste ilân edilecek, sonra da, resmen umumî efkâra bildirilen repertuara bağlı kalma lüzumu hissedilmiyecektir.

En ziyade- garplı olması gereken bu müessesemizde, şark zihniyetinin sırıttığını görmek insanı üzüyor. -

Münekkitler

Kıdemli münekkid

Olin Downes, 1924 yılından beri, New York Times'ın musiki münekkidi idi. Amerika'nın bu en büyük gazetesinin yazı gruplarından birinin şefi olmak, o şahsa hususî bir itibar sağlar; hele o kimse, otuz seneden fazla bir müddet aynı gazetede çalışmışsa.. Nitekim Olin Downes'ın, New York. musiki münekkidleri arasında farklı bir mevkii vardı. "Amerika'da musiki münekkidliği" denince belki akla ilk gelen isim oydu. Ondan, daha fazla korkutucu ve tesirli münekkidler vardı: meselâ, New York Herald Tribune'ün sabık Virgil Thomson'u.. Fakat bu, Olin Downes'm, "Amerikan musiki münekkidlerinin pîri" diye anılmasına mani olmazdı.

Olin Downes, münekkidliğe, 20 yaşındayken (1906 yılında) Boston Post gazetesinde başlamış ve New York Times'a geçene kadar orada çalışmıştı. 1938 de New York Dünya Fuarı Musiki Müdürü tayin olunmuştu; Boston Üniversitesinde opera üzerine dersler vermiş, gerek bu üniversitenin, gerek Harvard Üniversitesinin öğretim kurullarında vazife almıştı.

Olin Downes, zevkleri ve savunduğu fikirler bakımından, bir gelenekçi idi. Çağdaş bestekârların az ve ya çok, muhafazakâr olanlarını, gene az veya çok, entellektüel olmayan -larını tutardı. Meselâ, Sibelius ile Şostakoviç'in hararetli bir müdafii idi. Bu bakımdan, Virgil Thomson'a zıt bir durumdaydı. Sibelius'ün musikisi üzerinde, tam bir otorite olarak tanınırdı. Bu bestekârların ilk propagandasını yapan e olmuştu. Hattâ bu sayede Finlandiya ona, Beyaz Gül nişanını vermişti.

• Geçen hafta Olin Downes, Nev York'ta, bir kalb sektesi neticesinde, hayata gözlerini yumdu. 69 yaşında idi.

Bestekârlar

Başlangıç, yahut son

Besteleme sanatı nereye gidiyor? Geçenlerde Almanya'da, Baden-Baden ve Darmstadt şehirlerinde yapılan modern musiki festivallerinde en çok akla gelen sual buydu. Tekniğin, metodun, şeklin başlı başına bir gaye olmadığı, bunların ancak erave-

Schönberg
Bir devir açtı

ye giden yolda bir vasıta oldukları sık sık tekrarlanan bir inançtır. Halbuki, adı geçen festivallerde eserleri çalınan genç bestekârların çoğu; sanki bunun zıddmı şiar edinmişlerdi ve her ortaya çıkan eser, endişe verici bir şahsiyet yokluğu ile beraber, bu şiarı tekrarlıyordu.

Eserlerini ortaya çıkarma fırsatını bulan genç bestekârlardan çoğu, oniki ton sisteminde yazıyorlardı. Fakat hemen hepsi örnek olarak, bu sistemin kurucusu Schönberg'i değil, en son önemli temsilcisi ve en müterakki bestekârı Anton von Webern'i (10 seneönce ölmüştür) seçmişlerdi. Zaten Schonberg artık bir klâsik sayılıyordu. Musikiye tesiri kaçınılmaz bir hal almıştı. Her genç bestekâr eninde sonunda başka bir estetik tercih etse bile, onun besteleme metoduyla uğraşmaya mecburdu. Sonra, Schonberg'in musikisinin menşei, doğrudan doğruya romantik musikideydi. "Aydınlanmış Gece", veya "Gurre Şarkıları" gibi ilk eserleri bir le, ilerki üslûbunu müjdeliyorlardı. Bütün ömrü ve sanatının geçirdiği safhalar boyunca - her şeye rağmen - bir gelenekçi olarak kalmıştı.

Genç bestekârlar için ise çıkış noktası Schonberg değil, üslûbu romantizme taban tabana zıt olan Webern idi. Vakıa Webern'in kullandığı usullerin - melodinin parçalanması, sükût unsurunun istismarı, v.s. - kökleri gene Schönberg'deydi. Ama, Schönberg'deki gelenekçiliği Webernde bulmak - mümkün değil demiyelim - pek güçtü.

Fakat, her büyük bestekâr gibi, Webern musikiye yeni bir şeyler getirmişti. Schönberg'in ifadeciliği yanında "Webern'in musikisi, şahsiyet dışı, objektif bir sanat gibi görünüyordu. Bununla beraber bütün büyük sanat eserleri gibi, onun partisyonları da, yaratıcılarının damgasını taşıyorlardı, işte, genç bestekârlar namına endişe veren şey bu noktadaydı. Zira onların eserleri, ekseriya, iyi bir taklit bile olamıyorlardı. Çaresiz, şu sualler akla geliyordu: Webern bir başlangıç mıdır? Yoksa son mu? Webern'in kullandığı usuller, bu adamın dehasından ayrılabilir mi? Onları başkaları da kullanabilir mi? Kullananlar, bir çıkmaza girmiş olmazlar mı?

Bestekârlar, Webern'in yolundan gitmekle bir çıkmaza katiyen girmediklerini, münekkidlerin çoğu ise - hattâ oniki ton musikisinin ve Webern'in ateşli tarafları dahil • bunun aksini iddia ediyorlar ve bu "akide" nin, genç bestekârları kısırlığa sevkettiğini söylüyorlar.

Oniki ton nedir?

Schönberg, oniki ton sistemiyle, musikiyi tonalitenin hakimiyetinden kurtarmıştı. Bilindiği gibi, tonal sistemde musiki parçaları, muayyen bir tonaliteye bağlıdırlar: do majör, re minör, si bemol majör, v.s. Yani o parça, .bir gam esas alınarak kurulmuştur. Tonal sistemde, bazı rüçhan hakkı olan sesler vardır. Tonik, dominant, mediant... Meselâ, do majör tonunda merkezi ses, yani tonik, do'dur. İkinci derecede ehemmiyetli dominant, yani sol; üçüncü derecede ehemmiyetli mediant, yani mi... Bu sesler, gamın sıklet merkezidirler. Diğer sesler, bunların peyki durumundadırlar; bunların çekiciliğine tabidirler.

Schonberg ise, musikiyi tonalite hakimiyetinden kurtarmakla, kromatik gamdaki oniki yarım sesin başlı başına ehemmiyetini ve ağır basmasını dereceye getirmiştir. Bir tonun herhangi bir diğeriyle olan münasebetinden başka, sesler arasında bir münasebet, bir çekicilik yoktur.

Tabiatiyle, tonalitenin yokedildiği bir musikide, inşa zaafları da kendini gösterebilir. Zira, eski manada, bir temel ortadan kalkmıştır. Schonberg, bunu önlemek ve organizmanın sağlamlığını muhafaza etmek için, "on

iki tonla besteleme metodu" adi verilen bir inşa sistemi kurmuştur. Buna güre, her besteye esas olarak, eski tonalite telâkkisindeki gam yerine, oniki tondan mürekkep ve bestekârın bizzat tayin edebileceği bir seri ele alınıp. Sonra bu serinin tersi, çevrilmiş hali, çevrilmiş halinin tersi meydana getirilir. Bestelerken serilere -riayet her ne kadar müptedi bir bestekâr için büyük bir engel sayılabilirse de, bestelemenin matematiğini kavramış usta bir kalem için, böylece meydana gelen ve her biri on iki notadan müteşekkil dört serinin arzettiği kırk sekiz notalık bir toplu seri, bestekâra hemen hemen hudutsuz ifade imkânı bahşeder. Tabiatiyle kaynaklarını serbestçe kullanabilen, peşinen verilmiş formüllere bağlı kalmayan, şahsiyet sahibi gerçek yaratıcıya..

Sistem değil, ilham

İham, bu modası geçmiş (!) kelime, Darmstat ve Baden-Baden festivallerinde *gene,* pek de o kadar yabana atılacak bir mefhum olmadığını düşündürtfcü. Sistemler - oniki ton olsun, başkası olsun - sanatta kendi kendine yeter sayılamazdı. Bu bilhassa, ileri gelen oniki tonculardan D Fransız Rene Leibowitz'in "Viyola ve Oda Orkestrası için Konsertino" sunda kendini belli etti. Eser, oniki ton sistemiyle yazılmıştı; fakat, festivallerde çalınan diğer bir çok eserin hilâfına, bir musikişinasa ait olduğunu isbat ediyordu. Anlaşılıyordu ki bu sistem, Leibowitz'in düşünüşünün ayrılmaz bir parçasıdır; sadece gösteriş için, yahut günün cereyanına uymak maksadiyle, kullanılmamaktadır. Buna mukabil. Luigi Nono'nun "Yirmidört Saz için Incontri" si, bu genç bestekârın- İtalyan musikisini zenginleştireceği temennisini pek şüpheli bırakıyordu. Norveçli Kunt Wiggin'in Flüt, Klarinet, Fagot ve Piyano için Kuarteti, her an, eserin önceden kararlaşmış modellere uyarak yazıldığı şüphesini uyandırıyordu. Japon. Makoto Moroi ise, şahsiyetini köstekleyen ve rutin on iki ton usulüyle yazmıştı; bu bakımdan, istidadı belli olmakla beraber, dinleyicileri üzüyordu.

Müsabakada ancak, metod ve sistem endişeleri bir tarafa, musiki olarak mana ifade eden eserler alâka çekti. Macar Matyas Seiber'in Üçüncü Kuarteti, Amerikalı Elliot Carter'in Viyolonsel Sonatı, Roberto Gerhard'm Senfonisi..

Caz

Halk reyi

Metronome mecmuası, yıllık anketini artık iki kısımlı yapıyor, önce, en sevilen caz çalgıcılarını seçilmek için okuyucularının reyine baş inmiyor. Bir kas ay sonra da hangi şarkıcıları, küçük caz gruplarını ve büyük orkestralarını . beğendiğini halka soruyor. Dünyanın öteki ucunbir kaç ay önce belli olmuştu. Metronome, son nüshasında da, şarkıcı,' küçük gurup, büyük orkestra ve vokal grup neticelerini bildirdi. Bir iki kadan bile bu ankete iştirak etmek istiyen caz meraklıları mevcut. Eskiden, mecmuada neşredilen rey pusulasını doldurup zamanında Amerikaya yetiştirmek mümkün olabiliyordu. Halbuki şimdi, herhalde mecmua denizaşırı memleketlere daha geç varıyor olmalı ki, reylerin postaya verileceği son tarihten bir iki gün sonra mecmuanın dış memleketlerdeki okuyuculara vardığı oluyor ve tabiatiyle iş işten geçiyor. Herhalde bu sebeple olacak, Metronome anketlerinin neticelerinde son sıralarda bir Zevk değişikliği görülmeğe başlandı. Bu belki de, sadece Amerikan cazseverlerinin zevkinin bu anketlere hakim olması yüzündendir. -

King Cole - Sinatra
"Ava" nın kolla'rından sonra

Caz solistlerine ait anketin neticeleri (Bak. AKİS: Sayı 42) bundan bir kaç gün önce belli olmuştu. Metronome, son nüshasında da şarkıcı büyük gurup, büyük orkestra ve vokal grup neticelerini bildirdi. Bir iki kategoride bazı sürprizler yok değildi.

Büyük orkestra kategorisinde en çok reyi, Stan Kenton Orkestrası almıştı. Onu, pek az bir farkla, Count Basie orkestrası takip ediyordu. Woody Herman üçüncüydü. Duke Ellington ancak altıncılığı sağlıyabilmişti. Bu orkestranın durumu son yıllarda belki eski günlerini aratıyordu. Fakat ne de olsa Duke'ün, meselâ dördüncülüğü alan Les Brown'dan daha aşağıda olması, sanat meselelerinde halk reyine asla *güvenümemesi* gerektiğini düşündürüyordu.

Keza, erkek şarkıcılar kategorisinin neticeleri de aynı şeyi düşündürmekteydi. Birinciliği Frank Sinatra almıştı. Buna mukabil meselâ King Cole, üçüncüydü. Cazın şüphesiz en büyük şarkıcısı Louis Armstrong ise listede yoktu hile.

Küçük gruplara ait neticeler daha az itiraza yol acardı. Birinciliği, Dave Brubeck Kuarteti almıştı. Bu grubun, çok defa sWing'siz çaldığı, hattâ caz çalmadığı iddia edilir. Hat' iki iddia da münakaşayı muciptir. Tenkid edilecek taraflarına rağmen Dave Brubeck Kuarteti haklı bir derece almış sayılmalıdır, ikincilik, John Lewis'in Modern Caz Kuarteti'ndedir. Üçüncülüğü George Shearing almıştır. Geçen yıl ikinciliği kazanan Gerry Mulligan grubunun bu defa beşinciliğe düşmesi hayret uyandırmışsa da, buna pek şaşmamalı. Bu lüzumundan fazla şişirilmiş grup, bu defa lâyık olduğu mevkii almıştır.

Kadın şarkıcı kategorisinde, "cazın büyük kadını" Ella Fitzgerald birincidir. Fakat onunla beraber, yeni bir ismin de birinciliği almış olduğunu görüyoruz: Carmen McRae. Sarah Vaughan ikinci, June Christy üçüncüdür. Sarah Vaughan, tek bir rey farkla ikinciliğe düşmüştür. Yoksa, birincilik mevkiinde üç sanatkârı bir arada görecektik.

Vokal gruplarda ise - bunlara fazla ehemmiyet vermesek de olur - The Four Freshmen adlı grup birinciliği kazanmıştır. Her zaman birinciliği alan Mills Brothers, bu'defa üçüncüdür.

Nat King Cole'e reva görülen bu üçüncülük insanın aklına ilk nazarda bir zenci-beyaz mücadelesinin tazyikini getirmektedir. Amerika'da muhtelif meselelerde - hatta hermeslerde - bir zenci-beyaz ayrılığının kendisini gösterdiğini hiç kimse inkâr edemez.

Temenni edilir ki, hiç değilse bu sanat şubesinde Amerikalılar bundan kendilerini müstağni kılmış olsunlar.

RADYO

Ankara

Gene parasızlık

Gecen hafta içinde Ruşen Kam'in evindeki telefonu uzun uzun ve fasılalarla bir kaç defa çaldı. Fakat telefona cevap veren bulunmadı. Ertesi günler gene Ruşen Kam'ın telefonu acı acı çalıyordu, bir ses cevap verdi ve israru taleplere rağmen "Ruşen Kam beyin evde olmadığını, bu sebepten konuşmasının imkânsız" olduğunu söyledi.

Radyonun en eski mensuplarından ve eski müdürlerinden Ruşen Kam, Ankara radyosunun mesulleri tarafından aranıyordu. Fakat Ruşen Kam, bütün İsrarlara rağmen ne telefona geliyor, ne de radyo evindeki vazifesine gitmek istiyordu.

Türk musikisinin diğer bir elemanı Ferit Sıdal için de aynı şeyi söylemek kabildi. Yaylı tanbur üstadı olarak anılan Ferit Sıdal da radyo idaresine kızmıştı, ateş püskürüyordu. Radyodaki hercümerç sadece bu iki şahsın kızması ile kalsa, sadece bu iki sanatkâr, idarenin aldığı kararlara karşı "haksızlık" ittihamını ileriye sürseler meselenin halledilmesi yoluna gidilebilirdi. Ancak, hercümercin getirdiği huzursuzluk gün ve gün devam ediyor, gün ve gün yeni yeni isimler radyo idaresinin bozukluğu üzerinde yakınlarına, dostlarına dert yanmaktan çekinmiyorlardı. Artık her şev ortaya dökülmüştü,- artık kaçınılmaz bir hal alan idaresizlik radyoevinde bir çok kimseleri telâşa ve hattâ ayrılmaya sevketmeğe başlamıştı. Halk türküleri üzerinde ihtisas yaptığı söylenen ve radyoevinin her zaman medarı iftiharı olarak ortaya konulan Muzaffer Sarısözen bile kızıyordu.

Bu kızgınlıkların sebebi ne idi? Niçin, son günlerde bir çok sanatkâr idarenin aldığı ve tamamen âleyhlerinde olduğunu söylediği bir karara itiraz ediyordu. Bu sanatkârların derdi şuydu: İdare kendilerine aldıkları normal ücretin aşağısında bir miktar vermek istiyordu ve bunu temin edebilmek için de norma) mesailerini ya yarıya indiriyor, yahut da bu saatleri plâkla idare etmek yoluna gidiyordu.

Her biri radyonun statüsüne göre, "memur-yevmiyeli" sınıfından idiler, radyoda çaldıkları, seanslara iştirak ettikleri müddetçe paralarını alabilirlerdi. Halbuki, radyo idaresi parasızlık diye bir esbabı mucibe ile karşılarına çıkıyor, aldıkları ücretten mühim olan bir meblâğı indirmek suretiyle gene kendilerini, vazife başında görmek istediğini bildiriyordu. Normal olarak her birisi, serbest çalışmak imkânlarını elde tutsalar, her bilisi hariçte ş alsalar, radyodan aldıklarının bir kaç mislini kazanacaklarından kimsenin şüphesi olamazdı. Fakat, radyonun ciddi ve resmi bir milessese olması, ciddi ve resmî bir çalışma tarzına tâbi tutulması - ki böyle değildir - onları buraya bağlıyordu. Şimdi, bütün bunlar ortada dururken, radyo idaresinin '"parasızlık" esbabı mucibesini kullanması tuhaflarına gidiyordu. Tasarruf tedbirleri almak niçindi? Eğer ortada bir israf varsa bunun müsebbipleri gene idarecilerdi, sebeplerini onların fiil ve hareketelerinde aramak icap ediyordu. Ayrıca radyoya bu sene, Büyük Millet Meclisinden her sene alman paradan bir misli fazla tahsisat verilmişti.

Daha sonraları, Ruşen Kamların işlerine gelmemekte İsrarları karşısında, "ricacı" lar meseleyi halletmek yoluna gitmek istediler. Ruşen Kam ve Ferit Sıdal, birkaç programa girmek suretiyle "zevahiri kurtarmak" İstediler ve bu onlar için bir fedakârlık idi. Radyoyu dikkatle takip edenlerin kulaklarından bu isimlerin muayyen bir müddet kaybolduğunu, sonradan bir iki defa teferruat kabilinden olmak üzere programa iştirak etmek yoluna saptıklarını silmek imkânı bulunamazdı.

idare, türlü tefsirlere yol açılmaması için yeni bir keşifte bulundu ve tasarrufa gidilmesinin tek sebebi olduğunu ve "yeni büyük programlar için paraya ihtiyaç bulunduğunu" söyleyiverdi. Büyük programlar ve para...

Yeni sene programı

"Radyo idaresinin bir senelik bir programdan, tertipten çok uzak olduğunu AKİS geçen şayiamda yazmıştı. Bu yazıların neşredildiğinin hemen ertesi günü radyo İdaresi bir tebliğ yayınlıyor, Anadolu Ajansı vasıtasiyle gazetelere gönderiyordu. Bu habere göre, radyo idaresi bir senelik icraatının ana hatlarını tesbit etmiş bulunuyordu. Büyük programlar hazırlanmıştı - bu programlar için tasarruf yapılmış demektir - bunları halka kış mevsimi ile birlikte sunacakti.

Yenilikler ve yeni hareketler olarak gazetelere başlık veren bu haberi dikkatle okuyanlar, mevcut olanlara pek az şeyin katıldığını anlamakla gecikmediler. Bu sadece bir propaganda ve çok şeyler yapıldığının ifade edilmek istenilmesinden başka bir şey değildi.

İlânlara göre, radyo idaresi bu sene büyük bir kaç program tertiplemişti: Daldandala, Musiki ve' Komedi... Bunlar esasen mevcut ve bilinen programlardı, halk arasında son günlerde gayet kötü numaralar almışlardı. Bu programları kış mevsiminde şehrimiz gazinolarını ziyaret eden bir kaç artist ile renklendirmek her zaman mümkündü ve esasen geçen senelerde tatbikat bundan başka bir usul değildi. Tek vasıf sadece şuydu ki, bu programlar plâklardan kurtuluyordu, biraz daha başka isimler ile süsleniyordu.

Geriye yenilik olarak ilân edilenlerden, bir roman tefrikası ve bir de şiir saati kalıyordu. Esasen, bu iki unsur da radyoevinde kullanılmıştı, sadece bu iki tarz bir saatin içine sığdırılmış, "Şiir, Hikâye ve Musiki" diye bir fasılda tatbik sahasına konulmuştu. Muvaffakiyet derecesi, bir müddet sonra bu porgramın lâğvedilmiş olması ile nisbete vurulabilirdi. Okunan şiirler, hiç kimsenin bilmediği, tamamen eski tarz anlayışa uygun ve garip kelimeli şiirlerdi. Bir büyük isimden bir kaç hafta istifade edilebilinmişti. Hikâye, olarak da, ömer Seyfettin, Halid Ziya Uşaklıgil'den istifade edebilmiştik. Günümüze gelince, radyoevinde bir telâş başgöstermiş, bugünün hakikaten hikâye sanatında isim yapmış bir kaç mühim simasını yan çizmiştik. Bu suretle hikâye faslını da kapamış oluyorduk.

Şimdi radyoevi bir roman tefrika etmeyi - aman yarabbi hem de radyoda ve bir şiir saati yapmayı - hem de büyük bir tecrübeden sonra bir yenilik olarak ileriye atıyor ve bu deliyordu. Hem de bu programlarda fon müziği de bir süs, bir yakıştırma olarak bulunmak şartı ile.. Bizde bu gibi hallerde fon musikisi.. Kimbilir ne garip sesler, romantik bir şiire - ki ekseriya radyoda şiir ya romantik, yahutta millîdir - fon teşkil edecek, gözlerinizi gözyaşları ile doldurmak için ne çarelere başvurulacak, kimbilir bir milli şiirde nasıl bir gürültü, tüyler ürpertici nasıl bir musiki ile karşılaşacaktık. Bir fon musikisini gayet kolaya alıp, gayet kolay bir hazırlayış safhasına sokmağa çalışanlar ve bu zihniyette olanlar mevcuttur. Bir fon musikisini bir yana bırakalım, bir radyoda roman tefrika etmek, zihniyetinin üzerinde bir parça duralım: Hem de söylendiğine göre, bu roman tefrikası da fon musikisinin refakatinde olacaktır. Kimbilir, efekt mütehassısın nasıl bir tertibi ile karşılaşacağız. Romanı kimin tefrika edip radyoya vereceğini bilmiyoruz ama, her halde gene bu romanda atlar koşacak - plâğı bol bir fon musikisi - yahut da bu romanda bol bol rüzgâr uğuldayacak, deniz kayalara çarpacaktır. Fon musikisi olarak elimizde şimdilik eşaslı detay bunlar vardır.

Ve şimdi, bu romanı her gün dinlemek veya haftanın muayyen günleri takip etmek zorunda bulunacağız. Esasen radyoya vatandaşı bağlamak için bu türlü tefrikalardan başka bir çare olduğunu zannetmiyoruz. Meraklısı çıkarsa, bu takdirde radyoyu her gün muntazam olarak dinliyen bir kimse, bir kaç kimse bulunacak demektir. Ne büyük şans ve ne büyük hamle.. Daha bol fon musikisi, detayı bulunamıyacağını söyliyenlerin Amerikan Haberler Bürosu ile'bir İşbirliği yapmak, bu büronun elinde mevcut olan plâklardan istifade etmek akıllarının ucundan dahi geçmemiştir. Yabancı memleketlere "tetkik bahanesiyle muhtelif kimseler göndreceğine" hem de - dövizin kıt olduğu şu günlerde - ihtiyaç maddelerinin daha bol getirilmesine çalı-

şılması herhalde daha doğru ve isabetli bir iş olacaktır. Meselâ Naci Serez, epey müddet yabancı memleket toprağı çiğnemiştir. Pek çok malûmata sahip olması, yeni bir tetkik seyahati ile - bildiklerini tatbik etsin bize kâfi - yeni malûmat elde etmeğe çalışması herhalde müsbet rey ile karşılanacak bir iş değildir.

Ve sonra ,nasıl bir radyo idaresidir ki. kış sezonunda yapacağını iddia ettiği bazı yenilikleri sebep İttihaz ederek, seneler senesi radyoevinde aynı ölçü üzerinde para alarak çalışan bazı sanatkârları kırmak yoluna sapar. Ve gene nasıl tarz bir 1-daredir ki, yenilik diye ortaya çı- kardığı ve akıbetinin şimdiden nasıl olacağını hemen herkesin kestirebileceği bazı meseleleri ilân eder.

İşlerinizi bir nizama koymaktan bahsederken, "affettirme"- niyetine geçen bazı neşriyat ile hakikatleri örtemezsiniz. Bu olsa olsa, bir kaç kişiyi, bir kaç insanı ve nihayet kendinizi tatmin eder. Büyük kitle, aklı başında kitle asla ve asla yanı başınızda olmıyacaktır. Tâ ki hakikatler hakikat olarak kabul edilip, hareket edilmeğe başlanılana kadar...

Sert münakaşalar

Bu son iki Üç gün içinde râyoevinde şiddetli ve kavgaya varan münakaşalar cereyan etti. Ruşen Kam zorla radyoevine geliyordu, koridorda Erdoğan Çaplı ile şiddetli bir münakaşaya tutuştu, oadlardan kafalar uzandı. Bir numaralı stüdyoya Ruşen Kam zorla itildi ve münakaşanın orada biç kimsenin işitmesine imkân verilmeden devamı sağlandı.

Ruşen Kam münakaşalara girişirken, Hayri Tümer - ki 'yevmiye bakımından aynı akıbete uğratıldı - müdür vekili iskender Ege'yi makamında ziyaret etti ve "yevmiyelerimz bunca seneden Sonra niçin indirildi?" sualini sordu. Bu, onun baklaydı. Aldığı cevap şöyle oldu: Böyle istedik.. Hayri Tümer israr edince müdür vekili hiddete kapıldı "isterseniz çalışınız, gidebilirsiniz de" diye cevap verdi. Bu münakaşalar radyoda oluyordu, resmî bir radyoda ve resmî sıfatı haiz bir müdür vekili, bir musiki şefi sanaktârlariyle böylesine - hak- -ız olmalarına rağmen - münakaşa ediyordu. Tekrar edelim: Bunlar bir resmî radyoda oluyordu ve bir- tahkikat açılmasına lüzum görülmüyordu.

Demek ki haksızlıkların önüne geçilemezdi, bu hakikati Ruşen Kam gibi yaşlı bir zat da anlamıştı, geçen hafta -hastalandı, yüzü şişti, rahatsızlığının sebebi tek kelime ile "üzüntü" idi. Bu hâdiseler bütün radyo mensuplarını Üzüyordu ve işlerin bir nizama sokulması için daha ciddî tedbirlerin, denilebilir ki A dan Z ye kadar bir idarî değişikliğin zarureti ortaya koyuyordu. Halbuki, değişiklikler bir yana, bir 'İkaz bile işitilmiyordu. Duyulmuyordu. Sanatkârından tutun da odacısına kadar herkes üzüntü' içinde idi, radyo hercümercin tam ortasında bulunuyordu.

K İ T A P L A R

SEÇİLMİŞ HİKAYELER

(Seçilmiş Hikâyeler Dergisi yayınları. Sahibi Salim Şengil - Muhabere adresi: Posta Kutusu 2045, Bakanlıklar; Ankara)

Bundan bir kaç ay önce şehrimizde dört yeni şiir kitabı çıktı. Kitapçıların vitrinlerinde bu kitapları görenler Avrupa edisyonları sandılar. Fakat daha yakına gidip kitapları ellerine aldıkları vakit bunların üzerinde Seçilmiş Hikâyeler Dergisi Yayınları milessesesinin rumuzu olan çift balık resmini gördüler..

Sözü geçen milessesenin sahibi Salim Şengil, iki ay önce kalın kasaplık kâğıt üstüne basılmış, renkli kapaklar içinde bu dört yeni şiir özel baskısını- çıkarırken kitapçılığımızda bir reform yapıyordu. Ve ilk defa tertip, baskı bakımından Avrupa kitaplarının seviyesine ulaşıyordu.

Salim Şengil

iyi hikayeci, çalışkan insan

Birer lira fiyatla satışa çıkan bu kitapları gören edebiyat ve san'at meraklıları kitapların, güdümüzde değerini kabul ettirmiş şairlere ait olduğunu farkettiler.

Bu kitaplardan ilki Attilâ İlhanındı. Son günlerin üzerinde en çok konuşulan şairi olan Attilâ İlhan, daha geçen sene "Sisler Bulvarı" adlı bir şiir kitabı yayınlamış ve kitap bilhassa genç entellektilelier, fakülteliler tarafından kapışılmıştı. Attilâ İlhan'ın bu kitabı "Yağmur Kaçağı" adını taşıyordu ve kıymetli şairin "Fabrika Durağı, Smyrna Bluz, İbrahimin Yıldızı, Maria Misakian gibi en son ve en güzel şiirlerini bir araya getiriyordu. Kitabı Ali Parmakerli. şiirlerin havasına ayak uyduran başarılı desenlerle süslemişti.

İkinci kitabın sahibi, yenilik gücünü biç bir zaman kaybetmiyen bir **şairin, İlhan Berk'in "Köroğlu" adlı destanıydı. İlhan Berk, bu kitabında bir Anadolu destanını batılı bir şair görüşüyle dile getirmesini bilmişti. Hasan Kavruk'un desenleri aynı başarı içindeydi.**

Taşlama şiirinin ustası olan Salâh Birsel, üçüncü kitabın yazarıydı. Kitap "Hacivatın Karısı" adını taşıyordu. Birsel'in kitaptaki Güzin için şiirleri eski 'özlemlerin şiirleriydi. Hacivatın Karısı bölümündeki şiirler ise eski İstanbulu yaşatıyordu. İstanbul Gazeteciler Cemiyetinin karikatür yarışmasını kazanan Turhan Selçuk, kitabı görülmemiş bir başarıyla resimlemişti.

Ve nihayet son kitap, uzun yılların ustası Ö. Faruk Toprak'ın "Dağda Ateş Yakanlar" ıydı. Toprak'ın sağlam mısra yapısı her zamanki gibi bu şiirlerinde de mevcuttu. Ağlayan Nar Ağacı, Dağda Ateş Yakanlar, Haber Aldığım Akşam gibi şiirleri buram buram insan kokuyordu. Kısacası bu kitapta, Afrikanın tepelerinde ateş yakanlara varıncaya kadar bütün insanların sesini duyuyor dur

Bu kitaplardan hemen sonra Salim Şengil, önceden 20 tane kadar yayınladığını bildiğimiz cep kitaplarından dört tane daha çıkardı. Bu kitaplardan ilki Suat Taşer'in Sahavat Hanım adlı şiirlerini de içme alan "Haraç Mezat" adlı şiir kitabıydı. 1-kinci kitap Umran Nazif'in hikayelerini bir araya getiren "Tepedeki Ev" di. Üçüncü kitap iki perdelik bir oyundu. John Van Durutten'in "Annemi Hatırlıyorum", - I remember Mama - adlı oyunu. Fikret Arıt'ın çevirisi oyunun akışını bozmayan, iyi Ur çeviriydi. Son kitap genç neslin İyi hikayecilerinden Tarık Dursun K. nındı. Kitapta "Hasangiller" ve "Evlere Şenlik" adlı iki uzun hikâye vardı.

Salim Şengil, böylece yaptığı yayınlarla kültürümüze faydalı olmağa çalışıyor ve oluyordu.

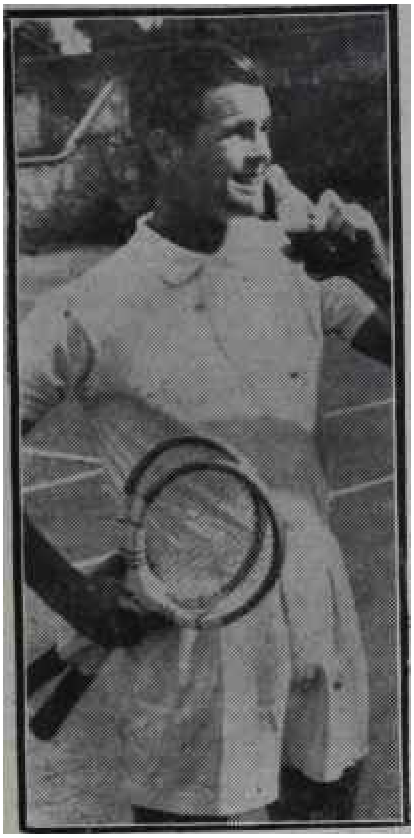
ŞOFÖR VE TRAFİK

(Yazan : Y Müh. Celâl Ulusan. Ankara 1955 örmek Matbaası. 60+100 sayfa, fiyatı: 125 kuruş.)

Trafik kaidelerini ve trafik kanununu içine alan kitapta, Trafik Nizamnamesinin tanı metni de bulunmaktadır. Şoförler için bir el kitabi olarak hazırlanmıştır. Trafik Kanununun en mühim maddelerinin İngilizce karşılıkları da vardır. Trafikle ilgili Ur çok meseleler renkli resimlerle gösterilmiştir. • Şehirler arası mesafeleri bildiren bir karayolları haritası, trafik işaretlerini gösteren renkli bir levha, her şoförün bilmesi lâzım gelen kanuni maddeleri hülâsa eden bir cetvel, muhtelif nakil vasıtaları ile müteharrik makinalarda bulundurulması icap eden teçhizatın listesi ve vasıfları kitabın ilâvelerindendir.

S P O R

Tenis

Davidson
Harareti teskin

Enternasyonal şampiyona

Geride bıraktığımız son bir ay içetisinde cereyan eden hadiseler sporla alâkalı olan şahısları bir hayli düşündürdü. Nasıl düşünmesinler ki.. Bir aylık sportif hâdiseleri bir an için gözlerinin önüne getirenler halkın yakın alâkasını anlamakda güçlük çekmediler. Bu alâka doğrusu İstenirse hayretle karşılandı. Atletizmde M hangi müsabaka olursa olsun • bugüne kadar yirmi beş bin seyirciyi bir arada görmek kabil olmamıştı. Keza tenis sporu da daha ziyade muayyen insanlara hitap etmekte ve seyirci adedi çok çok üç veya beş yüzü geçmemekte idi. Halbuki bu yekûnda bir iki gün evvel nihayete eren "Onuncu Enternasyonal Tenis Turnuvasında" dört bine yükselmişti. Her iki branşa kargı gösterilmiş olan alâka memnuniyet verici idi. Hâdiseler bu bakımdan tetkik edilecek olursa bir takım hakikatlerle karşılaşılır. Her iki sporda da söz sahibi olanların yana yakıla "alâka ve teşvik görmeyişlerine" ait söyledikleri sözler son hâdiselerle tamamen boşa çıkmıştır. Halk alâkayı icap ettiği .zaman göstermektedir. Keza anlamamak diye bir iddia da asla varit olamaz. Burada olsa olsa İtibar edilmeyişin tek sebebi bugüne kadar yapılan organizasyonların kısırlığı ve muayyen atletlerin veyahut tenisçilerin halkın heyecanına hitap edemeyişleridir. Beynelmilel çapta organizasyonlar yapıldığı zaman anlamadığı iddia edilen halk stad gişelerine cepten her gün on lira gibi ağır bir ücret ödemekten çekinmemiştir.

Müsabakaların cereyanı

Muhtelif milletlerin bayrakları ile süslenmiş olan Taksimdeki Dağcılık Kulübünün önüne şöyle bir göz atanlar park yapmış olan otomobillerin markalarını görünce içerdeki zevatın kimler olduğunu anlamakta pek de güçlük çekmediler. Vakıa şöyle bir sual akla gelebilir: Bir milyonu aşan koskoca İstanbul şehrinde kapıda duran hususi otomobile bakıp da içerdeki insanların kimler olduğunu nasıl kestirebilir. Evet ilk bakışta böyle düşünenler haklıdırlar. Fakat AKİS'in evvelki sayısında da belirttiği gibi bu spor daha ziyade aristokrat zümreye hitap etmektedir. Kapıda bulunan arabalar bunu ispat etmekte ve tribünlerde yer alan İstanbul sosyetesinin şık hanımları da gerek kıyafetleri ve gerekse taşıdıkları mücevheratla bu debdebenin birer temsilcisi olmakda idiler. On günden beri gazeteler sosyetede bir bomba tesiri yapan tenis karşılaşmalarının dedikoduları ile doludur. Yazlığa gidenler güç olmasına rağmen biraz kendilerini göstermek saiki ile diyelim, biraz da bu spora karşı duydukları alâka ile hemen her gün tribünlereki muayyen yerlerini işgal etmekteydiler. Bu seyircilerin bir kısmını teşkil eder. Diğer bir kısımda hem temaşa zevkini tatmin etmek ve hem de Davidson, Drobny, Ayala, Rose, Williams gibi dünya çapındaki şöhretleri görmek için Dağcılık kulübünün yolunu tutmuştur. Denebilir ki her zümrede on gün süren karşılaşmalardan memnun ayrılmışlardır. Yağmurun iki üç günlük azizliğinden sonra müsabakalar aksatılmadan sona erdirilmiştir. Mevcut programın tatbiki, büyük organizasyona girişen ve ağır bir yük taşıyan Dağcılık kulübü için ayrıca bir muvaffakiyet olmuştur. Kapıda sarı kart hamili olmayan üç beş gazetecinin bırakılması hariç müsabakalardan en ufak bir itiraz veya şikâyet sesi yükselmemiştir. • Başlangıçta tek erkeklerde favori olarak gösterilen 1954 Wimbledon şampiyonu Jaroslav Drobny'nin şampiyon olacağı kanaati umumi idi. Fakat hiç te beklendiği gibi olmadı. Geçen hafta Cumartesi günü Avusturyalı Marveyn Rose ile yaptığı Domi final karşılaşmasında Rose'ye beş sette yenildi. Drobny ilk seti kaybetmişti. Fakat onu takip eden iki seti üst üste kazanması kendisinden ümitli olanların yüzünü güldürdü. Fakat bu gülüş fazla sürmedi. İki saat yirmi dakika devam eden mücadeleden Rose galip ayrıldı. Aynı gün Davidson ile Patty arasında yapılan dömifinal karşılaşmasında Avrupa'nın en iyi tenisçisi olarak kabul edilen uzun boylu yakışıklı ve sempatik Davidson kuWeli rakibi Pafcty'yi beş sette mağlup etmeye muvaffak oldu. Amerikalı tenisçinin yorgun olduğu hareketleriden belli oluyordu. Davidson'un bu maniayı aşması ona şampiyonluk yolunda söz sahibi olmak hakkını veriyordu. Nitekim de böyle oldu. Davidson Tenisçiler içersinde en fazla sempatik bulunan ve hareketleri alkışlananlardan biri idi. Genç hanımlarımız bu bakımdan çok cömert davrandılar.

Pazar günü oynanan final maçında ise yeni bir seyirci reko-u kırıldı, bir gün evvel Drobny'yi yenen Rose ile Patty'yi yenen DaVidson-un yapacağı karşılaşma hakikaten merak mevzuu idi. Maçtan evvel umumi kanaat Mervyn Rose'nin kazanacağı merkezinde toplanıyordu. Çünkü rakibinden daha usta ve daha tecrübeli idi. Fakat herşey ilk sette kayboldu. Enerjik Davidson bir gün evvel beş porsiyon kavun yiyen ve üzerine su içerek sancılanan kurt rakibini çok rahat bir oyunla beş sette mağlup etti. Davidson'un şampiyonluğu büyük tezahürata vesile teşkil etti. Rose ise bu ağır mağlubiyetin üzüntüsünden

Seeney
Vuruşta ve duruşta zerafet

kandilli usun müddet kurtaramadı. İtiraf etmek gerekir- ki Davidaon ta bidayetten beri enerjik ve azimli hareketi ile şamyiyonluğa hak kazanmıştı. Buna biraz da şansı ilâve etmek doğru olur.

Aynı gün tek erkekler maçından evvel oynanan tek kadınlar final karşılaşmasını Fransız Galtier kendisinden daha genç olan Avusturalyaiı Seen'yi üç sette yenerek kadınlar şampiyonu oldu. Çift erkekler finali ise Drobny, Ayala - Villiams Fancut ve muhtelif finali ise Mrs. Drobny, Fancut-Galtier, Davidson oynayacaklardır. N. S.

Futbol

Hasılat taksimi

Gecen hafta içinde Güney Park gazinosunda bir «toplantı yapan beş büyük kulüp idarecileri objektife poz verirken dudaklarında tebessümü eksik etmemekle beraber neticede gene anlaşamadan ayrıldılar. Mevzu lig maçlarının hasılatının nasıl taksim edileceği idi. Vakıa mevcut talimatname taksimin şeklini gayet vazıh olarak • ortaya koymuştu. Ama idareciler bir takım mantık oyunları ile kendi menfaatlerine; tasrîhi edelim: temsil ettikleri kulüplerin menfaatlerine uydurabilmek için bütün zekâlarını ortaya dökmüşlerdir. Bu arada iki cılız ses (Beykoz ve İstanbulspor idarecileri) her nekadar haklarının kaybolduğunu ileriye sürmüşlerse de neticede patron kulüpler bu itirazlara kulak asmadılar. Lig maçlarına on gün kala bu ihtilafın henüz halledilmemiş olması pek te hayıra yorulmamaktadır. Büyük taraftar kütlesine sahip Fenerbahçenin geçen seneki ligteki durunla göre taksimatın yapılmasına itirazı diğer kulüpleri düşündürmektedir. Toplantıda alman mühim kararlardan biride ilân edilmiş olan fiküstürün tekrardan bozulacağıdır. Beş büyük kulübün temsilcileri hasılat temin etmek mülahazası ile maçlara cazibe verebilmek için kurra usulünü bırakıp yeniden fiküstür tanzim etmek yoluna gitmektedirler. Geçen senelerde olduğu gibi bu sene de birinci kümede puvan cetvelinde ilk beşlerin altına düşen takımlar gene mağdur olacaklardır. Onlardan yükselecek itirazların bu Şartlarda son bulacağına inanmak aşın derecede iyi niyet sahipliğinden başka bir şey olmaz.

Hazırlık maçları

Yeni mevsime hazırlanmak maksadile bütün takımlar İstanbul'un muhtelif stadlarında hususi karşılaşmalar yapmaktadırlar. Geride bıraktığımız hafta bu bakımdan oldukça zengin ve yüklü idi. Fenerbahçe stadında on bine yaklaşan bir meraklı kütlesi önünde Sarı - Lacivertlilerin İstanbul'da kalan B takımı ile Davutpaşa arasında yapılan- karşılaşmayı Fenerbahçeliler 5-1 kazandılar. Daha sonra Galatasaray Beyoğlusporla yaptığı karşılaşmadan 3-0 galip ayrıldı. Şeref stadında Beşiktaş Amatör kümenin kuvvetli takımı olan Karagümrüğü 3-0, Beylerbeyi sahasında Adalet Beylerbeyini 4-1, Karagümrük sahasında da Vefa Taksimi 5-1 yendiler. Ankara'da Fenerbahçe Güneşspor ve Hacettepe'yi 2-1 net farkla yendi.

Bir gazetecimin başına gelenler

Lacivert elbiseli orta boylu kumral bir genç iki polis memuru tarafından kolundan tutularak yaka paça dışarı atıldı. Hâdise geçen hafta pazar günü Fenerbahçe stadında cereyan ediyordu. Kolundan tutulup dışarıya atılan genç bir akşam gazetesinde sekreter muavinliği yapmakta idi. Suçu stada telden atlamaktı. Kendisini derdest eden polis memuru "ayıp değil mi sana telden atlamaya utanmıyor musun?" diye bağırınca etrafında bulunan diğer iki gazeteci ve halk "memur bey benzetmiş olmalısınız. Bu arkadaş gazetecidir" dediler. Vakı'a Lâcivert elbiseli gencin Sarı Basın kartı yoktu ama gazeteci olduğunu bildiren mavi kartı vardı. Hâdiseye birde Komiser muavini katıldı. Müdahale eden gazetecilere sert bir lisanla mukabele etti. Bunun haksızlık olduğunu söyleyen gazetecilere verdiği cevap çok enteresandı. "Hak burada olmaz. Hak değirmendedir". Aman yarabbi! bu ne garip anlayıştı. Hakkın tarifini yapan bunca sosyoloklar bu ince zekâlı memurun hak mevzuundaki anlayışına benzer bir tek cümle sarfetmemişlerdi. Garip, garip olduğu kadar da acı olan bu hâdiseden üzüntü duymamak gazetecilere el şakası yapmaya başlıyan polislerin aynı faaliyeti spor karşılaşmalarında göstermesi endişe ile karşılandı.

Fenerbahçenin kadrosu

Hazırlanıyorlar

Okuyucu Mektupları

Sinop Cumhuriyet Müddeiumumisi Osman Mikdat Kılıç'dan aşağıdaki mektubu aldık:

Mecmuanızın 20 Ağustos 1955 tarih' ve 67- sayılı nüshasının beşinci sayfasında, 17 nci satırdan başlayıp 50 nci satırda nihayet bulan; bir vazifenin ifası sırasında hakarete maruz kalınarak kanuni muameleye tevessül olunmaktan ibaret hadise hakkındaki hakikate aykırı yazınız şahsım hakkında efkârı umumiyede haksız ve yersiz telâkkiler husulünü istihdaf eder mahiyette olduğu- esefle müşahede olunmuştur.

Çekmecemizde bir liste olmadığı gibi böyle bir listeye bakma keyfiyeti ve "jandarma komutanı dahil odadakilerin hiç biri bu zaptı imza etmedikleri" ve "bir köşeye çekilip ağlama" hususları tamamen asılsızdır.

Düzeltilmesini, Basın kanununun 19 uncu maddesine tevfikan rica ederim.

Yenisabah muhabiri M. Kaylan'dan aldığımız bir telgraflı tekzibe göre Reuter Ajansının Türkiye muhabirlig-ini yapan Mr. Long'un Türkiyeden ayrılmasından sonra bu vazife Londra'daki merkez tarafından resmen uhdesine tevdi edilmiştir.

İSTİKBALİNİZİN EMNİYETİ

İRATLI KÜÇÜK
İ K
C H
CARİ HESAPLAR

- 600 liraya kadar aylık irat temin eder.
- 50.000 liraya kadar sermaye sağlar.
- % 2.5 faiz getirir
- her 250 kişiden 1 kişiyi mutlaka kazandırır
- diğer bütün keşidelere iştirak hakkı verir.

Tafsilâtlı broşürümüzü isteyiniz

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyeti

6-155

MUMCU
her
hesapsahibine
bir EV
MUHABANK